

Fiskální výhled České republiky

listopad 2021

Fiskální výhled České republiky
listopad 2021

Ministerstvo financí ČR
odbor Hospodářská politika
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111

E-mail: Fiscal.Outlook@mfcz.cz

ISSN 1804-7998 (on-line)

Vychází 1× ročně, zdarma

Elektronický archiv:
<http://www.mfcz.cz/FiskalniVyhled>

Fiskální výhled

České republiky

listopad 2021

Obsah

Úvod a shrnutí	1
1 Makroekonomický rámec fiskální predikce	2
2 Hospodaření sektoru vládních institucí	6
2.1 Saldo, strukturální saldo a výdajové rámce	7
2.2 Příjmy sektoru vládních institucí	10
2.3 Výdaje sektoru vládních institucí	13
2.4 Dluh sektoru vládních institucí	16
2.5 Analýza citlivosti	18
3 Mezinárodní srovnání	21
3.1 Saldo a dluh veřejných financí v zemích EU	21
3.2 Financování dluhu veřejných financí v zemích EU	22
4 Dlouhodobá udržitelnost důchodového systému	26
4.1 Vývoj parametrických změn důchodového systému	26
4.2 Projekce důchodového systému	26
4.3 Hraniční parametrické úpravy	29
5 Finanční prostředky z rozpočtu EU a jejich dopad v ČR	31
5.1 Předvstupní programy	32
5.2 Programové období 2004–2006	33
5.3 Programové období 2007–2013	35
5.4 Programové období 2014–2020	37
5.5 Programové období 2021–2027	38
5.6 EU nové generace	39
5.7 Fondy financované z emisních povolenek	40
5.8 Přesah strukturálních akcí do ostatních finančních nástrojů	41
5.9 Makroekonomický význam fondů EU v ČR	42
5.10 Tabulková příloha	45
Přehled literatury a použitých zdrojů	51
A Tabulková příloha	58
B Slovníček pojmů	63
C Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR	64

Seznam boxů

Box 1: Výnosová „anomálie“ na dluhopisovém trhu v zemích EU	23
--	-----------

Fiskální výhled ČR je zpracováván v odboru Hospodářská politika MF ČR, od roku 2016 vychází jedenkrát ročně, zpravidla v listopadu. Zahrnuje predikci na běžný a následující rok (tj. do roku 2022), u některých ukazatelů pak i výhled na další 2 roky (tj. do roku 2024). Publikace je dostupná na internetových stránkách MF ČR na adrese:

<http://www.mfcr.cz/FiskalniVyhled>

Rádi přivítáme relevantní připomínky nebo náměty, které poslouží ke zkvalitnění publikace a přiblíží ji potřebám uživatelů. Případné připomínky prosím zasílejte na adresu:

Fiscal.Outlook@mfcr.cz

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Porovnání scénářů Fiskálního výhledu a Konvergenčního programu	5
Tabulka 2.1: Nastavení fiskální politiky.....	6
Tabulka 2.1.1: Odvození výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů	8
Tabulka 2.1.2: Hospodaření sektoru vládních institucí.....	8
Tabulka 2.2.1: Výhled příjmů sektoru vládních institucí.....	11
Tabulka 2.2.2: Příjmová diskreční opatření	11
Tabulka 2.3.1: Výhled výdajů sektoru vládních institucí.....	14
Tabulka 2.3.2: Výdajová diskreční opatření.....	14
Tabulka 2.4.1: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí	16
Tabulka 2.5.1: Základní scénář Fiskálního výhledu	19
Tabulka 2.5.2: Modelové scénáře makroekonomických simulací	20
Tabulka 4.2.1: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí.....	27
Tabulka 4.2.2: Projekce penzijních výdajů.....	27
Tabulka 5.1.1: Rozdělení pomoci po povodních v roce 2002	32
Tabulka 5.2.1: Alokace pro ČR v programovém období 2004–2006	34
Tabulka 5.2.2: Vazba operačních programů na evropské strukturální fondy.....	34
Tabulka 5.2.3: Vývoj využití finančních prostředků z perspektivy 2004–2006	34
Tabulka 5.2.4: Míra akceptace žádostí v jednotlivých operačních programech.....	34
Tabulka 5.3.1: Alokace programového období 2007–2013 na tematické, regionální a pražské operační programy	36
Tabulka 5.3.2: Průběh čerpání jednotlivých operačních programů v programového období 2007–2013	36
Tabulka 5.4.1: Vývoj žádostí o platby odeslaných do Evropské komise	38
Tabulka 5.7.1: Alokace emisních povolenek v modernizačním fondu.....	41
Tabulka 5.8.1: Hlavní oblasti financované z přímo řízených fondů EU (perspektiva 2014–2020).....	42
Tabulka 5.10.1: Alokace a využití programu Phare v letech 1998–2003	45
Tabulka 5.10.2: Kontrahované prostředky z programu ISPA	45
Tabulka 5.10.3: Alokace programu SAPARD	46
Tabulka 5.10.4: Operační programy v období 2004–2006	46
Tabulka 5.10.5: Změny ve struktuře cílů a finančních nástrojů mezi perspektivou 2000–2006 a 2007–2013	47
Tabulka 5.10.6: Operační programy v období 2007–2013	48
Tabulka 5.10.7: Nevyužité prostředky z alokace programového období 2007–2013	49
Tabulka 5.10.8: Srovnání operačních programů mezi perspektivou 2007–2013 a 2014–2020.....	49
Tabulka 5.10.9: Tematické operační programy v perspektivě 2014–2020.....	50
Tabulka 5.10.10: Tematické operační programy v perspektivě 2021–2027.....	50
Tabulka A.1: Příjmy sektoru vládních institucí.....	58
Tabulka A.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí.....	59
Tabulka A.3: Výdaje sektoru vládních institucí	60
Tabulka A.4: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů	60
Tabulka A.5: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů	61
Tabulka A.6: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU	61
Tabulka A.7: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU za rok 2020	62

Seznam grafů

Graf 1.1: Reálný HDP	4
Graf 1.2: Nominální HDP v důchodové struktuře	4
Graf 1.3: Nominální spotřeba domácností	4
Graf 1.4: Nominální investice	4

Graf 1.5: Míra nezaměstnanosti	4
Graf 1.6: Odpracované hodiny.....	4
Graf 1.7: Spotřebitelské ceny	4
Graf 1.8: Produkční mezera	4
Graf 2.1.1: Saldo sektoru vládních institucí	9
Graf 2.1.2: Celkové a strukturální saldo, cyklická složka	9
Graf 2.1.3: Jednorázová a přechodná opatření	9
Graf 2.1.4: Strukturální saldo a střednědobý cíl	9
Graf 2.1.5: Fiskální úsilí a fiskální impuls	9
Graf 2.1.6: Celkový fiskální impuls.....	9
Graf 2.1.7: Příjmový fiskální impuls	9
Graf 2.1.8: Výdajový fiskální impuls.....	9
Graf 2.2.1: Struktura daňových příjmů	12
Graf 2.2.2: Vývoj daňových příjmů	12
Graf 2.2.3: Zdanění spotřeby	12
Graf 2.2.4: Zdanění práce	12
Graf 2.2.5: Zdanění kapitálu	12
Graf 2.2.6: Diskreční daňová opatření.....	12
Graf 2.2.7: Ostatní příjmy	12
Graf 2.2.8: Daňové a sociální příjmy dle subsektorů	12
Graf 2.3.1: Struktura celkových výdajů.....	15
Graf 2.3.2: Vývoj výdajů.....	15
Graf 2.3.3: Náhrady zaměstnancům	15
Graf 2.3.4: Peněžité sociální dávky	15
Graf 2.3.5: Diskreční výdajová opatření.....	15
Graf 2.3.6: Investice sektoru vládních institucí.....	15
Graf 2.3.7: Úrokové výdaje	15
Graf 2.3.8: Výdaje na konečnou spotřebu	15
Graf 2.4.1: Dluh sektoru vládních institucí	17
Graf 2.4.2: Změna dluhové kvóty.....	17
Graf 2.4.3: Vládní dluh podle typu instrumentu.....	17
Graf 2.4.4: Hrubý a čistý dluh sektoru vládních institucí	17
Graf 2.4.5: Potřeba financování státního dluhu	17
Graf 2.4.6: Výnosy státních dluhopisů dle splatnosti	17
Graf 2.4.7: Struktura státních dluhopisů dle držitele.....	17
Graf 2.4.8: Struktura státních dluhopisů dle typu	17
Graf 3.1: Zadlužení sektoru vládních institucí a výnosy desetiletých státních dluhopisů v zemích EU	23
Graf 3.2: Vývoj objemu čistých nákupů státních dluhopisů v rámci programu PSPP	23
Graf 3.3: Vývoj objemu čistých nákupů státních dluhopisů v rámci programu PEPP	24
Graf 3.4: Kumulativní nákupy v rámci PSPP, PEPP a kapitálový klíč ECB	24
Graf 3.5: Vývoj výnosů desetiletých státních dluhopisů	24
Graf 3.6: Saldo ve vybraných zemích EU.....	25
Graf 3.7: Strukturální saldo ve vybraných zemích EU	25
Graf 3.8: Změna příjmů v letech 2019–2020	25
Graf 3.9: Změna výdajů v letech 2019–2020	25
Graf 3.10: Dluh ve vybraných zemích EU.....	25
Graf 3.11: Změna zadlužení v letech 2020–2021.....	25
Graf 3.12: Výnosy dluhopisů ČR a EU	25

Graf 3.13: Opatření přijatá v reakci na COVID-19.....	25
Graf 4.2.1: Míra závislosti a podíl populace 85+/65+	28
Graf 4.2.2: Alternativní scénáře produktivity	28
Graf 4.2.3: Alternativní scénář mzdové konvergence.....	28
Graf 4.2.4: Saldo v alternativním scénáři konvergence	28
Graf 4.2.5: Alternativní scénáře doby dožití	28
Graf 4.2.6: Alternativní scénáře míry porodnosti	28
Graf 4.2.7: Alternativní scénáře věkové hranice.....	28
Graf 4.2.8: Alternativní scénáře migrace	28
Graf 4.3.1: Saldo při vyšším důchodovém věku od 2030.....	30
Graf 4.3.2: Saldo při vyšším důchodovém věku od 2035.....	30
Graf 4.3.3: Saldo při valorizaci o třetinu inflace.....	30
Graf 4.3.4: Saldo při zvýšení sazeb pojistného/daní.....	30
Graf 5.1: Struktura příjmů ČR z rozpočtu EU	31
Graf 5.2: Čistá pozice ČR.....	31
Graf 5.6.1: Skladba alokace z Nástroje pro oživení a odolnost.....	40
Graf 5.6.2: Alokace Nástroje pro oživení a odolnost	40
Graf 5.8.1: Finanční prostředky v perspektivě 2021–2027	42
Graf 5.8.2: Ostatní programy a fondy dle cílů	42
Graf 5.9.1: Rozdělení realizace výdajů v čase	43
Graf 5.9.2: Dodatečně vytvořené reálné HDP	43
Graf 5.9.3: Dodatečně vytvořená poptávka po práci.....	44
Graf 5.9.4: Kumulativní „multiplikátor“ HDP	44

Seznam použitých zkratk

b. c.	běžné ceny
CZK	kódové označení české koruny
ČR	Česká republika
ECB	Evropská centrální banka
EK	Evropská komise
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 2010
EU, EU27	Evropská unie (svým pokrytím zahrnuje všech 27 zemí)
EUR	kódové označení eura
HDP	hrubý domácí produkt
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
OP	operační program
p. a.	per annum (za rok)
p. b.	procentní bod
ROP	regionální operační program
s. c.	stálé ceny

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není z logických důvodů možný.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 29. říjnu 2021, fiskální data k 1. listopadu 2021, mezinárodní srovnání k 21. říjnu 2021 a výnosy státních dluhopisů ke 12. říjnu 2021.

Poznámka

Součtové údaje publikované v tabulkách mohou být v některých případech zatíženy nepřesností na posledním desetinném místě vzhledem k zaokrouhlování.

Úvod a shrnutí

Ekonomický vývoj v roce 2021 je stále silně ovlivněn pandemií COVID-19, jež svět zasáhla na počátku roku 2020. Současná epidemická situace je sice díky proočkování značně lepší než ve srovnatelném období loňského roku, rychle se ale zhoršuje. Citelný nárůst nákladů a nedostatek komponent do výroby brání robustnějšímu ekonomickému oživení. S očekávaným růstem reálného hrubého domácího produktu v roce 2021 o 2,5 % odhadujeme, že by se česká ekonomika měla dostat na předkrizovou úroveň až v roce 2022. Teprve v příštím roce by oživení mělo být silnější na úrovni kolem 4,1 %.

Vývoj ekonomiky, protiepidemická opatření a vládní stimulační nástroje podstatně ovlivnily hospodaření veřejných financí na celém světě. V České republice odhadujeme saldo sektoru vládních institucí pro rok 2021 na -7,2 % HDP a dluh na konci roku 2021 na 43,3 % HDP. Hospodářská politika musí najít rovnováhu mezi postupným návratem k neutrálnímu nastavení fiskální a měnové politiky, udržení křehkého ekonomického růstu a zvolnění dynamiky vzestupů cenové hladiny.

Na poli fiskální politiky jde o konsolidaci veřejných financí. V České republice počítá návrh státního rozpočtu na rok 2022 se schodkem 376,6 mld. Kč (5,8 % HDP). Saldo vychází z výdajového rámce kompatibilního se strukturálním deficitem 5,6 % HDP. Podle zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti byl výdajový rámec odvozen na základě strukturálního salda letošního roku, které Ministerstvo financí odhadlo v srpnu 2021, zvýšeného o půl procentního bodu. V dalších letech je pak tempo konsolidace stanoveno rovněž na alespoň půl procentního bodu ročně.

Stanovené minimální tempo by nemělo brzdit ekonomický růst. Navíc začne právě v době, kdy se ekonomika podle našich odhadů bude opět nacházet ve fázi expanze. Zároveň ale platí, že pokud socio-ekonomické podmínky dovolí rychlejší konsolidaci, zákon neklade žádná omezení k ní přistoupit. Predikujeme, že při aktuálním nastavení veřejných financí by se v roce 2024 mohlo jejich hospodaření pohybovat okolo -3,5 % HDP a zadlužení dosáhnout 51,3 % HDP.

Zrychlující se inflace se stává významným makroekonomickým problémem. V září 2021 dosáhla meziroční inflace 4,9 %, a nacházela se tak výrazně nad horním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle České národní banky. Vysoké ceny energií i jiných komodit se postupně promítají do dalších cenových okruhů včetně spotřebitelských cen. Jako zásadní faktor inflace se ukazují být frikce na straně nabídky. Průměrná míra inflace by měla v letošním roce dosáhnout 3,5 %, v příštím roce by pak měla citelně zrychlit na 6,1 %. Inflace tak velmi pravděpodobně již v průběhu roku 2022 povede k růstu výdajů vládního sektoru z titulu mimořádné valorizace důchodů v souladu s platným zněním zákona. Vláda rovněž přijala hned několik kroků ke kompenzaci rostoucích nákladů na energie pro spotřebitele.

Z pohledu výdajů v sociálních systémech stále není dořešena otázka jejich dlouhodobé udržitelnosti. Pravděpodobná příští vládní koalice si vytyčila jako jednu z priorit důchodovou reformu. Organizace pro hospodářskou

spolupráci a rozvoj představila na začátku prosince 2020 Zprávu o důchodovém systému České republiky, ve které dala doporučení na reformy sociálního systému, resp. nastavení systému zabezpečení ve stáří. Ačkoliv nejsou známy detaily vznikajícího koaličního návrhu, lze rozsah nutných opatření demonstrovat z čistě kvantitativního hlediska na třech aspektech možných řešení – rostoucím věku odchodu do důchodu, úpravě mechanismu valorizace nebo zvýšení příjmů systému důchodového zabezpečení. Kvalitativní úpravy penzijního systému se pak budou muset odehrávat mezi těmito scénáři.

Tematická kapitola Fiskálního výhledu se věnuje přílivu finančních prostředků z fondů či jiných nástrojů Evropské unie, včetně jejich dopadu do národního hospodářství. Česká republika mezi roky 2004 a 2020 využila cca 1,6 bilionu Kč, přičemž zhruba 55 % těchto prostředků zvýšilo kapitálové výdaje. Po zohlednění plateb do rozpočtu Evropské unie z národních zdrojů získala v čistém vyjádření téměř 900 mld. Kč. Následující období má být charakterizováno zejména ekonomickým oživením a zvyšováním odolnosti členských států po epidemické krizi. K tomu bude sloužit jak finanční perspektiva 2021 až 2027, tak nový nástroj Evropská unie nové generace. Oba v souhrnu představují pro Českou republiku možnost využití zhruba 30 mld. eur. Finanční prostředky z nejvýznamnějšího titulu v rámci Evropské unie nové generace, Nástroje pro oživení a odolnost, budou alokovány dle schváleného Národního plánu obnovy. Ten sdružuje investiční a reformní akce za bezmála 191 mld. Kč zaměřené z 39 % na dosažení klimatických cílů, z 21 % na digitalizaci nebo z 19 % do ostatních oblastí vzdělávání, trhu práce a zdravotnictví. Odhadujeme, že na konci horizontu Fiskálního výhledu bude český hrubý domácí produkt v úhrnu o více než 5 % vyšší oproti stavu bez těchto evropských prostředků. Jde však jen o část dopadu. Posílení a rozšíření zdravotní péče, digitalizace veřejné správy, stejně jako investice do životního prostředí, školství, vědy a výzkumu se projeví převážně v delším časovém období. Jako investice do lepší budoucnosti.

1 Makroekonomický rámec fiskální predikce

Makroekonomický rámec fiskální predikce pracuje se scénářem, že vakcinace obyvatel i vysoký počet osob, které již COVID-19 prodělaly, by měly zabránit nutnosti přijímat další makroekonomicky významná protiepidemická omezení. Na druhé straně by i ve zbývající části letošního roku a na počátku roku příštího měly přetrvávat nepříznivé efekty růstu cen vstupů a narušení výrobních a dodavatelských řetězců.

Očekávaný **nárůst ekonomického výkonu** o 2,5 % v letošním roce by měl být tažen všemi složkami domácí poptávky, nejvíce spotřebou domácností, změnou stavu zásob a investicemi do fixního kapitálu. Zatímco problémy v globálních dodavatelských řetězcích by měly mít výrazně negativní dopad na export, rostoucí investice do fixního kapitálu a zásob by měly dále podporovat dovoz. Saldo zahraničního obchodu by tak ekonomický růst mělo silně zpomalit.

V roce 2022 by hospodářský růst mohl díky pokračujícímu oživení soukromé spotřeby i investic do fixního kapitálu a příznivějšímu příspěvku salda zahraničního obchodu dosáhnout 4,1 %. V dalších letech by se růst HDP mohl pohybovat okolo 2 %, přičemž by měl být i nadále tažen domácí poptávkou.

Výdaje domácností na konečnou spotřebu by měly být v roce 2021 pozitivně ovlivněny růstem reálného disponibilního důchodu, v jehož dynamice se kromě snížení efektivního zdanění mezd, platů a příjmů sebezaměstnaných kladně promítne řada podpůrných fiskálních programů. Míra úspor by v průměru za celý rok měla víceméně setrvat na úrovni předchozího roku, a to kvůli protiepidemickým restrikcím během 1. a 2. čtvrtletí, v jejichž důsledku byly možnosti domácností realizovat některé výdaje značně omezeny. Oživení spotřeby by mělo pokračovat i ve 2. polovině roku, mezičtvrtletní dynamika by však měla postupně zvolňovat. V roce 2022 by spotřebu domácností měla podpořit pokračující normalizace míry úspor (ta by přesto měla setrvat nad dlouhodobým průměrem), stejně jako statistický efekt oživení spotřebních výdajů v 2. polovině letošního roku. Na druhou stranu bude spotřeba, zejména v případě nízkopříjmových domácností, tlumit citelný nárůst životních nákladů. Spotřeba domácností by se tak letos měla zvýšit o 3,7 % a v roce 2022 o 4,7 %. V dalších letech by se její růst mohl pohybovat okolo 2 %.

Po více než 7% poklesu v roce 2020 by se v letošním roce měla **tvorba hrubého fixního kapitálu** začít oživovat. Podpořit by ji měl obnovený hospodářský růst v zahraničí, uvolněné měnové podmínky, meziročně vyšší využití výrobních kapacit v průmyslu i mimořádně odpisy hmotného majetku. Soukromé investice by mohlo povzbudit také uvolnění restriktivních opatření a snížení nejistoty ohledně dalšího vývoje epidemie. K růstu by měla přispět i investiční aktivita sektoru vládních institucí, posílená realizací projektů spolufinancovaných fondy EU, a to včetně nových alokací z nástroje EU nové generace. Tvorba hrubého fixního kapitálu by v roce 2021 mohla vzrůst o 4,6 %, pro rok 2022 je predikován růst o 5,4 %. V roce 2023 by se investice mohly zvýšit

o 4,7 %, kde je zahrnut také nákup vojenských vrtulníků, jenž se plně promítne i v dovozu zboží. V roce 2024 by v souvislosti s přechodem na novou víceletou finanční perspektivu EU měla dynamika klesnout na 0,8 %.

V počáteční fázi pandemie koronaviru došlo k omezení agregátní nabídky i poptávky, a důsledky pro vývoj inflace tak byly nejednoznačné. Globální ekonomika se po propadu v 1. pololetí 2020 poměrně rychle zotavila, čemuž napomohla expanzivní fiskální a měnová politika. Nabídková strana je však pokračující pandemií stále zásadně ovlivněna a není schopna na rostoucí poptávku adekvátně reagovat. Dochází k narušení dopravy, frikci v zásobování a odstávkám výroby. Měnové i fiskální politiky jsou navíc teprve v začátku opuštění expanzivního módu. Tento vývoj vyústil v růst cen, který byl nejprve patrný na komoditních trzích, postupně se však projevuje i v dalších cenových okruzích, včetně spotřebitelských cen.

V září 2021 činila meziroční **inflace** 4,9 %, a nacházela se tak výrazně nad horním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle České národní banky. Ve zbývající části letošního roku přitom pravděpodobně dále zrychlí. Očekáváme, že průměrná míra inflace v roce 2021 dosáhne 3,5 %, přičemž by měla být dominantně dána tržními vlivy. Jako proinflační faktory v roce 2021 je třeba označit již uvedené frikce na straně nabídky, výrazný růst ceny ropy i jiných komodit a růst jednotkových nákladů práce. Ve směru nižší inflace by mělo působit posilování české koruny k oběma hlavním světovým měnám, do určité míry také záporná produkční mezera.

V roce 2022 by se v průměrné míře inflace měla výrazněji promítnout administrativní opatření, především růst regulovaných cen. Mezi nimi bude nejpodstatnější zvýšení ceny elektřiny a zemního plynu. V rámci změn nepřímých daní počítáme s dalším, byť ve srovnání s rokem 2021 mírnějším, zvýšením spotřební daně z tabákových výrobků. Administrativní opatření by k průměrné míře inflace měla přispět 2,3 p. b. Cena ropy by příští rok měla v podstatě stagnovat, což by mělo snížit nabídkový tlak na růst spotřebitelských cen, i když frikce v zásobování budou zřejmě ještě přetrvávat. Naopak poptávkové faktory by měly působit ve směru vyšší inflace, jelikož produkční mezera by již měla být kladná a spotřeba domácností by měla oživovat. Na snížení inflace by měl působit pokles jednotkových nákladů práce. Slabě protiinflačně by se též mohlo projevit i posilování české koruny k oběma hlavním světovým měnám. V souladu s výše uvedeným očekáváme, že průměrná míra inflace v roce 2022 dosáhne 6,1 %. V letech 2023 a 2024 by se již inflace měla nacházet v tolerančním pás-

mu a měla by se postupně přibližovat k 2% cíli České národní banky.

Vývoj na trhu práce byl zastavením vládních podpůrných programů ovlivněn jen nepatrně. Míra nezaměstnanosti v posledních měsících prakticky stagnuje na úrovních kolem 3 %, což přispívá k dynamice výdělků. Poptávka po zahraničních pracovnících zůstává silná.

Zaměstnanost by se v mezičtvrtletním srovnání měla od 3. čtvrtletí 2021 díky ekonomickému oživení mírně zvyšovat. Za celý letošní rok by nicméně vlivem vývoje v první polovině roku měla klesnout o 0,5 %, v roce 2022 by mohla vzrůst o 0,8 %. Nepatrně by se zaměstnanost mohla zvýšit i v dalších letech. Míra nezaměstnanosti by v letošním roce měla v průměru dosáhnout 3,0 %, v dalším období by díky hospodářskému růstu měla postupně klesat až na 2,5 % v roce 2024. Objem mezd a platů by se za celý rok 2021 mohl zvýšit o 5,3 %. Přetrvávající frikce na trhu práce by měly být opětovně dominantním faktorem vývoje mezd v tržních odvětvích. Silná poptávka po práci by v příštím roce mohla podpořit dynamiku průměrné mzdy i zaměstnanosti. Objem mezd a platů by tak v roce 2022 mohl vzrůst o 5,1 %, v dalších letech by jeho růst mohl mírně převyšovat 4 %.

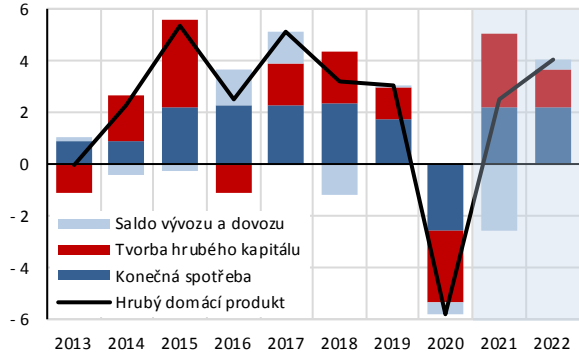
Běžný účet platební bilance vykázal ve 2. čtvrtletí 2021 značný přebytek ve výši 3,4 % HDP. Ten odráží dosažení vrcholu kladného salda bilance zboží daného silnou zahraniční poptávkou po zboží investičního charakteru. V 2. polovině letošního roku by však vlivem omezení

výroby v exportně orientovaném automobilovém průmyslu z důvodu nedostatku komponent a silné dynamiky dovozů pro investiční účely měl přebytek obchodní bilance výrazně klesat. Současně lze očekávat obnovení ziskovosti podniků pod zahraniční kontrolou a nárůst schodku prvotních důchodů. Proto na běžném účtu v letošním i příštím roce očekáváme nepatrně záporné saldo ve výši -0,1 % HDP, resp. -0,3 % HDP. Mírný schodek by běžný účet mohl vykázat i v letech 2023 a 2024.

Predikce je zatížena množstvím **rizik**, která v úhrnu považujeme za vychýlená ve směru nižšího hospodářského růstu. Mezi významná rizika řadíme problémy v globálních dodavatelských a výrobních řetězcích, možnost setrvání inflačních očekávání výrazněji nad cílem České národní banky a další vývoj epidemické situace v ČR i v zahraničí. Klíčové rovněž bude vyrovnávání poptávky a nabídky na trhu práce v kontextu možných strukturálních změn v ekonomice. Mezi vnitřní rizika dále patří vývoj v automobilovém průmyslu a nadhodnocení cen rezidenčních nemovitostí. Jako pozitivní riziko je možné identifikovat odložení spotřeby domácností v době epidemie, jejíž dodatečná realizace by mohla ekonomický růst urychlit. Na druhou stranu by ale reálnou spotřebu, především nízkopříjmových domácností, mohl tlumit nárůst životních nákladů. Nedostatek pracovních sil na trhu práce by pak mohl podpořit dynamiku investic zaměřených na zvyšování produktivity, stejně jako mzdový růst.

Graf 1.1: Reálný HDP

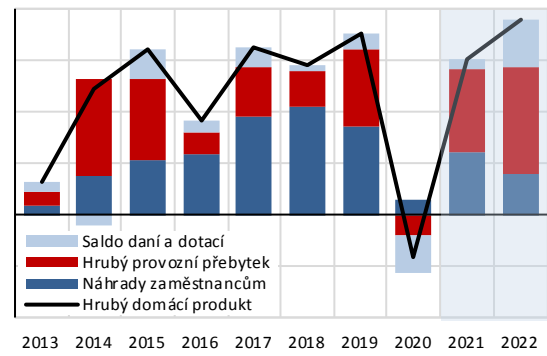
změna reálného HDP v %, příspěvky v p. b.

Zdroj: MF ČR (2021b).

Graf 1.2: Nominální HDP v důchodové struktuře

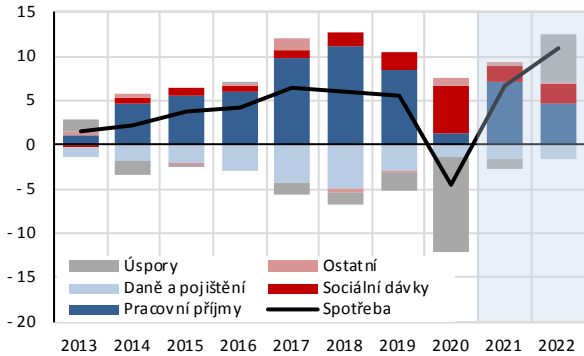
změna nominálního HDP v %, příspěvky v p. b.

Zdroj: MF ČR (2021b).

Graf 1.3: Nominální spotřeba domácností

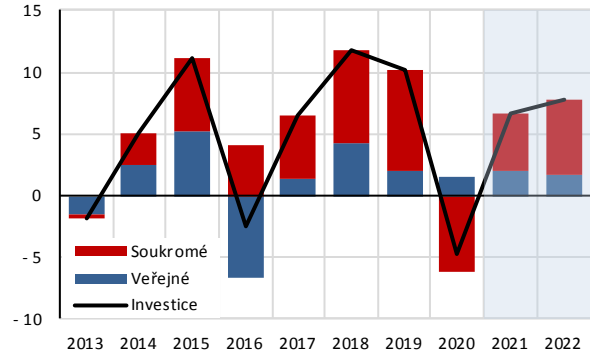
změna nominální spotřeby domácností v %, příspěvky v p. b.

Zdroj: MF ČR (2021b).

Graf 1.4: Nominální investice

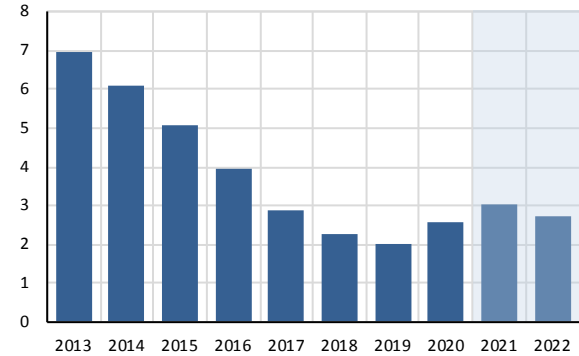
změna nominálních investic v %, příspěvky v p. b.

Zdroj: MF ČR (2021b).

Graf 1.5: Míra nezaměstnanosti

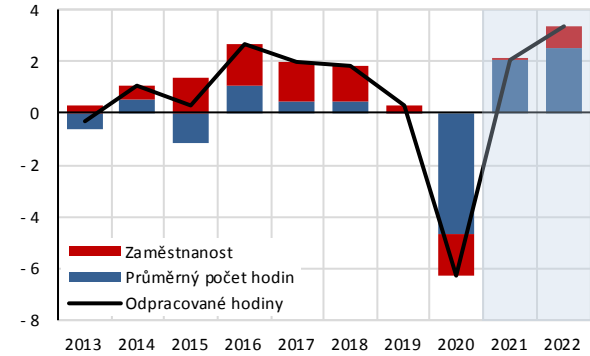
% pracovní síly, metodika Výběrového šetření pracovních sil

Zdroj: MF ČR (2021b).

Graf 1.6: Odpracované hodiny

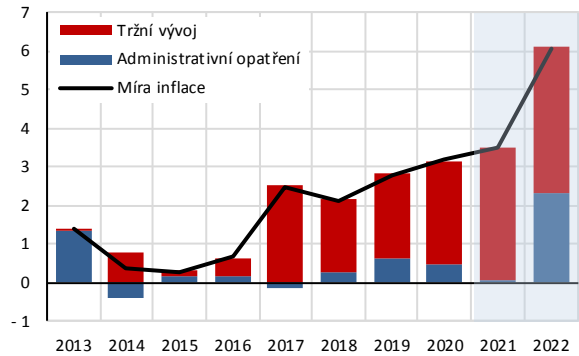
změna v %, příspěvky v p. b., metodika národních účtů

Zdroj: MF ČR (2021b).

Graf 1.7: Spotřebitelské ceny

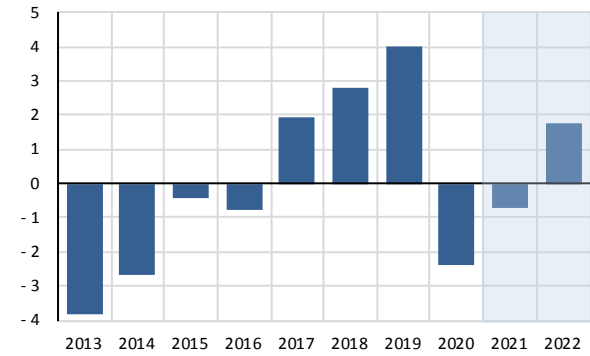
průměrná míra inflace spotřebitelských cen v %, příspěvky v p. b.

Zdroj: MF ČR (2021b).

Graf 1.8: Produkční mezera

% potenciálního produktu

Zdroj: MF ČR (2021b).

Tabulka 1.1: Porovnání scénářů Fiskálního výhledu a Konvergenčního programu

		Fiskální výhled (listopad 2021)					Konvergenční program (duben 2021)				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
Vnější předpoklady											
Růst HDP v EU	%	-6,1	4,9	3,9	2,4	1,6	-6,3	3,6	3,7	1,8	1,6
Cena ropy (Brent)	USD/barel	41,8	70,0	72,4	67,4	63,7	41,8	63,8	59,9	57,4	56,0
Měnový kurz USD/EUR	USD/EUR	1,14	1,19	1,17	1,17	1,17	1,14	1,21	1,21	1,21	1,21
Měnový kurz CZK/EUR	CZK/EUR	26,4	25,6	25,0	24,7	24,4	26,4	25,9	25,5	25,1	24,7
Reálné veličiny											
HDP	změna v %	-5,8	2,5	4,1	2,2	2,0	-5,6	3,1	3,7	1,9	2,1
Spotřeba domácností	změna v %	-6,8	3,7	4,7	2,0	2,2	-5,2	0,1	5,7	1,8	2,2
Spotřeba vládních institucí	změna v %	3,4	2,3	0,4	1,0	1,4	3,5	3,4	0,9	1,1	1,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	-7,2	4,6	5,4	4,7	0,8	-8,1	3,8	4,5	4,6	1,2
Příspěvek efektivní domácí poptávky	p. b.	-4,5	3,4	3,7	2,4	1,6	-3,9	1,8	3,9	2,3	1,7
Příspěvek zahraničního obchodu	p. b.	-0,5	-2,5	0,4	-0,2	0,4	-0,3	0,4	-0,2	-0,3	0,4
Produkční mezera	%	-2,4	-0,7	1,7	2,5	2,5	-3,1	-1,4	0,4	0,5	0,3
Ostatní											
HDP v běžných cenách	mld. Kč	5695	6038	6498	6793	7070	5652	5932	6257	6506	6769
Harmonizovaný index spotřeb. cen	změna v %	3,3	3,0	5,4	2,3	2,0	3,3	2,4	2,3	2,1	1,9
Deflátor HDP	změna v %	4,4	3,4	3,4	2,3	2,1	4,2	1,8	1,7	2,0	1,9
Zaměstnanost	změna v %	-1,7	0,0	0,8	0,2	0,2	-1,5	-1,1	0,1	0,3	0,1
Míra nezaměstnanosti	%	2,6	3,0	2,7	2,6	2,5	2,6	3,6	3,7	3,5	3,5
Objem mezd a platů	změna v %	0,2	5,3	5,1	4,3	4,3	0,0	0,7	2,3	2,9	3,1
Sektor vládních institucí											
Příjmy	% HDP	41,6	40,5	40,0	40,5	39,4	41,3	39,8	39,8	39,7	38,4
Daň z přidané hodnoty	změna v %	-3,0	5,4	10,7	4,6	2,5	-3,0	3,8	7,2	3,7	2,5
Spotřební daně	změna v %	-6,4	5,7	6,7	3,9	0,6	-6,4	12,6	1,2	3,6	0,0
Daň z příjmů fyzických osob	změna v %	4,0	-28,3	-2,1	3,0	3,1	3,3	-33,4	-4,8	2,2	2,3
Daň z příjmů právnických osob	změna v %	-8,1	2,6	4,8	13,9	3,0	-22,1	6,0	13,7	8,8	3,7
Příspěvky na sociální zabezpečení	změna v %	1,6	10,0	4,5	3,7	3,8	1,6	5,9	1,6	2,4	2,7
Výdaje	% HDP	47,2	47,6	44,5	44,3	42,8	47,5	48,6	45,7	45,1	43,7
Náhrady zaměstnancům	změna v %	10,0	5,8	2,2	2,0	2,0	10,0	5,1	2,5	1,5	2,0
Mezispotřeba	změna v %	2,1	5,6	2,4	2,6	2,6	1,9	8,4	0,3	2,6	2,6
Naturální sociální transfery	změna v %	10,6	11,5	-1,0	2,0	2,5	10,6	11,0	-0,5	2,5	2,5
Sociální dávky jiné než naturální	změna v %	15,9	5,4	6,8	4,8	1,8	15,9	6,1	2,7	2,2	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	9,4	11,0	8,4	12,6	-12,3	9,8	13,5	9,8	7,1	-9,9
Saldo	% HDP	-5,6	-7,2	-4,4	-3,8	-3,4	-6,2	-8,8	-5,9	-5,4	-5,2
Strukturální saldo	% HDP	-2,5	-5,3	-4,8	-4,4	-3,9	-2,7	-6,5	-6,0	-5,5	-5,3
Dluh	% HDP	37,7	43,3	46,2	48,9	51,3	38,1	44,8	48,2	51,5	54,6

Pozn.: Za nižším schodkem v roce 2020 o 29,9 mld. Kč stojí příjmová strana s kladnou úpravou důchodových daní, především daně z příjmů právnických osob (+26,9 mld. Kč). Revize souvisí s aktualizovanými údaji dostupnými z daňových přiznání a s vyrovnáním daně (přeplatku či nedoplatku na dani), které akruálně ovlivňují vždy předchozí rok.

Zdroj: MF ČR (2021a, 2021b).

2 Hospodaření sektoru vládních institucí

Stejně jako dynamika ekonomiky, i fiskální politika stále do značné míry podléhá vývoji epidemické situace, jejím přímým, či dnes hlavně nepřímým důsledkům. Veřejné finance se po sanaci negativních dopadů epidemie a opatření namířených k potlačení šíření nemoci COVID-19 přesouvají směrem, který tlumí externí nabídkové šoky následující po uzavírkách v řadě zemí světa. V roce 2021 se jedná především o formy kompenzace spotřebitelům elektrické energie a plynu v reakci na jejich prudké zdražování, dále pak o pokračování opatření zaměřených na hrazení části mzdových nákladů v důsledku nařízené karantény nebo izolace.

Od roku 2022 by fiskální politika měla působit mírně restriktivně, čímž by měl strukturální schodek začít klesat. Rychlost s jakou veřejné finance ČR dosáhnou zpět svého střednědobého rozpočtového cíle, bude záviset na ambicióznosti konsolidačního úsilí vlády ČR vzešlé z říjnových voleb do Poslanecké sněmovny. Nově vznikající koalice již avizovala odhodlání postupovat ve snižování schodků razantněji s důrazem na úspory na výdajové straně, zejména v provozu a neinvestičních transferech.

Predikce listopadového Fiskálního výhledu ČR počítá s postupným snižováním deficitu sektoru vládních institucí na úroveň kolem 3,5 % HDP v roce 2024, resp. pod hranici **Maastrichtského kritéria** a referenční hodnoty **Paktu o stabilitě a růstu** pro nadměrný deficit těsně za horizontem výhledu. Nositelem deficitního hospodaření veřejných financí bude státní rozpočet, který v době epidemické krize nesl zdaleka největší břemeno stabilizační funkce hospodářské politiky a fiskální expanze.

Strukturální deficit ústředních vládních institucí s dominantním podílem státního rozpočtu by měl být tlumen přebytkovými saldy místních rozpočtů a zdravotních pojišťoven. Obě části veřejných financí obdržely během epidemie významné kompenzace na úkor státního rozpočtu, aby se zmírnily negativní dopady recese na jejich příjmy. Přesto dvouciferná dynamika nárůstu výdajů u zdravotních pojišťoven vedla k deficitnímu hospodaření. Postupné hospodářské oživení by mělo jejich zdroje

doplňovat o příjmy, které poplynou právě z vyšší ekonomické aktivity. Tím by oba subsektory měly opět vykazovat stabilní přebytky, které se mohou v čase postupně zvyšovat. Vzhledem k tomu, že jak místní vládní instituce, tak fondy sociálního zabezpečení dosahují svých výsledků hospodaření vlivem transferů ze státního rozpočtu, nelze provádět následnou konsolidaci bez diskuze napříč subjekty v celém sektoru vládních institucí. Proti epidemická a stimulační opatření v daňové oblasti odhalila další slabá místa institucionálního nastavení veřejných rozpočtů. V případě ekonomické recese je prakticky nemožné provádět expanzivní fiskální politiku na příjmové straně, aniž by nebyly dotčeny příjmy územních samosprávných celků. V systému, kde jsou téměř všechny makroekonomicky významné daňové příjmy sdíleny, přestává být nositelem fiskální politiky ústřední vláda, ale stává se jí všech 14 samosprávných krajů a 6 253 obcí, což efektivně koordinovat nelze.

Tabulka 2.1: Nastavení fiskální politiky

v % HDP, fiskální úsilí v procentních bodech

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
							Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Saldo sektoru vládních institucí	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3	-5,6	-7,2	-4,4	-3,8	-3,4
Cyklická složka salda podle metody OECD	-0,1	-0,2	0,7	1,0	1,4	-1,0	-0,4	0,3	0,6	0,6
Jednorázové a ostatní přechodné operace	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-2,1	-1,4	0,0	0,0	0,0
Strukturální saldo podle metody OECD	-0,5	1,1	0,8	0,0	-1,1	-2,5	-5,3	-4,8	-4,4	-3,9
Fiskální úsilí podle metody OECD	0,2	1,6	-0,3	-0,8	-1,0	-1,5	-2,8	0,6	0,4	0,5
Cyklická složka salda podle metody ECB	-0,2	0,0	0,6	0,9	1,2	-0,8	-0,3	-0,1	0,0	0,1
Strukturální saldo podle metody ECB	-0,4	0,8	0,9	0,1	-0,9	-2,7	-5,4	-4,3	-3,8	-3,4
Fiskální úsilí podle metody ECB	0,4	1,2	0,1	-0,8	-1,0	-1,8	-2,8	1,1	0,5	0,4

Pozn.: Rozdílný vývoj cyklické složky salda (a tedy i strukturálního salda) podle metod Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Evropské centrální banky je způsoben tím, že metoda Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj pracuje s cyklem definovaným pomocí mezery výstupu, metoda druhá modeluje cyklické chování citlivých položek vládních příjmů a výdajů vzhledem k cyklickému průběhu dílčích makroekonomických bází (mzdy a jiné příjmy z pracovní činnosti v soukromém sektoru, čistý provozní přebytek, spotřeba domácností a nezaměstnanost). Ty mají odlišný cyklický vývoj než HDP a jeho potenciál.

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce a výpočty MF ČR.

2.1 Saldo, strukturální saldo a výdajové rámce

Již na počátku první vlny epidemie a hlubokého propadu ekonomického výkonu byla přijata novela zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti (zákon č. 207/2020 Sb.), která umožnila navýšit strukturální deficit sektoru vládních institucí nad tzv. střednědobý rozpočtový cíl (Graf 2.1.4) i v roce, jenž následuje po aktivaci domácí únikové klausule z fiskálního pravidla. Ovšem nejistota spojená jak s finální podobou a výší dopadů daňového fiskálního stimulu schvalovaného v závěru roku 2020, tak dalším vývojem epidemie, si vynutila druhou novelu (zákon č. 609/2020 Sb.). Ta při zachování tempa konsolidace změnila její výchozí úroveň. Konkrétně je **výdajový rámec** klíčového státního rozpočtu a státních fondů na rok 2022 odvozen od odhadu strukturálního deficitu veřejných financí pro rok 2021, který je v procentním vyjádření vůči HDP zvýšen o půl procentního bodu. Pro další roky je strukturální saldo zlepšováno rovněž vždy o půl procentního bodu.

Výše strukturálního salda na rok 2021, odvozeného pro účely aplikace **novelizovaného fiskálního pravidla**, byla stanovena predikcí ze srpna 2021, kdy se připravoval návrh zákona o Státním rozpočtu ČR na rok 2022 a jeho střednědobý výhled. Makroekonomickou predikci i prognózu příjmů posoudil dne 30. srpna 2021 Výbor pro rozpočtovou prognózu, který konstatoval, že jsou obě založeny na realistických scénářích (VRP, 2021a, 2021b). Celkové saldo sektoru vládních institucí bylo odhadováno na úrovni $-7,7\%$ HDP. Po zohlednění vlivu hospodářského cyklu ($-0,2\%$ HDP) a jednorázových či jiných přechodných opatření ($-1,4\%$ HDP) činí hodnota výchozího strukturálního salda $-6,1\%$ HDP. Oproti odhadu obsaženému v dubnovém Konvergenčním programu ČR 2021 (Tabulka 1.1) tak bylo strukturální saldo zlepšeno o 0,4 p. b. **Rámec pro státní rozpočet a státní fondy**, jehož postup odvození odsouhlasila Národní rozpočtová rada stanoviskem dne 14. října 2021 (NRR, 2021), tedy vychází pro rok 2022 ze strukturálního deficitu ve výši $5,6\%$ HDP, pro rok 2023 z deficitu $5,1\%$ HDP a na rok 2024 ze schodku $4,6\%$ HDP.

Predikce pochopitelně byly zatíženy **značnými riziky**, což platí i pro odhady aktuální. Vlivem silnějšího pozitivního vývoje v nominálních makroekonomických veličinách a lepšího pokladního plnění zvyšujeme predikci salda sektoru vládních institucí aktuálního roku i následujících let. Vyšší odhady se týkají hlavně příjmů, daňových i pojistných, které se kladně promítají do budoucích hospodaření všech subsektorů. Odhad pro rok 2021 byl činěn již

se znalostí hotovostního vývoje pokladního plnění hlavních složek veřejných rozpočtů, stejně jako údajů z národních účtů za první dvě čtvrtletí. Proti meziročně horšímu pokladnímu plnění státního rozpočtu za leden až říjen o 61 mld. Kč (schodek 335 mld. Kč) stojí o 20 mld. Kč vyšší přebytkové hospodaření místních rozpočtů ke konci září (44,7 mld. Kč), ke kterému přispěla i úprava rozpočtového určení daní (zákon č. 609/2020 Sb.), zvyšující ke stejnému datu jejich daňové inkaso o 19,5 mld. Kč (MF ČR, 2021d). Naopak letošní hospodaření zdravotních pojišťoven, navzdory dalšímu navýšení platby za státního pojištění, skončilo v září deficitem 6,8 mld. Kč. To představuje meziroční zhoršení o 12,2 mld. Kč.

Souhrnně proto pro **rok 2021** očekáváme výrazně deficitní hospodaření sektoru vládních institucí, dosahující $7,2\%$ HDP (Graf 2.1.1). Hlavní faktory na příjmové a výdajové straně blíže popisují části 2.2 a 2.3.

Výrazně kladný **fiskální impuls** (Graf 2.1.5 a Graf 2.1.6), tažený v roce 2020 výdajovou stranou (Graf 2.1.8), je přes pokračování řady protikrizových podpůrných programů z roku 2020 i v letošním roce (programy na udržení zaměstnanosti Antivirus, dílčí odvětvové protikrizové programy, kompenzace nájemného, kompenzace pro sebezaměstnané či zpětné uplatnění daňové ztráty) doplněn o téměř 2% impuls v podobě snížení zdanění pracovních příjmů (Graf 2.1.7). Strukturální saldo se proto podle našeho odhadu prohloubí o 2,8 p. b. na $-5,3\%$ HDP.

V **roce 2022** již očekáváme kladnou produkční mezeru (Graf 1.8), tj. i cyklickou složku salda, a nepředpokládáme žádná jednorázová opatření (Graf 2.1.2). Predikujeme snížení deficitu na úroveň $4,4\%$ HDP, za nímž stojí v první řadě konec přechodných programů z let 2020 a 2021 zaměřených na podporu zasažených subjektů v národním hospodářství ($1,4\%$ HDP, viz Graf 2.1.3). Dynamika výdajů, především pak státního rozpočtu, by proto měla citelně zpomalit, zatímco ekonomické oživení posílí příjmovou stranu všech subsektorů. Odhadujeme přebytky jak místních rozpočtů, tak znovu i zdravotních pojišťoven.

Současně je rok 2022 prvním, kdy je plánována **konsolidace veřejných financí**. Strukturální saldo by se mělo zlepšit o 0,6 p. b. na $4,8\%$ HDP. To se také projeví v záporném fiskálním impulsu pro ekonomiku, přestože bude tlumen například dalším snížením zdanění práce.

Tabulka 2.1.1: Odvození výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů

v mld. Kč

		2022	2023	2024
Příjmy sektoru vládních institucí upravené o vliv hosp. cyklu a jednorázová opatření	(1)	2 514,7	2 635,2	2 683,0
Celkové výdaje sektoru vládních institucí (odvozené podle pravidla)	(2)	2 874,8	2 976,4	3 003,0
Strukturální salda ostatních složek sektoru vládních institucí	(3)	30,1	30,1	30,4
Strukturální saldo státního rozpočtu a státních fondů	(4) = (1) - (2) - (3)	-390,3	-371,4	-350,5
Cyklická složka státního rozpočtu a státních fondů	(5)	25,0	27,5	22,8
Jednorázová a jiná přechodná opatření státního rozpočtu a státních fondů	(6)	0,0	0,0	0,0
Celkové aktuální saldo státního rozpočtu a státních fondů	(7) = (4) + (5) + (6)	-365,3	-343,9	-327,7
Úprava aktuálního salda státního rozpočtu a státních fondů na saldo hotovostní	(8)	-12,1	-24,8	-21,5
Celkové hotovostní příjmy státního rozpočtu a státních fondů (včetně EU/FM)	(9)	1 594,5	1 647,4	1 652,7
Výdaje státního rozpočtu a státních fondů (včetně EU/FM)	(10) = (9) - (7) - (8)	1 971,9	2 016,0	2 001,9
Výdajový rámec státního rozpočtu a státních fondů (včetně EU/FM, zaokrouhleno)	(11) = zaokr. (10)	1 972,0	2 016,0	2 002,0

Pozn.: EU/FM = příjmy z rozpočtu Evropské unie a z finančních mechanismů.

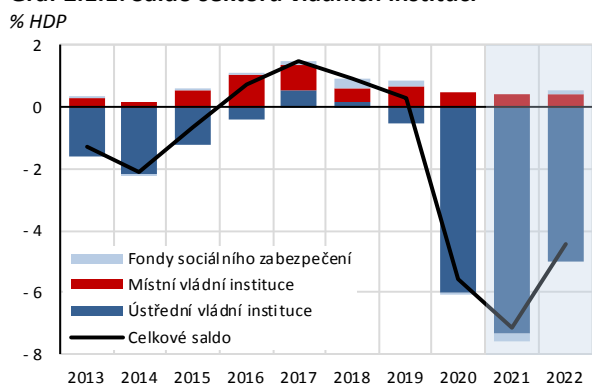
Zdroj: MF ČR.

Tabulka 2.1.2: Hospodaření sektoru vládních institucí

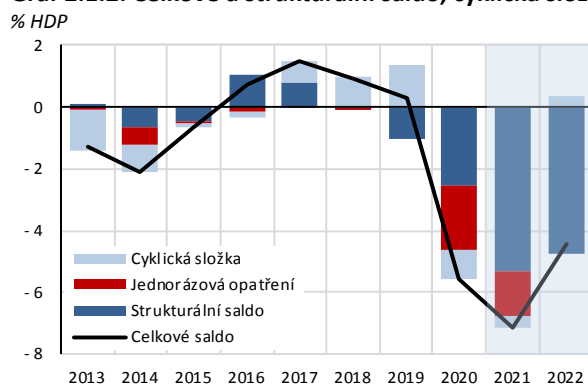
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
								Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Příjmy celkem	% HDP	41,3	40,5	40,5	41,5	41,4	41,6	40,5	40,0	40,5	39,4
	změna v %	8,4	1,6	6,6	8,6	6,7	-1,0	3,0	6,5	5,8	1,2
Výdaje celkem	% HDP	41,9	39,8	39,0	40,6	41,1	47,2	47,6	44,5	44,3	42,8
	změna v %	4,7	-1,7	4,5	10,3	8,2	13,1	6,9	0,5	4,3	0,4
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-0,6	0,7	1,5	0,9	0,3	-5,6	-7,2	-4,4	-3,8	-3,4
Ústřední vládní instituce	% HDP	-1,2	-0,4	0,5	0,2	-0,5	-6,0	-7,4	-5,0	-4,4	-3,9
Místní vládní instituce	% HDP	0,6	1,0	0,8	0,4	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Fondy sociálního zabezpečení	% HDP	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,0	-0,2	0,1	0,1	0,1

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Výpočty a predikce MF ČR.

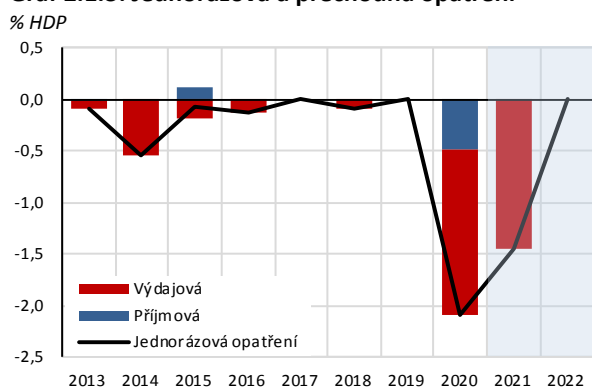

Graf 2.1.1: Saldo sektoru vládních institucí

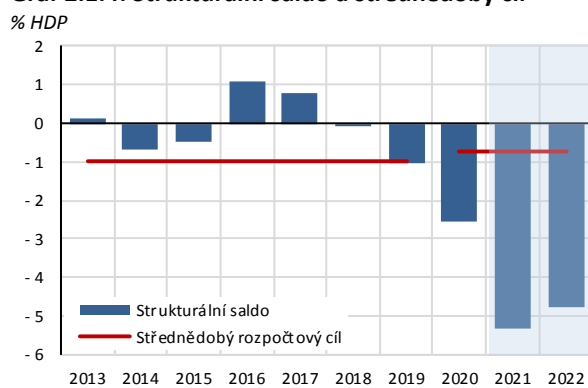
Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.1.2: Celkové a strukturální saldo, cyklická složka

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.1.3: Jednorázová a přechodná opatření

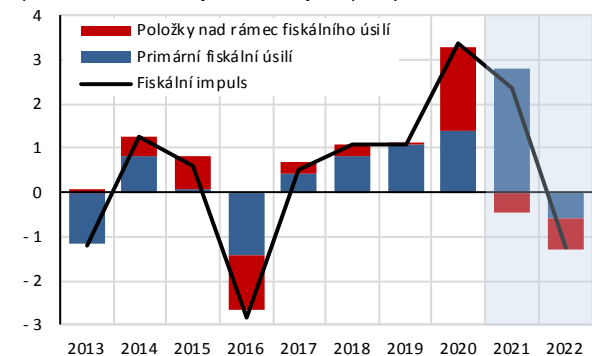
Zdroj: MF ČR.

Graf 2.1.4: Strukturální saldo a střednědobý cíl

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.1.5: Fiskální úsilí a fiskální impuls

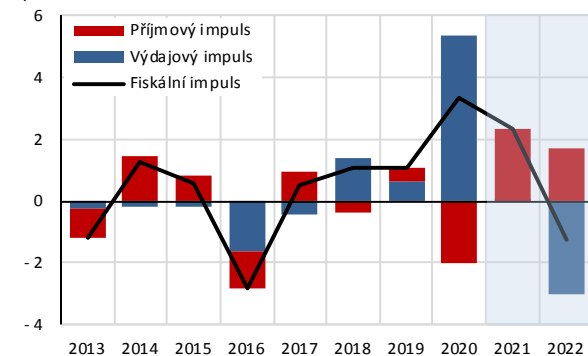
v procentních bodech, fiskální úsilí je s opačným znaménkem

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.1.6: Celkový fiskální impuls

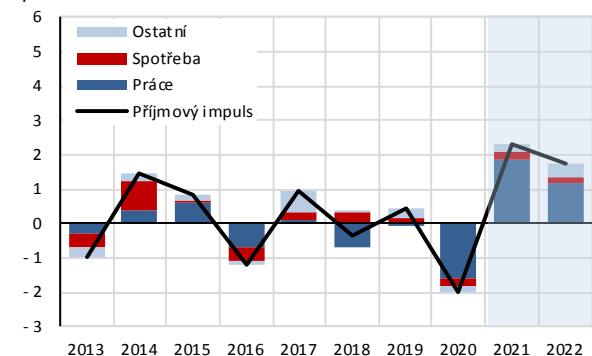
v procentních bodech

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.1.7: Příjmový fiskální impuls

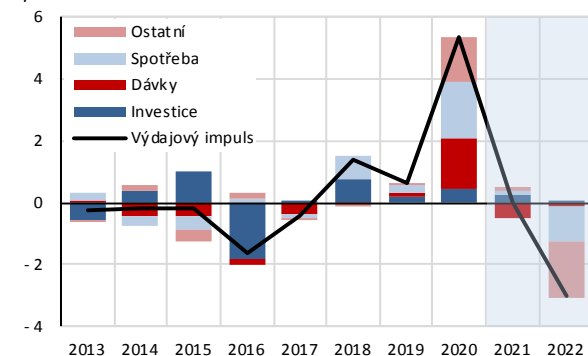
v procentních bodech

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.1.8: Výdajový fiskální impuls

v procentních bodech

Zdroj: MF ČR.

2.2 Příjmy sektoru vládních institucí

Celkové příjmy by měly v roce 2021 vzrůst o 3,0 %, avšak 6% dynamika nominálního HDP je snížena v poměrovém vyjádření o 1,2 p. b. na 40,5 % HDP. Tempo růstu (Graf 2.2.2) tlumí očekávaný pokles daňových příjmů, které by měly v důsledku schváleného „daňového balíčku 2021“ (zákon č. 609/2020 Sb.) klesnout o 4,0 %. V tomto kontextu očekáváme rovněž pokles daňové kvóty o 1,3 p. b. na 34,6 % HDP. I když predikujeme v roce 2022 zrychlení příjmů na 6,5 %, u daňových příjmů očekáváme stále nižší dynamiku. **Daňová kvóta** se proto sníží na 33,8 % HDP (Graf 2.2.1).

Příjmy z důchodových daní vykážou v tomto roce dle aktuální predikce meziroční pokles o 16,4 %, způsobený propadem výnosu **daně z příjmů fyzických osob** o 28,3 %. Za ním stojí snížení efektivní sazby daně s odhadovaným dopadem na veřejné finance ve výši 99 mld. Kč (zákon č. 609/2020 Sb.). Od 1. ledna 2021 vstoupil v účinnost také paušální režim daně z příjmů pro živnostníky s příjmy do 1 mil. Kč za rok (zákon č. 540/2020 Sb.), rozšíření daňové podpory stravování zaměstnanců, zrušení stropu pro daňový bonus a s dodatečným negativním dopadem je spojeno rovněž zvýšení limitu pro uplatnění odpočtu darů na 30 % základu daně (zákon č. 609/2020 Sb.). Celkový dopad těchto opatření by měl být okolo 1,3 mld. Kč. Navýšení částek daňového zvýhodnění na děti (kromě slevy na první dítě) již pro rok 2021 si vyžádá přibližně 2,7 mld. Kč (zákon č. 285/2021 Sb.). Pokles zdanění práce u důchodové daně by měl pokračovat i v roce 2022 v důsledku dalšího zvýšení daňové slevy na poplatníka s dopadem 12,3 mld. Kč, což vyústí v další pokles výnosu o 2,1 %.

V případě **daně z příjmů právnických osob** očekáváme v roce 2021 růst o 2,6 % a v následujícím roce pak zrychlení na 4,8 %. Ačkoliv odhadujeme v letech 2021 a 2022 průměrný růst zisků (hrubého provozního přebytku) o téměř 8 %, negativně výnos daně ovlivní osvobození výnosů státních dluhopisů od daně (v roce 2021 odhadovaný dopad 1,5 mld. Kč, v dalším roce 2,2 mld. Kč), „stravenkový paušál“ s dopadem 1,7 mld. Kč či zvýšení limitu pro uplatnění odpočtu darů na 30 % základu daně. Pokračování mimořádných odpisů v roce 2021 sníží výnos daně o dalších 9,6 mld. Kč, nicméně již v roce 2022 by z tohoto titulu měl být výnos daně posílen o 15 mld. Kč a v roce 2023 o 12,9 mld. Kč. Naopak negativní dopad zvýšení hranice vstupní ceny pro odepisování hmotného majetku by měl meziročně klesnout nejdříve o 0,8 mld. Kč v roce 2021 a následně být eliminován s pozitivním dopadem 1,6 mld. Kč. Dynamika v roce 2022 bude oslabena ukončením působení změny metody tvorby a daňové uznatelnosti technických rezerv pojišťoven (zákon č. 364/2019 Sb.), která v letech 2020 a 2021 přinesla dodatečné výnosy ve výši 5,3 mld. Kč. Zejména vlivem silné diskrece v roce 2023 daně mimořádnými odpisy poroste výnos v letech výhledu průměrným tempem převyšujícím 8 %.

Příspěvky na sociální zabezpečení by měly letos vzrůst o 10,0 %. Jejich tempo se odvíjí od predikce mezd a platů v národním hospodářství a od odeznění jednorázových opatření zmírňujících socioekonomické dopady protiepidemických restrikcí v loňském roce (odpuštění minimálních záloh osobám samostatně výdělečně činným, program Antivirus – režim C). Zvýšení platby pojistného státem za státního pojištěnce do systému veřejného zdravotního pojištění přispěje dalšími cca 30 mld. Kč (zákon č. 231/2020 Sb.). Mimořádný příspěvek pro zaměstnance v nařízené karanténě ve výši až 370 Kč na den je kalkulován s jednorázovým dopadem 1,1 mld. Kč (zákon č. 121/2021 Sb. ve znění zákona č. 182/2021 Sb.). Dopady paušálního režimu daně z příjmů a rozšíření daňové podpory stravování zaměstnanců by se měly téměř vykompenzovat. Zpomalení dynamiky na 4,5 % v roce 2022 je dáno jak odezněním výše zmíněných jednorázových faktorů, tak i relativně menším nárůstem platby za státního pojištěnce. Ta od 1. ledna 2022 vzroste o 200 Kč s dopadem 14,4 mld. Kč (nařízení vlády č. 253/2021 Sb.). V dalších letech by pak růst příspěvků na sociální zabezpečení měl dále zpomalit těsně pod 4 %.

U výnosu **daně z přidané hodnoty** predikujeme v roce 2021 růst o 5,4 % s následným zrychlením výnosu na 10,7 % v příštím roce. Autonomní vývoj je korigován celou řadou diskrečních opatření s negativním vlivem. Dočasné prominutí daně na dodávky elektřiny a plynu v listopadu a prosinci tohoto roku v souvislosti s aktuálním dramatickým nárůstem cen energií na trhu bude znamenat výpadek v odhadované výši 5,4 mld. Kč (usnesení vlády č. 907). Jedná se však o jednorázový efekt, který dynamiku roku 2022 naopak citelně navýšuje. Přeřazení vybraného zboží a služeb do druhé snížené sazby daně v první polovině roku 2020 (zákon č. 256/2019 Sb.) sníží v letošním roce výnos patrně o 1,4 mld. Kč, s dodatečným efektem ještě i v roce 2022 ve výši 0,7 mld. Kč. V důsledku snížení sazby u ubytovacích služeb, lyžařských vleků, kulturních a sportovních akcí od 1. července 2020 (zákon č. 299/2020 Sb.) klesne meziročně výnos daně o 1 mld. Kč a o dalších 2,1 mld. Kč v roce 2022. Konečně prominutí daně u diagnostických zdravotnických prostředků pro testování na COVID-19 a u očkovacích látek proti tomuto onemocnění (usnesení vlády č. 1326/2020) spolu s dočasným prominutím daně u respirátorů (usnesení vlády č. 99/2021, 272, 504, 755 a 908) redukuje výnos celkem o 2,7 mld. Kč v roce 2021. Tento efekt se v následujících dvou letech snižuje k nule, čímž zvyšuje výnos o 2,0 resp. 0,7 mld. Kč.

Výnos **spotřebních daní** (bez dotací na obnovitelné zdroje energie) by měl v tomto a příštím roce vzrůst průměrně o 6,2 %. Pozitivní vliv budou mít zejména změny sazeb na tabákové výrobky (zákon č. 609/2020 Sb.) v celkové odhadované výši 5,2 mld. Kč v roce 2021, proti tomu naopak působí výraznější omezení přeshraničních

nákupů. Zvyšování sazeb platí i na roky 2022 a 2023 s dodatečným ročním výnosem kolem 2,5 mld. Kč. U daně z minerálních olejů předpokládáme růst vlivem ekonomického oživení, tlumený dopady snížení sazby daně na naftu o 1 Kč na litr v celkové výši 5,6 mld. Kč (zákon č. 609/2020 Sb.). Zvýšení sazeb odvodu za elektřinu ze slunečního záření pro zařízení uvedená do provozu v roce 2010 by mělo od roku 2022 přinést 3,0 mld. Kč (zákon č. 382/2021 Sb.). V případě ostatních daní z výroby a dovozu povede zavedení a následné rozšíření rejstříku vyloučených osob ke snížení výnosu daně z hazardních her o 1,5 mld. Kč v roce 2021 a 1,2 mld. Kč v roce 2022.

U **ostatních příjmů** (Graf 2.2.7) počítáme letos s téměř 35% růstem **investičních dotací** v souvislosti s projekty financovanými rozpočtem EU. S úplným zapojením ročních alokací z Nástroje pro oživení a odolnost a postupně zrychlujícím využíváním prostředků z dobíhajícího programového období 2014–2020 by měl růst investičních dotací v příštím roce dále zrychlit na meziroční tempo přes 50 %. Výrazný, více než 20% růst tažený příjmy z dividend (především od společnosti ČEZ), očekáváme v roce 2021 rovněž u **důchodů z vlastnictví**.

Tabulka 2.2.1: Výhled příjmů sektoru vládních institucí

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
								Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Příjmy celkem	<i>mld. Kč</i>	1910	1941	2069	2246	2395	2371	2443	2602	2752	2786
	<i>změna v %</i>	8,4	1,6	6,6	8,6	6,7	-1,0	3,0	6,5	5,8	1,2
Daňové příjmy	<i>mld. Kč</i>	916	972	1043	1106	1179	1138	1092	1150	1224	1253
	<i>změna v %</i>	8,0	6,1	7,2	6,1	6,6	-3,5	-4,0	5,3	6,5	2,3
Daně z výroby a dovozu	<i>mld. Kč</i>	562	587	626	647	688	651	686	739	781	796
	<i>změna v %</i>	9,5	4,4	6,7	3,4	6,3	-5,3	5,3	7,8	5,6	1,9
Daň z přidané hodnoty	<i>mld. Kč</i>	333	354	388	409	435	422	445	493	516	529
	<i>změna v %</i>	4,3	6,2	9,5	5,4	6,6	-3,0	5,4	10,7	4,6	2,5
Spotřební daně	<i>mld. Kč</i>	154	158	164	165	168	157	166	177	184	185
	<i>změna v %</i>	23,2	3,0	3,6	0,8	1,7	-6,4	5,7	6,7	3,9	0,6
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	<i>mld. Kč</i>	354	385	416	458	491	486	406	410	443	457
	<i>změna v %</i>	5,6	8,8	8,0	10,1	7,0	-0,9	-16,4	1,0	8,0	3,0
Daň z příjmů fyzických osob	<i>mld. Kč</i>	187	207	229	261	287	299	214	209	216	222
	<i>změna v %</i>	3,0	10,9	10,5	13,8	10,2	4,0	-28,3	-2,1	3,0	3,1
Daň z příjmů právnických osob	<i>mld. Kč</i>	157	167	176	187	192	177	181	190	216	223
	<i>změna v %</i>	8,8	6,8	5,2	6,3	2,9	-8,1	2,6	4,8	13,9	3,0
Sociální příspěvky	<i>mld. Kč</i>	663	703	760	834	895	909	1 000	1 045	1 083	1 124
	<i>změna v %</i>	5,5	6,1	8,0	9,8	7,3	1,6	10,0	4,5	3,7	3,8
Důchody z vlastnictví	<i>mld. Kč</i>	37	37	31	35	32	37	45	41	43	43
	<i>změna v %</i>	-0,4	0,8	-17,9	14,3	-7,5	14,6	20,4	-7,0	3,7	-0,2
Ostatní	<i>mld. Kč</i>	294	228	236	271	290	287	307	366	402	366
	<i>změna v %</i>	18,6	-22,3	3,4	14,9	6,7	-0,8	6,9	19,4	9,6	-8,9
Příjmy z EU	<i>mld. Kč</i>	101	30	38	60	64	65	83	134	163	122
	<i>změna v %</i>	56,0	-70,6	27,1	57,5	6,8	2,2	26,7	62,3	21,6	-25,0
Daňová kvóta	<i>% HDP</i>	34,1	34,9	35,3	35,9	35,8	35,9	34,6	33,8	34,0	33,6

Pozn.: Spotřební daně jsou očištěny o dotace na obnovitelné zdroje energie.

Zdroj: ČSÚ (2021b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 2.2.2: Příjmová diskreční opatření

v mld. Kč

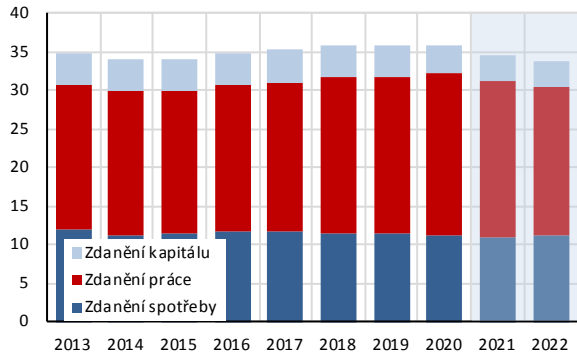
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
							Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Opatření na příjmové straně celkem	2,3	25,5	20,7	18,2	13,1	-37,6	-87,7	7,2	14,0	-2,5
Zdanění práce	-0,2	8,6	13,2	13,5	13,6	-18,3	-69,5	-11,2	-	-0,1
Zdanění kapitálu	-	-0,5	1,5	0,3	-	-6,5	-12,0	9,5	11,2	-2,2
Zdanění spotřeby	-3,5	17,4	9,2	2,6	-0,3	-7,9	-10,9	10,1	3,1	-
Ostatní příjmy	6,0	-0,1	-3,2	1,8	-0,3	-4,9	4,6	-1,2	-0,3	-0,2

Pozn.: Údaje v tabulce zobrazují meziroční diskreční změny v důsledku veškerých plánovaných opatření na příjmové straně rozpočtu sektoru vládních institucí. Kladné hodnoty značí meziroční zlepšení salda.

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.2.1: Struktura daňových příjmů

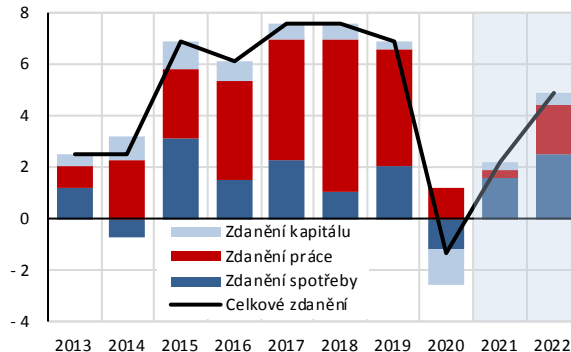
% HDP

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.2.2: Vývoj daňových příjmů

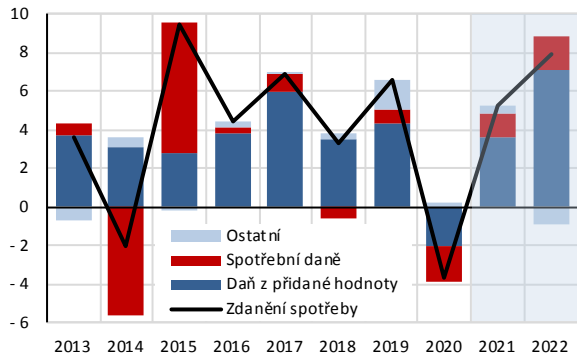
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.2.3: Zdanění spotřeby

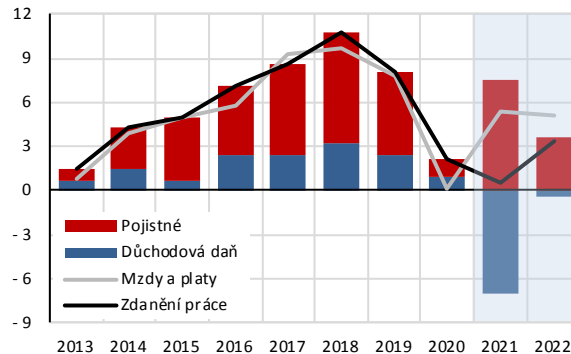
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.2.4: Zdanění práce

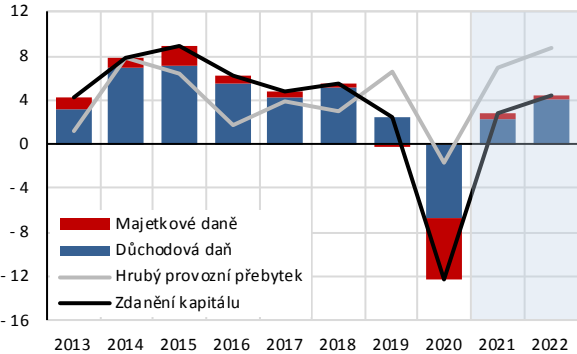
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.2.5: Zdanění kapitálu

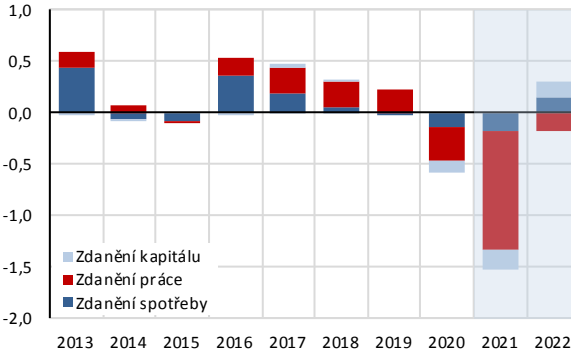
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.2.6: Diskreční daňová opatření

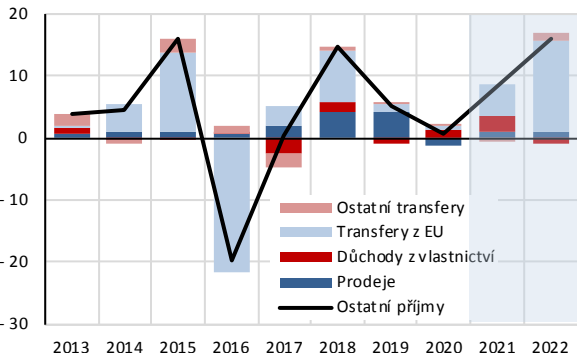
% HDP

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.2.7: Ostatní příjmy

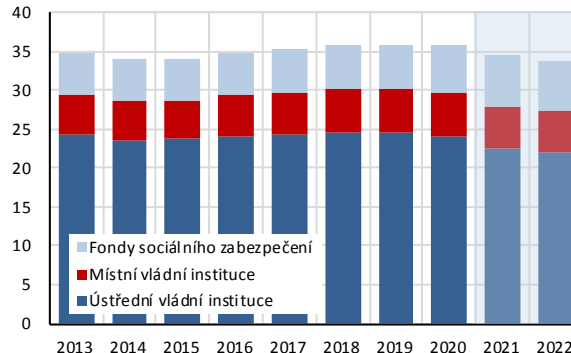
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.2.8: Daňové a sociální příjmy dle subsektorů

% HDP

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

2.3 Výdaje sektoru vládních institucí

Výdaje sektoru vládních institucí by měly v roce 2021 růst o 6,9 % a v poměru k HDP dosáhnout 47,2 %. Tato úroveň vyjadřuje podstatný růst dotací a kapitálových transferů v reakci na socio-ekonomické obtíže vyvolané nepříznivou epidemickou situací. S odezněním těchto faktorů by mělo v roce 2022 dojít téměř ke stagnaci celkových výdajů (růst 0,5 %, viz Graf 2.3.2) a relativně by měly klesnout na 44,3 % HDP (Graf 2.3.1).

Výdaje na konečnou spotřebu (Graf 2.3.8) s očekávaným růstem 6,8 % zvyšují naturální sociální transfery, náhrady zaměstnancům a mezipotřeba. Řada faktorů souvisí s epidemií a je přechodného charakteru. Proto v roce 2022 očekáváme zvolnění dynamiky na 2,4 %.

Nárůst **platů** v letošním roce se týká pracovníků ve školství, zdravotnictví a sociálních službách, v dalších oblastech jsou platy zafixovány (Graf 2.3.3). Objem platů ve veřejné sféře by měl přesto vzrůst o 5,8 %, jelikož se do něj promítají i mimořádné odměny zdravotnickému personálu, pracovníkům v sociálních službách a ozbrojeným složkám v souvislosti s pandemií. Na rok 2022 byl schválen nárůst o 3,5 % pro pedagogy a o 1 400 Kč pro ostatní pracovníky ve veřejném sektoru. Ve zdravotnictví pak počítáme s růstem platů o 6 %. Vlivem mimořádných odměn roku 2021 by však tempo mělo dosáhnout 2,2 %. V dalších letech počítáme, že platy vzhledem ke konsolidačnímu úsilí porostou maximálně o inflaci.

Růst **naturálních sociálních transferů** odhadujeme v roce 2021 na 11,5 %. Měla by tak pokračovat poměrně silná dynamika z předchozích dvou let, jelikož i tyto výdaje jsou stále zatíženy epidemickou situací a vakcinací obyvatelstva. Zdravotní pojišťovny rovněž měly vyplatit 12 mld. Kč na odměny zdravotníkům v zařízeních soukromých institucí. Dále byl z fondů prevence zdravotních pojišťoven hrazen příspěvek na samotestování zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných s dopadem 1,9 mld. Kč (usnesení vlády č. 191, 242, 293, 313, zákon č. 161/2021 Sb.). S přechodem na relativně běžný provoz by i naturální sociální transfery měly v roce 2022 meziročně mírně klesnout.

Vyšší, 5,6% tempo růstu **mezispotřeby** v letošním roce částečně kompenzuje její loňský tlumený vývoj v důsledku zavřených škol i jiných veřejných institucí. V oblasti zdravotní péče by se v mezispotřebě měly projevit nákupy vakcín (8,9 mld. Kč) a testů na COVID-19. Kromě vyšší reálné spotřeby počítáme rovněž s růstem cen za energie, což se společně s některými běžnými výdaji financovanými z Nástroje pro oživení a odolnost projeví předně v roce 2022. Proto i v příštím roce, po odeznění těchto jednorázových faktorů, by měla mezipotřeba růst o 2,4 %.

Letošní zvýšení peněžitých **sociálních dávek** o 5,4 % reflektuje především zákonnou valorizaci dávek důchodového pojištění a navýšení transferů do veřejného zdravotního pojištění. Podobné vlivy (Graf 2.3.4) deter-

minují i tempo v následujícím roce, které by mělo dosáhnout 6,8 %. S účinností od 1. ledna 2021 došlo nařízením vlády č. 381/2020 Sb. ke zvýšení průměrného starobního důchodu o 839 Kč. V roce 2022 by dle zákonného valorizačního schématu průměrný důchod vzrostl o 505 Kč, nadto bylo ale schváleno dodatečné navýšení procentní výměry o 300 Kč (zákon č. 323/2021 Sb.). V důsledku zrychlující se inflace je velmi pravděpodobné, že její míra dosáhne hned na začátku příštího roku hodnoty převyšující 5 %, která spouští mimořádnou valorizaci. Počítáme tak s růstem procentní výměry o 5,6 %. Zákon č. 323/2021 Sb. výrazně ovlivňuje i růst dávek v roce 2023 – o téměř 5 %. Jde o zavedení příspěvku za každé vychované dítě ve výši 500 Kč s očekávaným dopadem přes 18 mld. Kč. Vedle toho se projeví standardní valorizace od 1. ledna 2023, jejíž dynamiku v prvních měsících ovlivní i mimořádná valorizace od června 2022.

Zavedení a následná úprava výše krizového ošetřovacího, stejně jako jeho rozšíření na širší okruh dětí, znamenalo přechodné navýšení výdajů o 4,3 mld. Kč (zákon č. 438/2020 Sb. a č. 173/2021 Sb., usnesení vlády č. 1053/2020, 1260/2020 a 446/2021). Změna některých dávek podporujících rodiny s dětmi, jako je zvýšení příspěvků na děti či úprava ve výplatě rodičovského příspěvku (zákon č. 285/2021 Sb.) si vyžádá v roce 2021 odhadem 2,7 mld. Kč a dodatečných 3,3 mld. Kč v roce 2022, zahrnující také dopad prodloužení délky podpůrné doby otcovské poporodní péče na 2 týdny (zákon č. 330/2021 Sb.). Predikce zohledňuje i vliv náhradního výživného (zákon č. 588/2020 Sb.) účinného od druhé poloviny roku 2021 s negativním dopadem 0,4 mld. Kč v letošním i následujícím roce. Tempo peněžitých sociálních dávek dále ovlivňuje nárůst platby za státního pojištění, která by se měla v roce 2021 meziročně zvýšit o cca 30 mld. Kč a o 14,4 mld. Kč v roce 2022.

S ohledem na hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2020 a 2021 a předpokládaný vývoj úrokových sazeb by **úrokové náklady** měly letos vzrůst o 4,9 %. V dalších letech pak počítáme s absolutním růstem úrokových nákladů do konce výhledu, kdy by měly dosáhnout úrovně 0,9 % HDP (Graf 2.3.7).

Investice do fixního kapitálu podle naší predikce vzrostou 11% tempem, a jak naznačují údaje národních účtů za první dvě čtvrtletí tohoto roku, měly by být taženy především investicemi ústředních vládních institucí. Z hlediska jejich financování očekáváme již do určité míry zapojení prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost, které by se však mělo v plné míře projevit až od roku 2022 (Graf 2.3.6). Rovněž řada programů z roku 2020 nebyla dokončena a disponibilní prostředky na ně byly převedeny do nároků jednotlivých kapitol, aby z nich mohly být financovány investice v roce 2021. V letech 2022 a 2023 pak bude nepochybně hrát roli blížící se konec programového období 2014–2020, plný

náběh prostředků z nástroje EU nové generace a předpokládané nákupy vojenské techniky v roce 2023.

Programy podpory v souvislosti s epidemií COVID-19 jsou důvodem dvouciferného růstu **dotací** i v roce 2021. Jedná se především o program Antivirus (22,4 mld. Kč), COVID-Ubytování II (3,0 mld. Kč) či COVID-Nájemné (4,8 mld. Kč). Pro oblast sportu počítáme s částkou cca 4 mld. Kč a oblast kultury by měla být podpořena částkou kolem 3 mld. Kč. Na program Agricovid potravinářství byla alokována částka 3 mld. Kč (usnesení vlády č. 1052 a 1138/2020, 100 a 506/2021). V rámci programu Covid – Gastro – Uzavřené provozovny (usnesení vlády č. 10/2021) bylo vyplaceno 3,2 mld. Kč. Pro letošní rok schválenou podobu kompenzací pro podnikatelské subjekty představují programy COVID 2021 (usnesení vlády č. 277, 437 a 530) a COVID – Nepokryté náklady

(usnesení vlády č. 278, 437, 531, 756 a 834) s celkovým odhadovaným dopadem 15,9 mld. Kč. Naproti tomu v roce 2022 vlivem odeznění platnosti těchto programů by dotace měly klesnout o více než 30 % a v dalších letech čekáme pouze jejich mírný růst.

Další formy podpory, kterými jsou například kompenzační bonus s dopadem 17,4 mld. Kč (zákon č. 461/2020 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 95/2021 Sb.) či institut zpětného působení daňové ztráty v celkové odhadované výši 4,2 mld. Kč (zákon č. 299/2020 Sb.), jsou klasifikovány jako **kapitálové transfery**, které by měly růst v tomto roce o 3,4 %. Absolutně si tak zachovávají i v letošním roce velký rozsah, který by s koncem těchto programů měl vést k poklesu na jejich obvyklou úroveň.

Tabulka 2.3.1: Výhled výdajů sektoru vládních institucí

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
								Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Výdaje celkem	<i>mld. Kč</i>	1 940	1 907	1 992	2 196	2 378	2 689	2 875	2 889	3 012	3 024
	<i>změna v %</i>	4,7	-1,7	4,5	10,3	8,2	13,1	6,9	0,5	4,3	0,4
Náhrady zaměstnancům	<i>mld. Kč</i>	398	419	462	521	576	633	670	685	698	712
	<i>změna v %</i>	4,8	5,4	10,1	12,8	10,5	10,0	5,8	2,2	2,0	2,0
Mezispotřeba	<i>mld. Kč</i>	284	291	296	326	339	346	366	375	384	394
	<i>změna v %</i>	3,5	2,8	1,6	10,0	4,1	2,1	5,6	2,4	2,6	2,6
Sociální dávky jiné než naturální	<i>mld. Kč</i>	591	605	624	658	709	822	866	925	969	987
	<i>změna v %</i>	2,6	2,5	3,1	5,5	7,7	15,9	5,4	6,8	4,8	1,8
Naturální sociální transfery	<i>mld. Kč</i>	142	148	152	160	177	196	218	216	220	226
	<i>změna v %</i>	1,4	4,3	3,1	4,7	10,9	10,6	11,5	-1,0	2,0	2,5
Důchody z vlastnictví	<i>mld. Kč</i>	49	44	38	40	41	44	46	51	57	63
	<i>změna v %</i>	-13,0	-10,6	-14,2	6,7	1,5	6,7	4,3	11,4	12,0	11,4
Dotace	<i>mld. Kč</i>	105	108	110	119	128	173	193	133	134	134
	<i>změna v %</i>	5,6	2,6	1,7	8,8	7,3	35,1	11,5	-31,3	0,8	0,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>mld. Kč</i>	236	155	171	224	253	276	307	333	375	329
	<i>změna v %</i>	32,8	-34,3	10,2	31,3	12,6	9,4	11,0	8,4	12,6	-12,3
Kapitálové transfery	<i>mld. Kč</i>	41	36	30	35	36	66	68	37	38	39
	<i>změna v %</i>	-32,3	-12,8	-14,9	16,2	1,3	85,1	3,4	-46,4	3,0	2,6
Ostatní výdaje	<i>mld. Kč</i>	95	100	109	113	120	133	142	136	137	140
	<i>změna v %</i>	6,6	5,6	9,1	3,6	6,0	11,1	6,7	-4,0	0,5	2,0

Zdroj: ČSÚ (2021b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 2.3.2: Výdajová diskreční opatření

v mld. Kč

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
							Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Opatření na výdajové straně celkem	-28,3	-19,6	-51,4	-63,6	-47,4	-210,8	-24,9	90,2	-18,6	-0,5
Sociální dávky	-5,7	-4,5	-3,8	-11,5	-17,3	-50,0	19,7	-15,1	-18,6	-0,5
Náhrady zaměstnancům*	-12,0	-20,6	-28,4	-31,0	-30,0	-35,2	-14,8	19,7	-	-
Zdravotnictví	1,4	-5,3	-10,1	-13,0	-	-46,9	-24,1	-0,3	-	-
Dotace	-1,0	-8,3	-3,9	-3,1	-4,4	-44,0	-17,9	63,4	-	-
Kapitálové transfery	-1,3	7,8	-1,0	-4,3	4,3	-27,8	6,3	21,5	-	-
Ostatní výdaje	-9,7	11,4	-4,3	-0,7	-	-6,9	6,0	0,9	-	-

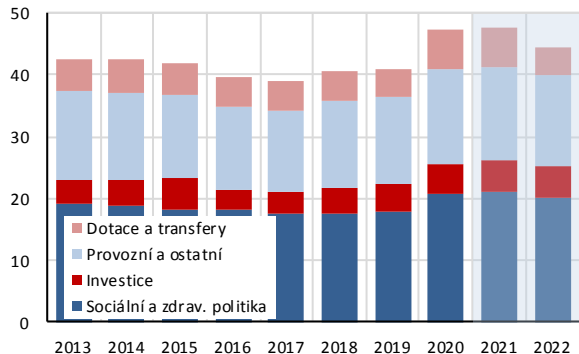
Pozn.: Údaje v tabulce zobrazují meziroční diskreční změny v důsledku veškerých plánovaných opatření na výdajové straně rozpočtu sektoru vládních institucí. Kladné hodnoty značí meziroční zlepšení salda.

* Náhrady zaměstnancům se aktualizují až po dosažení konečné dohody pro návrh státního rozpočtu na rok t+1.

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.3.1: Struktura celkových výdajů

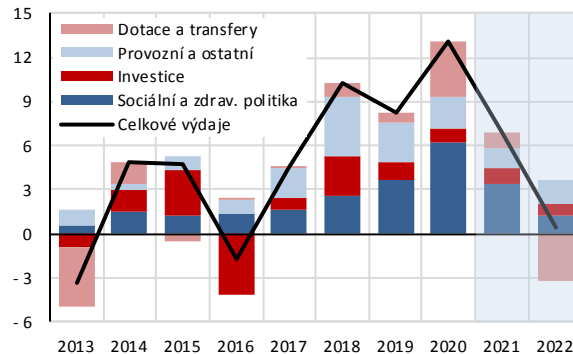
% HDP

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.3.2: Vývoj výdajů

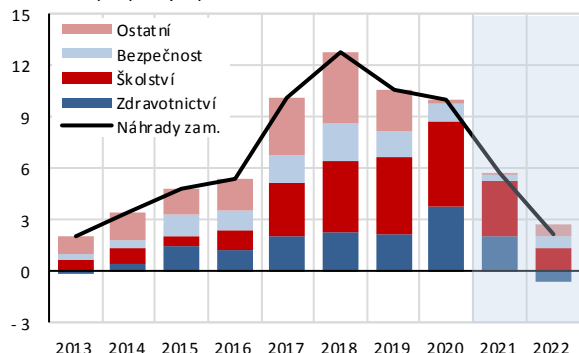
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.3.3: Náhrady zaměstnancům

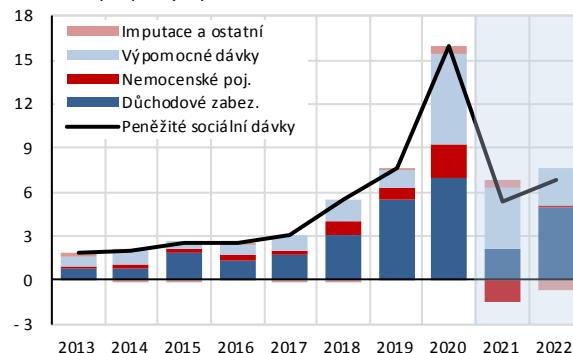
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.3.4: Peněžitě sociální dávky

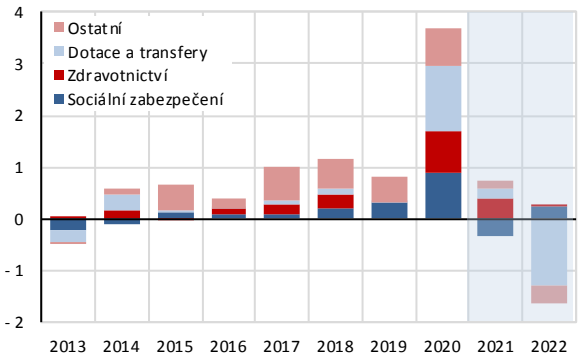
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.3.5: Diskreční výdajová opatření

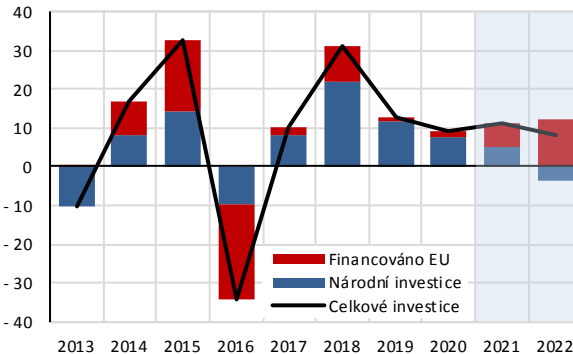
% HDP

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.3.6: Investice sektoru vládních institucí

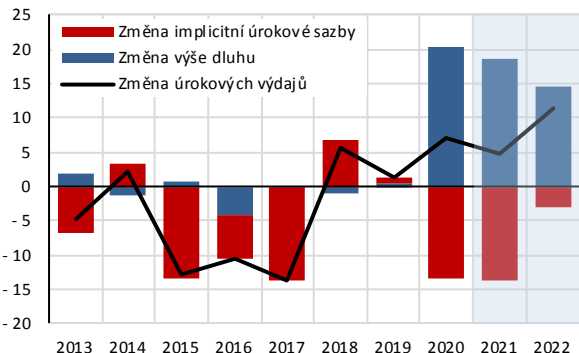
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.3.7: Úrokové výdaje

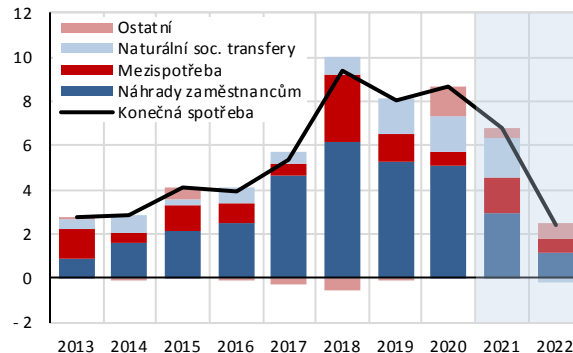
změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.3.8: Výdaje na konečnou spotřebu

změna v %, příspěvky v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021b). Predikce MF ČR.

2.4 Dluh sektoru vládních institucí

Ke konci roku 2021 očekáváme **dluh sektoru vládních institucí** ve výši 43,3 % HDP. Meziroční zvýšení zadlužení o 5,5 p. b. je důsledkem očekávaného nárůstu státního dluhu o téměř 500 mld. Kč, tedy z 36,0 na 41,9 % HDP, který odráží dopady epidemie a ekonomické krize na veřejné finance.

Autonomní vývoj hospodaření sektoru vládních institucí předpokládá postupné ekonomické oživení a pokles deficitů veřejných financí. Hospodaření bude muset být v souladu s konsolidační trajektorií danou zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. I přesto se dá očekávat, že v horizontu výhledu bude dluhová kvóta dál růst. V roce 2022 očekáváme růst zadlužení o necelé 3 p. b. na hodnotu 46,2 % HDP. Se snižováním deficitů sektoru vládních institucí (a státního rozpočtu) a stabilním ekonomickým růstem očekáváme mírné zpomalování nárůstu dluhové kvóty, přičemž na konci horizontu výhledu by mělo zadlužení dosáhnout hodnoty kolem 51 % HDP.

ČR by tak měla plnit **maastrichtské dluhové kritérium** a **kritérium Paktu o stabilitě a růstu** (60 % HDP). Úroveň dluhové kvóty také plní **národní pravidlo** dané zákonem o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, jež posuzuje výši dluhu sektoru vládních institucí očištěnou o rezervu peněžních prostředků vzniklých financováním státního dluhu vůči hranici 55 % HDP (Tabulka 2.4.1).

Z hlediska příspěvků ke změně dluhu je dominantním faktorem deficit a vývoj úrokových nákladů. Ty by měly v poměrovém vyjádření setrávat na 0,8 % HDP téměř do konce výhledu, pro rok 2024 však očekáváme mírné zvýšení na 0,9 % HDP. Na této úrovni se úrokové náklady pohybovaly naposledy v roce 2016. Predikce počítá s růstem výnosů státních dluhopisů. Dlouhodobá úroková míra pro konvergenční účely by se měla ze současných téměř 2 % posunout výš o 0,5 p. b. Naopak hospodářský růst by měl zvyšování dluhové kvóty brzdit.

Současná predikce nepočítá s žádnými významnějšími privatizačními příjmy podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů.

Největší podíl na zadlužení sektoru vládních institucí mají ústřední vládní instituce (Tabulka 2.4.1), jejichž dluh by měl v roce 2021 dosáhnout téměř 2 700 mld. Kč. Tvořil by tím cca 97 % celkového (nekonsolidovaného) dluhu sektoru vládních institucí. Dluh místních vládních institucí představuje zbylá zhruba 3 %. Odhadujeme, že v roce 2021 dosáhne 86,1 mld. Kč a v dalších letech bude spíše stagnovat z důvodu predikovaného přebytkového hospodaření. Subsektor fondů sociálního zabezpečení vykazuje dlouhodobě zanedbatelnou míru zadluženosti. Navíc v případě zdravotních pojišťoven predikujeme po roce 2021 opět soustavně přebytkové hospodaření.

Tabulka 2.4.1: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
								Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Vládní instituce celkem	<i>mld. Kč</i>	1 836	1 755	1 750	1 735	1 740	2 149	2 614	3 002	3 324	3 628
Ústřední vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	1 740	1 714	1 734	1 752	1 792	2 223	2 693	3 110	3 461	3 794
Místní vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	111	89	85	84	84	87	86	85	84	83
Fondy sociálního zabezpečení	<i>mld. Kč</i>	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Poměr dluhu vládních institucí k HDP	<i>% HDP</i>	39,7	36,6	34,2	32,1	30,0	37,7	43,3	46,2	48,9	51,3
Příspěvky ke změně poměru dluhu k HDP											
Změna dluhu	<i>p. b.</i>	-2,2	-3,1	-2,3	-2,2	-2,0	7,7	5,5	2,9	2,7	2,4
Primární deficit	<i>p. b.</i>	-0,4	-1,6	-2,2	-1,7	-1,0	4,8	6,4	3,6	3,0	2,5
Úroky	<i>p. b.</i>	1,1	0,9	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9
Růst HDP v běžných cenách	<i>p. b.</i>	-2,5	-1,4	-2,2	-1,9	-2,1	0,5	-2,1	-3,1	-2,0	-1,9
Ostatní faktory	<i>p. b.</i>	-0,3	-1,0	1,4	0,6	0,4	1,6	0,5	1,6	0,9	0,9
Rozdíly hotov. a akruál. principu	<i>p. b.</i>	-0,4	0,1	-0,5	0,2	0,0	-0,7	0,1	0,4	0,4	0,3
Čisté pořízení finančních aktiv	<i>p. b.</i>	0,3	-1,2	2,2	0,3	0,5	2,2	0,5	1,1	0,5	0,7
Přecenění a ostatní faktory	<i>p. b.</i>	-0,1	0,1	-0,3	0,1	-0,1	0,1	-0,1	0,0	-0,0	-0,0
Dluh podle zákona č. 23/2017 Sb. ¹⁾	<i>% HDP</i>	39,3	36,5	34,2	32,1	30,0	37,7	43,3	46,2	48,9	51,3
Likvidní finanční aktiva ²⁾	<i>% HDP</i>	12,7	12,8	14,8	14,7	13,9	16,2	15,8	15,8	15,6	15,7
Čistý finanční dluh ³⁾	<i>% HDP</i>	26,6	23,8	19,4	17,4	16,1	21,5	27,5	30,4	33,3	35,6

1) Dluh sektoru veřejných institucí dle zákona č. 23/2017 Sb. je roven rozdílu dluhu sektoru vládních institucí a rezervy volných peněžních prostředků vytvářených dle zákona č. 218/2000 Sb.

2) Likvidní finanční aktiva zahrnují měnové zlato, zvláštní práva čerpání, oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti (v tržní hodnotě) a účasti kótované na burze cenných papírů.

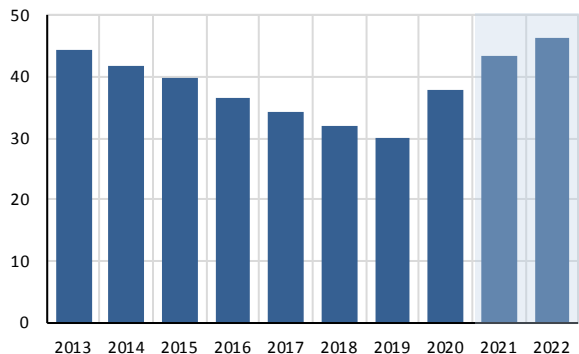
3) Čistý finanční dluh je rozdílem mezi dluhem dle zákona č. 23/2017 Sb. a likvidními finančními aktivy.

Zdroj: ČSÚ (2021b). Výpočty a predikce MF ČR.

Graf 2.4.1: Dluh sektoru vládních institucí

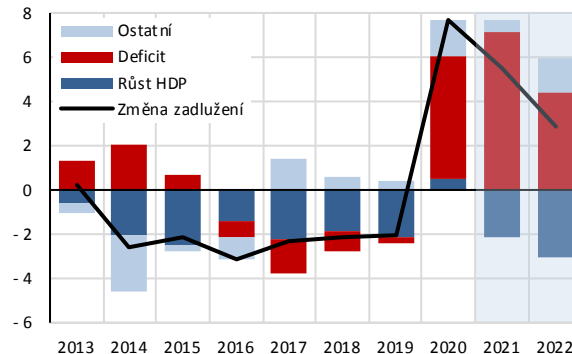
% HDP

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.4.2: Změna dluhové kvóty

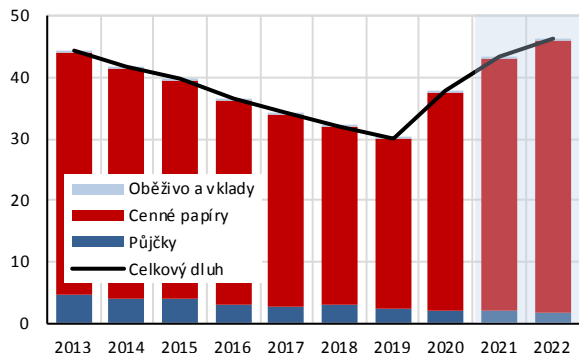
v procentních bodech

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.4.3: Vládní dluh podle typu instrumentu

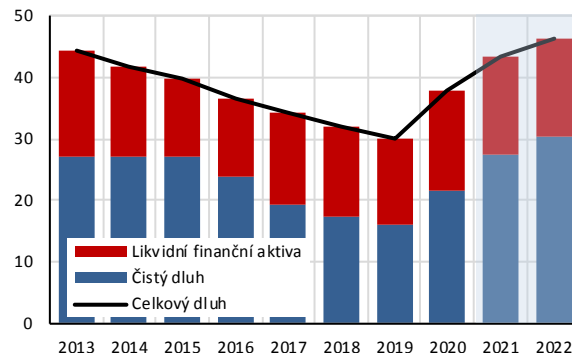
% HDP

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.4.4: Hrubý a čistý dluh sektoru vládních institucí

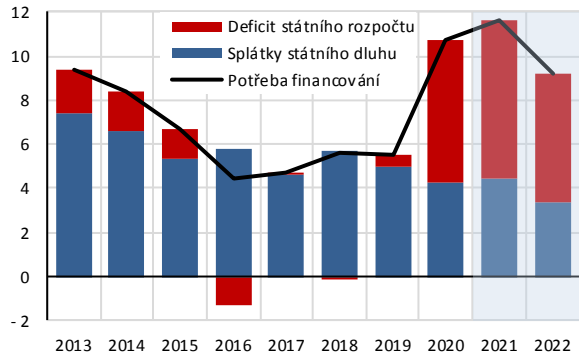
% HDP

Zdroj: ČSÚ (2021a, 2021b). Predikce MF ČR.

Graf 2.4.5: Potřeba financování státního dluhu

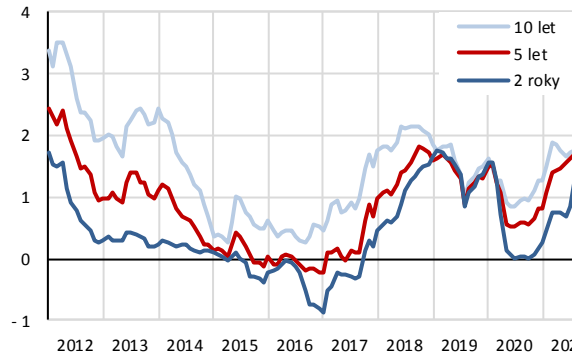
% HDP

Zdroj: ČSÚ (2021a), MF ČR. Predikce MF ČR.

Graf 2.4.6: Výnosy státních dluhopisů dle splatnosti

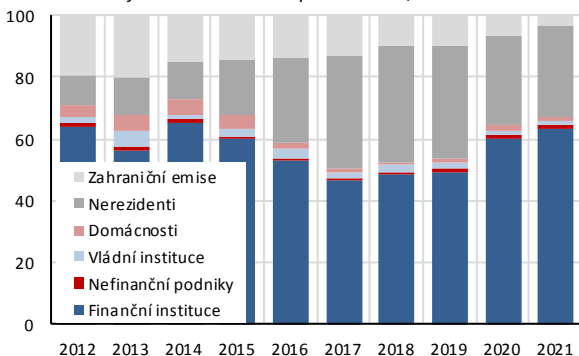
% p. a.

Zdroj: ČNB (2021).

Graf 2.4.7: Struktura státních dluhopisů dle držitele

% celkového objemu státních dluhopisů v oběhu, stav na konci období

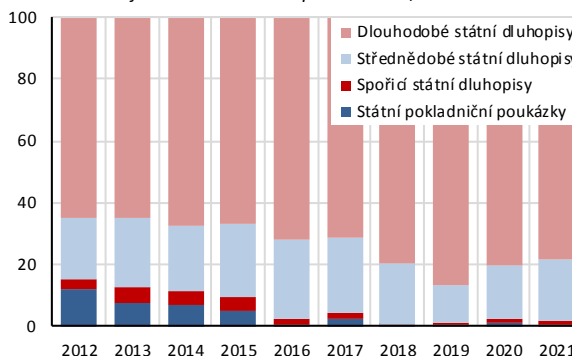

Pozn.: V roce 2021 jde o stav ke konci září.

Zdroj: MF ČR.

Graf 2.4.8: Struktura státních dluhopisů dle typu

% celkového objemu státních dluhopisů v oběhu, stav na konci období

Pozn.: V roce 2021 jde o stav ke konci září.

Zdroj: MF ČR.

2.5 Analýza citlivosti

Analýza citlivosti je kalkulována pomocí dynamického stochastického modelu všeobecné rovnováhy vytvořeného MF ČR. Alternativní scénáře se zaměřují na některé aktuální otázky možného budoucího vývoje. První scénář uvažuje nižší ekonomický růst v EU a jeho dopady na vysoce otevřenou českou ekonomiku závislou na vnějším prostředí. Další alternativní scénář hodnotí možné náhlé zvýšení úrokových sazeb. Třetí scénář reaguje na nejistotu ohledně budoucího vývoje v souvislosti s pandemií COVID-19 a analyzuje situaci jejího opětovného rozšíření, které by mohlo vést k omezení ekonomické aktivity. Poslední scénář kvantifikuje dopady výrazného zvýšení cen energií a dalších komodit na světových trzích. Všechny alternativní scénáře jsou odvozeny od základního scénáře Fiskálního výhledu. V alternativních scénářích předpokládáme odlišný vývoj od základního scénáře vždy v prvním pololetí roku 2022.

Ekonomický vývoj u obchodních partnerů v EU je pro hospodářský růst malé otevřené ekonomiky ČR podstatný. První scénář předpokládá **pomalejší růst HDP v EU pro rok 2022** o 2,6 p. b., což odpovídá směrodatné odchylce v období let 2002–2020.

Snížení zahraniční poptávky po domácích produktech by se v první fázi projevilo poklesem čistého exportu. Následný tlak na depreciaci měny by ovšem prostřednictvím dražších importů negativní efekty na čistý export tlumil. Horší výsledek zahraničního obchodu by se projevil ve zpomalení růstu reálného HDP ČR o 0,6 p. b. v roce 2022 oproti základnímu scénáři. Nižší růst zisků firem z titulu slabšího exportu by zpomalil růst investic o 0,6 p. b. Nižší produkce firem by se také negativně promítla do poptávky po práci a následně do redukce míry růstu nominálních mezd. Negativní důchodový efekt v podobě relativně nižších mezd a výnosů z kapitálu by zpomalil růst spotřeby domácností o 0,3 p. b.

Dopady na saldo vládního sektoru jsou v prvním roce výhledu negativní ve výši 0,1 p. b., v dalších letech je pak diference zanedbatelná. Nižší hospodářský výkon má dopad na daně a pojistné na straně příjmů, na straně výdajů pak vede zejména ke zvýšení výdajů na dávky v nezaměstnanosti. V letech výhledu je mírně pozitivní vliv nižší inflace na zákonnou valorizaci dávek důchodového pojištění. Zadlužení by pak vzrostlo v roce 2022 o 0,4 p. b. více než v autonomním scénáři a následně by tato diference zůstávala konstantní i v letech výhledu. Kromě vyššího deficitu by se zde promítla nižší úroveň nominálního HDP v celém horizontu.

Dynamický model v druhém scénáři simuluje **dodatečně zpřísnění monetární politiky** pro rok 2022 o 1,1 p. b. nad rámec daný základním scénářem. Tato hodnota odpovídá směrodatné odchylce vývoje krátkodobé úrokové míry v období od roku 2002 do roku 2020.

Restriktivnější měnová politika by měla negativní efekt na ekonomický vývoj. Tlak na zhodnocení české měny by vedl

ke zdražení vývozů, zatímco importované zboží by se stalo relativně levnějším. Mírné zpomalení exportu o 0,3 p. b. by vzhledem k vysoké dovozní náročnosti vývozu vytvářelo tlak na pokles importu. Podobně by působily nižší důchody a pokles zisku ekonomických subjektů. Výsledkem by bylo mírné snížení dynamiky importu oproti základnímu scénáři.

Další negativní vliv na spotřebu představují nižší příjmy domácností z titulu pomalejšího růstu mezd. Vyšší úroková míra by navíc domácnosti motivovala spořit, a odkládat tedy spotřebu do budoucna. Restriktivní měnová politika by tak ve výsledku vedla ke zpomalení růstu spotřeby domácností o 0,2 p. b.

Ziskovost firem by se v důsledku poklesu zahraniční i domácí poptávky snížila. Firmy by na pokles zisků a zdražení úvěrů reagovaly snížením růstu investic o 0,2 p. b. Zpomalení agregátní poptávky by dále vedlo ke zvýšení míry nezaměstnanosti oproti základnímu scénáři o 0,3 p. b., a také k nižší dynamice mezd.

Vzhledem k negativnímu dopadu vyšší úrokové míry na investice, spotřebu a export by výsledný dopad do růstu HDP byl taktéž negativní, a to v rozsahu 0,3 p. b. Zpomalení hospodářského růstu by vedlo ke snížení míry inflace o 0,6 p. b.

Dopady na veřejné finance jsou u tohoto scénáře relativně zanedbatelné. Efekty na příjmy a výdaje se vzájemně téměř kompenzují, nejvýznamnější položky výdajů, tedy sociální výdaje, „těží“ z nižší dynamiky inflace a reálných mezd. Na úrovni státního rozpočtu odhadujeme dopad v řádu nižších jednotek miliard Kč. Ve výsledku se míra zadlužení sektoru vládních institucí na konci horizontu výhledu liší od základního scénáře pouze o 0,2 p. b.

Třetí scénář uvažuje **zhoršení epidemické situace na území ČR** v první polovině roku 2022 obdobně, jako tomu bylo na začátku roku 2021. Předpokládáme však, že by zavedená protiepidemická opatření byla s ohledem na větší míru proočkování populace a na snahu co nejvíce zmírnit další negativní ekonomické dopady méně rozsáhlá (předpoklad míry uzavření ekonomiky výrazně ovlivňuje simulované výsledky). Scénář také uvažuje kompenzace podnikatelům a firmám, stejně jako transfery domácnostem. V analýze technicky pracujeme s uzavřením provozoven zejména v oblasti služeb a s částečným omezením pro výrobní podniky, ať už v souvislosti s dočasně nižším počtem práce schopných zaměstnanců, nebo problémy v zajištění vstupů.

Výsledky simulace ukazují, že snížení produkce firem a dočasný nárůst nákladů by oproti základnímu scénáři vedly ke zpomalení růstu investic o téměř 6 p. b.

Vlivem omezení nabídky služeb by došlo k poklesu dynamiky růstu spotřeby domácností o více než 7 p. b. Zvláště v další části roku po rozvolnění by pravděpodobně zrychlil růst cen. I přes vyšší ceny, které by do jisté míry mohly

kompenzovat ztráty podniků, by pravděpodobně došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti o dodatečných 1,0 p. b.

Nižší produkce a posléze také relativně vyšší ceny by měly dopad do vývozu, které by oproti základnímu scénáři rostly o 2,5 p. b. pomaleji. V důsledku zpomalení vývozní aktivity a také poklesu spotřeby domácností by růst dovozu zvolnil o 4,2 p. b.

V roce 2023 by došlo k meziročnímu oživení ekonomického růstu a reálný HDP by rostl o 1,6 p. b. rychleji než v základním scénáři. K tomu by přispěla rychlejším růstem o 3,0 p. b. nejen odložená spotřeba domácností, ale také investice, které by zrychlily o dodatečné 2,4 p. b. Z důvodů promítnutí vyšších nákladů firem a zvýšení spotřebitelské poptávky by i v tomto roce došlo k dodatečnému nárůstu míry inflace zhruba o 1 p. b. Míra nezaměstnanosti by se postupně vrátila na trajektorii danou základním scénářem.

Scénář implikuje nezanedbatelný přímý i nepřímý dopad na veřejné finance. Pokud by došlo alespoň k částečnému uzavření ekonomiky, promítlo by se to ve všech daňových titulech včetně pojistného. Zhoršení epidemické situace znamená na straně výdajů nárůst v sociálních dávkách spojených s nemocností a ošetřováním osob blízkých. Souběžně by rostly naturální sociální transfery jako odraz zvýšených finančních nároků v segmentu zdravotní péče. V oblasti mezipotřeby uvažujeme prakticky nulový čistý efekt, jelikož nižší provozní výdaje veřejných institucí by byly kompenzovány nákupy zdravotnického materiálu jako ochranných pomůcek a testů. Vyšší míra nezaměstnanosti oproti základnímu scénáři by vedla k opětovnému nárůstu dávek v nezaměstnanosti. V oblasti dotací a kapitálových transferů vycházíme z „ustálené“ struktury pomoci ekonomice, tedy kompenzačního bonusu, programů zacílených na trh práce a udržení zaměstnanosti a programů na krytí ztrát. Jak je uvedeno výše, jelikož i vlivem vyšší proočkování scénář uvažuje restriktce menšího rozsahu, adekvátně tomu odpovídají krácené, oproti výdajům vynaloženým v letošním roce, finanční dopady hypotetických vládních opatření. Z hlediska institucionální skladby veřejných financí by největší dopad nesl státní rozpočet, který by navíc oproti výše uvedenému byl nucen navýšit celkový transfer plateb za státního pojištění.

Tabulka 2.5.1: Základní scénář Fiskálního výhledu

		2021	2022	2023	2024
		Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Hrubý domácí produkt	změna v %, s.c.	2,5	4,1	2,2	2,0
Spotřeba domácností	změna v %, s.c.	3,7	4,7	2,0	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %, s.c.	4,6	5,4	4,7	0,8
Export zboží a služeb	změna v %, s.c.	6,4	5,7	4,6	3,3
Import zboží a služeb	změna v %, s.c.	11,0	5,5	5,1	2,9
Index spotřebitelských cen	změna v %	3,5	6,1	2,5	2,2
Zaměstnanost	změna v %	-0,5	0,8	0,1	0,1
Objem mezd a platů	změna v %	5,3	5,1	4,3	4,3
Míra nezaměstnanosti	%	3,0	2,7	2,6	2,5
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-7,2	-4,4	-3,8	-3,4
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	43,3	46,2	48,9	51,3

Zdroj: MF ČR (2021b). Predikce MF ČR.

Výraznější zhoršení salda by ale zaznamenaly i zdravotní pojišťovny.

Dopad na saldo by byl nejvyšší v roce 2022, následně by se výrazně snížil s ústupem epidemie a ukončení doprovodných opatření na zpomalení jejího šíření. Zhoršení salda sektoru vládních institucí odhadujeme na 1,6 p. b., v dalších letech už by měla být diference výrazně nižší. Výše zadlužení sektoru vládních institucí by vzrostla v roce 2022 v relaci k základnímu scénáři o 3 p. b., následně by se diference mírně snížila. Na konci výhledu by ale zadlužení stále bylo o více než 2 p. b. vyšší.

Poslední alternativní scénář pracuje s možným **výraznějším zvýšením cen komodit na světových trzích** v roce 2022. Zahrnuje také předpoklad, že by dodavatelé energií plně promítli vyšší ceny do svých ceníků pro koncové odběratele. Odhadujeme, že by tak míra inflace mohla nad rámec základního scénáře vzrůst o 1,5 p. b.

Další zvyšování cen energií by se projevilo v podobě dodatečných nákladů firem a v důsledku toho v pomalejším tempu růstu investic o 0,5 p. b. v roce 2022, respektive o 0,6 p. b. v roce 2023. Právě v tomto roce by se navíc v nákladech firem odrazil o 0,3 p. b. vyšší nárůst objemu mezd a platů, vyvolaný inflačními tlaky. Došlo by také ke zvýšení míry nezaměstnanosti zhruba o 0,2–0,3 p. b.

Ačkoliv by nárůst objemu mezd měl na spotřebu domácností pozitivní efekt, vyšší cenová hladina by spolu s dodatečnou nezaměstnaností působila v opačném směru, a tempo růstu spotřeby domácností by ve výsledku zpomalilo o 0,2–0,3 p. b.

Vlivem nižší produkce firem by došlo ke zpomalení tempa růstu vývozu o 0,3–0,4 p. b. a dovozu o 0,1 p. b., k čemuž by částečně přispěla nižší spotřebitelská poptávka.

Mírné dopady na saldo by se v letech výhledu projevily ve výši kolem -0,1 p. b. Hlavními příčinami by byly nižší hospodářský výkon spolu s dodatečnými výdaji zejména na dávky v nezaměstnanosti a v dalších letech také vyšší valorizace dávek důchodového pojištění. Tyto efekty by převážily nad pozitivním vlivem nárůstu cen, a tedy nominálních veličin, na daňové inkaso.

Tabulka 2.5.2: Modelové scénáře makroekonomických simulací

		2021	2022	2023	2024
Alternativní scénář I. - pomalejší růst v EU v roce 2022					
Hrubý domácí produkt	<i>změna v %, s.c.</i>	2,5	3,4	2,3	2,0
Spotřeba domácností	<i>změna v %, s.c.</i>	3,7	4,4	1,9	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>změna v %, s.c.</i>	4,6	4,7	4,5	0,8
Export zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	6,4	4,2	4,5	3,3
Import zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	11,0	4,3	4,7	2,9
Index spotřebitelských cen	<i>změna v %</i>	3,5	6,0	2,5	2,1
Zaměstnanost	<i>změna v %</i>	-0,5	0,3	0,2	0,2
Objem mezd a platů	<i>změna v %</i>	5,3	4,3	4,2	4,3
Míra nezaměstnanosti	<i>%</i>	3,0	3,2	2,6	2,5
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	-7,2	-4,5	-3,8	-3,4
Dluh sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	43,3	46,6	49,3	51,7
Alternativní scénář II. - nárůst domácí úrokové míry					
Hrubý domácí produkt	<i>změna v %, s.c.</i>	2,5	3,8	2,2	1,9
Spotřeba domácností	<i>změna v %, s.c.</i>	3,7	4,5	1,9	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>změna v %, s.c.</i>	4,6	5,2	4,8	0,9
Export zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	6,4	5,5	4,4	3,3
Import zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	11,0	5,4	5,0	2,9
Index spotřebitelských cen	<i>změna v %</i>	3,5	5,5	2,2	2,0
Zaměstnanost	<i>změna v %</i>	-0,5	0,7	0,1	0,1
Objem mezd a platů	<i>změna v %</i>	5,3	4,9	4,2	4,3
Míra nezaměstnanosti	<i>%</i>	3,0	3,0	2,6	2,5
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	-7,2	-4,4	-3,8	-3,4
Dluh sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	43,3	46,3	49,1	51,5
Alternativní scénář III. - zhoršení epidemické situace v ČR					
Hrubý domácí produkt	<i>změna v %, s.c.</i>	2,5	0,2	3,9	2,6
Spotřeba domácností	<i>změna v %, s.c.</i>	3,7	-2,6	5,0	2,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>změna v %, s.c.</i>	4,6	-0,5	7,1	3,0
Export zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	6,4	3,3	5,8	3,8
Import zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	11,0	1,3	6,9	3,5
Index spotřebitelských cen	<i>změna v %</i>	3,5	8,0	3,6	2,2
Zaměstnanost	<i>změna v %</i>	-0,5	-0,2	0,1	0,1
Objem mezd a platů	<i>změna v %</i>	5,3	3,9	4,1	4,4
Míra nezaměstnanosti	<i>%</i>	3,0	3,7	2,7	2,5
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	-7,2	-6,0	-4,1	-3,6
Dluh sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	43,3	49,2	51,3	53,4
Alternativní scénář IV. - zvýšení cen energií a dalších komodit					
Hrubý domácí produkt	<i>změna v %, s.c.</i>	2,5	3,6	1,9	1,9
Spotřeba domácností	<i>změna v %, s.c.</i>	3,7	4,4	1,8	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>změna v %, s.c.</i>	4,6	4,9	4,1	0,7
Export zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	6,4	5,3	4,3	3,3
Import zboží a služeb	<i>změna v %, s.c.</i>	11,0	5,4	5,0	2,9
Index spotřebitelských cen	<i>změna v %</i>	3,5	7,6	3,4	2,2
Zaměstnanost	<i>změna v %</i>	-0,5	0,5	-0,2	0,1
Objem mezd a platů	<i>změna v %</i>	5,3	5,1	4,6	4,4
Míra nezaměstnanosti	<i>%</i>	3,0	3,0	3,0	2,6
Saldo sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	-7,2	-4,5	-3,9	-3,5
Dluh sektoru vládních institucí	<i>% HDP</i>	43,3	46,3	49,1	51,6

Zdroj: MF ČR (2021b). Výpočty a simulace MF ČR.

3 Mezinárodní srovnání

Celosvětová pandemie nemoci COVID-19, propad výkonu ekonomik, veřejná kompenzace ztrát a pokles příjmů soukromých subjektů prudce zhoršily hospodaření veřejných financí ve všech zemích EU. V průměru se schodek v roce 2020 meziročně prohloubil o 6,3 p. b. na 6,9 % HDP a zadlužení vrostlo o téměř 13 p. b. na 90,1 % HDP. Nárůst deficitu byl spojen s razantním zvýšením potřeby financování, která byla primárně realizována výpůjčními operacemi na dluhopisovém trhu. Meziročně tak došlo v roce 2020 v zemích EU ke zvýšení objemu státních dluhopisů v oběhu celkem o 13,2 % a srovnatelný meziroční růst se dá očekávat také v letošním roce.

Silná poptávka po státních dluhopisech ze strany investorů a nekonvenční měnová politika Evropské centrální banky v podobě programů na nákup státních dluhopisů vedla v roce 2020 k poklesu výnosů desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely v zemích EU v průměru o 0,4 p. b. To umožnilo vládám financovat schodek a splátky dluhopisů za relativně nižší úrokové náklady. V roce 2021 se však vlivem ekonomického oživení a rostoucí inflace výnosy desetiletých státních dluhopisů v průměru meziročně zvýšily o 0,3 p. b., přesto zůstávají v polovině zemí EU pod předkrizovou úrovní.

3.1 Saldo a dluh veřejných financí v zemích EU

Schodek v poměru k HDP se nejvíce prohloubil v Řecku o 11,2 p. b. na 10,1 %, na Maltě o 10,2 p. b. na 9,7 % a v Rakousku o bezmála 9 p. b. na 8,3 % HDP. Okolo 8 p. b. dosahovalo zhoršení salda ve Slovinsku, Španělsku, Itálii, Litvě a Chorvatsku. Španělsko bylo rovněž zemí s největším vykázaným deficitem (11,0 % HDP) v roce 2020 mezi zeměmi EU.

Dánsko a Švédsko s deficity 0,2 a 2,8 % HDP byly jediné dvě země v roce 2020 pod **referenční hodnotou Paktu o stabilitě a růstu**, přesto se **postup při nadměrném schodku** týkal pouze Rumunska za deficit v roce 2019, neboť jeho překročení nevzniklo z náhlého hospodářského propadu v důsledku mimořádné události. Ostatní země EU jsou minimálně na roky 2020 a 2021 „chráněny“ aktivací obecné únikové klauzule z března 2020, podle které se mohou odchýlit od rozpočtových požadavků stanovených evropským fiskálním rámcem.¹

Za rok 2021 se podle podzimní notifikace vládního deficitu a dluhu očekává jako jediný dvojciferný schodek na Maltě (11,1 % HDP), téměř vyrovnané veřejné finance (deficit 0,6 % HDP) pak v Lucembursku. Pod referenční hodnotou Paktu o stabilitě a růstu se zřejmě letos udrží i Dánsko a Švédsko. Vyšší deficit než za předchozí rok předpokládá 8 zemí včetně ČR (nejvíce Lotyšsko o 4,8 p. b.), ze zbylých 19 zemí predikuje největší meziroční pokles schodku Chorvatsko (o 3,5 p. b.). Oproti jarní notifikaci vládního deficitu a dluhu² na rok 2021 předkládá nejvyšší změnu salda Lotyšsko (schodek se prohlubuje o 5,4 p. b. v důsledku jeho navýšení v absolutním vyjádření na cca 2,4násobek) a v opačném gardu Estonsko (zlepšení schodku o 3,4 p. b. díky jeho

absolutnímu snížení na téměř polovinu a růstu HDP o cca 7 %).

Poměrně úspěšné snižování relativní výše **dluhu** sektoru vládních institucí zaznamenané v předchozích letech bylo pandemií přerušeno. V EU nyní neexistuje země, jejíž dluh by se absolutně či relativně meziročně nevyšil. **Dluhové fiskální kritérium 60 % HDP** za rok 2020 nesplnilo již 13 členských zemí, kdy k předchozím 11 přibýlo Finsko a Německo. Relativní ukazatel zadlužení nejvíce vzrostl v Řecku (o 25,6 p. b.), a dále ve Španělsku a na Kypru (o více než 24 p. b.). Naopak relativně nejméně se díky růstu ekonomiky nově zadlužilo Irsko (o 1,2 p. b.).

Hranici 100 % HDP v roce 2020 překročila Belgie, Francie, Kypr a Španělsko, které doplnily Itálii, Portugalsko a Řecko. V Řecku zadlužení dokonce překonalo **200 % HDP**. Nejnižší podíl dluhu na HDP si stále drží Estonsko (19,0 % HDP), byť absolutně se jeho veřejný dluh za kritický rok 2020 více než zdvojnásobil.

V roce 2021 se v 16 zemích EU očekává meziroční zlepšení zadlužení, nejvíce na Kypru, kde se spolu s Dánskem predikuje i meziroční snížení dluhu v absolutním vyjádření, a dále v Řecku a v Portugalsku. Ostatní země by naopak měly zaznamenat další nárůst svého zadlužení. Přes **referenční hranici 60 % HDP** se v roce 2021 dostane již 15 zemí EU, nově Malta a Slovensko; velmi blízko bude Nizozemsko. Jedinou zemí, kde se relativní dluh za rok 2021 má dostat pod předkrizovou úroveň roku 2019, je Irsko, a to díky vysokému růstu HDP o cca 15 %.

Oproti jarní notifikaci vládního deficitu a dluhu² na rok 2021 předkládá nejvyšší změnu dluhu Kypr, který jej snižuje o 7,4 p. b. v důsledku jeho mírného absolutního snížení a zejména vyššího růstu HDP. Naopak nejvíce, o 2,9 p. b., se zvyšuje dluh v Lotyšsku, kvůli prohloubení schodku o 5,4 p. b.

¹ Čl. 5 odst. 1 a čl. 6 odst. 3 pro země eurozóny a čl. 9 odst. 1 a čl. 10 odst. 3 pro státní členské země nařízení Rady (ES) č. 1466/97, a čl. 3 odst. 5 a čl. 5 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1467/97.

² Na jaře 2021 nedodaly kompletní údaje Finsko, Francie, Irsko a Itálie, které proto do srovnání nezahrnujeme.

3.2 Financování dluhu veřejných financí v zemích EU

Na **finančních trzích** se pandemie koronaviru začala projevat od března 2020. Vedla k zastavení trendu snižujících se výnosů do splatnosti státních dluhopisů v zemích EU. Ve druhém čtvrtletí 2020 došlo ke krátkodobému růstu **výnosů státních dluhopisů** v důsledku zvýšení rizikové prémie, přičemž v různých zemích se na jejím růstu podílely odlišné složky.³ Dle Corradin et al. (2021) měla v tomto období např. v Itálii a Španělsku vysoký podíl riziková prémie spojená s defaultem, naopak ve Francii či Německu mělo velký vliv očekávání budoucí krátkodobé bezrizikové úrokové míry a časová prémie). Na tuto situaci reagovala Evropská centrální banka měnověpolitickými opatřeními, zejména v podobě spuštění **Nouzového pandemického programu nákupu aktiv** (blíže MF ČR, 2021c) se současnou celkovou alokací 1850 mld. eur využitelnou do března 2022 či ponechání úrokových sazeb na stejné úrovni (depozitní úroková sazba zůstala na -0,5 %, primární úroková sazba na 0,0 %). V zemích mimo eurozónu pak docházelo k uvolňování měnové politiky prostřednictvím snížení úrokových sazeb (např. v ČR došlo ke snížení základní 2týdenní repo sazby o 2 p. b. na 0,25 %, v Maďarsku se snížila základní sazba o 0,3 p. b. na 0,6 %), v jiných zemích (Polsko, Maďarsko) byl také zahájením nákupů státních dluhopisů centrální bankou. Masivní nákupy státních dluhopisů Evropskou centrální bankou (viz Box č. 1) velmi rychle snížily rizikové prémie státních dluhopisů a na konci roku 2020 pouze ve třech zemích (Bulharsko, Chorvatsko a Maďarsko) byly výnosy desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely (dále jen desetileté státní dluhopisy) v průměru o 0,04 p. b. nad úroveň výnosů před krizí. V 5 zemích EU (Estonsko, Irsko, Lotyšsko, Slovensko a Slovinsko), jejichž výnosy desetiletých státních dluhopisů se před krizí pohybovaly v průměru na úrovni 0,1 % p. a., se dokonce dostaly do záporných hodnot. Celkem tak bylo dosaženo záporných výnosů ve 13 zemích EU. V souvislosti s očekáváním obnovení ekonomického růstu, růstem inflace a následnou reakcí centrálních bank v podobě zvyšování úrokových sazeb se v prvním čtvrtletí 2021 začaly opět zvyšovat výnosy desetiletých státních dluhopisů téměř ve všech zemích EU (s výjimkou Bulharska a Lotyšska) v průměru o 0,2 p. b. oproti konci roku 2020. Největší nárůst výnosů v tomto období byl ze zemí EU dosažen v ČR (o 0,6 p. b.), Maďarsku (o 0,5 p. b.) a Dánsku (o 0,4 p. b., kde však stále přetrvávaly záporné výnosy). Ve druhém čtvrtletí růst výnosů desetiletých státních dluhopisů pokračoval, ale v porovnání s předchozím čtvrtletím již s nižší dynamikou (v zemích EU v průměru o 0,1 p. b.). I přes setrvalý růst výnosů bylo ke konci září

2021 dosaženo v 10 zemích EU nižších úrovní než v předkrizovém období, v 7 zemích byly dokonce záporné.

Ze zemí, jež v minulosti přijaly pomoc ze záchranných fondů EU a Mezinárodního měnového fondu, dosáhlo u desetiletých státních dluhopisů záporných úrokových výnosů pouze Irsko. Irsko po krizi díky struktuře své ekonomiky rychle obnovilo hospodářský růst a zlepšilo hospodaření veřejných financí. Dlouhodobě proto vykazuje nejnižší úrokové výnosy ze státních dluhopisů v této skupině zemí. Nicméně i ostatní státy zaznamenaly významné snížení výnosů a dosahují výrazně nižších úrovní (v průměru o 0,8 p. b.) než v předkrizovém období.

Ze zemí střední Evropy vykazuje nejnižší hodnoty výnosových měř Slovensko, jež při emisi dluhopisů profituje z uvolněné měnové politiky eurozóny. Jako jediné v této skupině také dosahuje negativních výnosů do splatnosti desetiletých státních dluhopisů. Naopak úrokové výnosy desetiletých českých, maďarských, polských a rumunských státních dluhopisů patří k nejvyšším ze zemí EU. Důvodem je zejména striktnější měnová politika národních centrálních bank oproti Evropské centrální bance.

Emise státních dluhopisů ovšem nejsou jediným způsobem krytí veřejného zadlužení. V EU existují země s významným podílem **půjček na financování**. Z národních podzimních notifikací deficitu a dluhu sektoru vládních institucí vyplývá, že v roce 2020 tvořily půjčky významnou část dluhu sektoru vládních institucí v Řecku (78,4 % celkového dluhu), Estonsku (57,9 %) a na Kypru (32,9 %). V Estonsku došlo k meziročnímu poklesu podílu půjček od Evropské investiční banky na celkovém dluhu o 30 p. b., což je dáno vysokým meziročním růstem dluhu, který byl kryt státními dluhopisy (růst jejich podílu na celkovém dluhu činil 31 p. b.). Estonská vláda tak v souvislosti s dopady pandemie vydala teprve potřetí od roku 1990 (naposledy v roce 2002) státní dluhopisy se splatností nad 1 rok. V Řecku se naopak podíl půjček (od Mezinárodního měnového fondu a stabilizačních mechanismů EU) na financování dluhu pohybuje na relativně stabilních úrovních posledních let.

Země EU mají nově možnost financovat specifické investice a reformy čerpáním zvýhodněných půjček z **Nástroje pro oživení a odolnost**, který pro půjčky členským státům disponuje celkovou alokací 385,5 mld. eur. Tento nástroj financování hodlá využít především Itálie (schválené půjčky ve výši 122,6 mld. eur), řádově nižší objem půjček plánuje také Rumunsko (14,9 mld. eur), Řecko (12,7 mld. eur) a Portugalsko (2,7 mld. eur). Ve Slovinsku a na Kypru se plánovaný objem půjček pohybuje do 1 mld. eur, v ostatních zemích EU zatím o použití tohoto nástroje financování neuvažují.

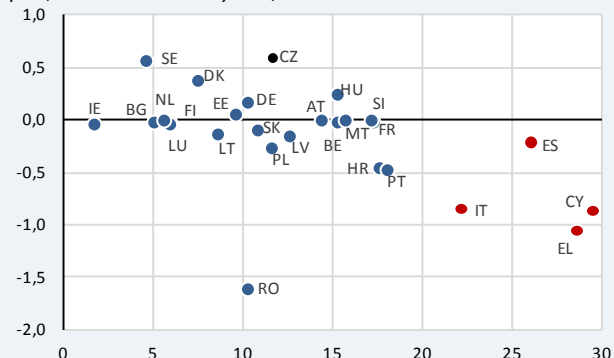
³ Dle Krishnamurthy et al. (2018) lze výnos dluhopisu dekomponovat na (i) očekávanou budoucí krátkodobou bezrizikovou úrokovou míru a časovou prémii, (ii) defaultní rizikovou prémii, (iii) rizikovou prémii plynoucí z nové denominace dluhopisu, (iv) likviditní rizikovou prémii a (v) segmentační prémii.

Box 1: Výnosová „anomálie“ na dluhopisovém trhu v zemích EU

Expanzivní fiskální politika let 2020 a 2021 má značné negativní dopady na výše salda veřejných financí zemí EU, což se promítlo do zvýšené potřeby financování. Ta je primárně realizována výpůjčnými operacemi (zejména zvýšenou emisí státních dluhopisů), což má za následek růst veřejného zadlužení. Dle ekonomické teorie by vysoký nárůst deficitu, resp. dluhu měl vést k růstu úrokových sazeb, který se následně promítá do růstu výnosů státních dluhopisů. Tento transmisní kanál byl rovněž empiricky potvrzen v řadě studií (např. Baldacci (2010), Poghosyan (2012), Akram (2019), Zhou (2020), kdy na základě modelu korekce chyby byla zjištěna statistická významnost jak krátkodobých (např. změna primárního salda), tak i dlouhodobých determinantů (výše zadlužení sektoru vládních institucí) ovlivňujících růst dlouhodobých výnosů státních dluhopisů. Avšak jak ukazuje Graf 3.1, situace na dluhopisovém trhu zejména v zemích s největším meziročním nárůstem zadlužení sektoru vládních institucí (Řecko, Španělsko, Itálie a Kypr) je odlišná.

Graf 3.1: Zadlužení sektoru vládních institucí a výnosy desetiletých státních dluhopisů v zemích EU

p. b., svislá osa: změna výnosů, vodorovná osa: změna dluhu

Pozn.: Jedná se o meziroční změnu (Q1 2021–Q1 2020) výše dluhu sektoru vládních institucí a výnosů desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely. Průměrné hodnoty jsou vyznačeny.

Zdroj: ECB (2021a), Eurostat (2021a). Výpočty MF ČR.

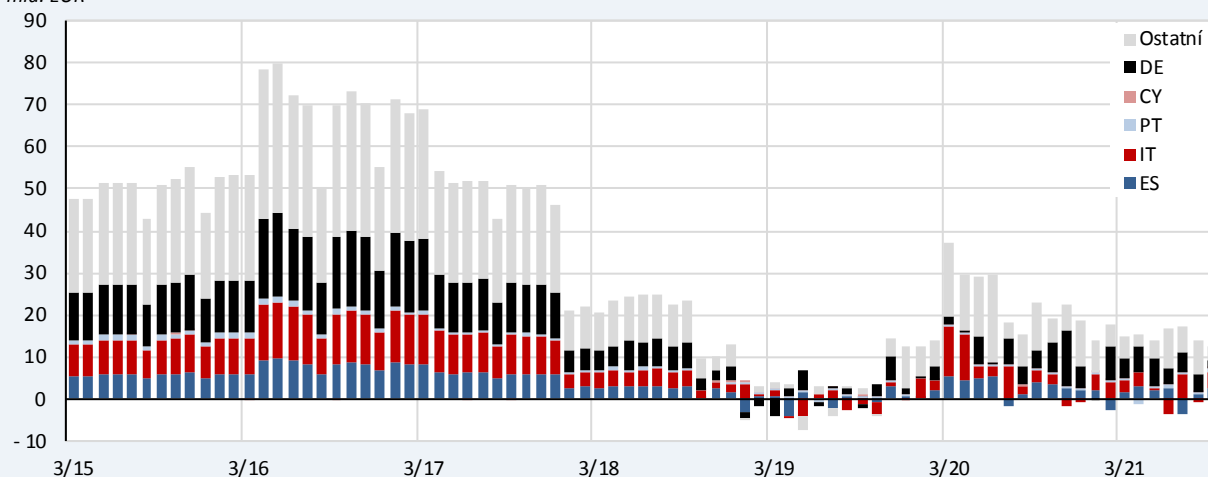
V těchto zemích došlo v letech 2020 a 2021 i přes rapidní růst deficitu, resp. zadlužení k výraznému poklesu výnosové křivky státních dluhopisů. V některých zemích (např. v Řecku) dosahují státní dluhopisy na kratším konci výnosové křivky dokonce záporných výnosů. Příčiny tohoto jevu je možné vysvětlit nekonvenční měnovou politikou ECB.

Od roku 2015 je ze strany ECB realizován program zaměřený na nákup aktiv veřejného sektoru na sekundárních trzích (program PSPP), jehož primárním cílem bylo zmírnění rizika budoucího cenového vývoje zemí eurozóny. ECB a národní centrální banky mohou nakupovat dluhové cenné papíry v eurech vydané ústřední vládou členského státu eurozóny, a to v poměru, který odráží jejich příslušný podíl v klíči pro upisování základního kapitálu ECB. Jedním z kritérií způsobilosti dluhových cenných papírů (čl. 3 odst. 2a rozhodnutí ECB (EU) 2015/774) obchodovatelných v rámci tohoto programu je úvěrová kvalita emitenta alespoň na úrovni 3 harmonizované ratingové stupnice Eurosystemu tj. nejhorší možný rating pro dlouhodobé závazky dosahuje dle renomovaných ratingových agentur BBB– (Fitch), Baa3 (Moody's) nebo BBB– (S&P). Tuto hranici úvěrové kvality však nespĺňuje Řecko, tudíž řecké státní dluhopisy není možné v rámci tohoto programu nakupovat.

Program PSPP byl po celou dobu jeho fungování velmi využíván ze strany Itálie a Španělska, jejichž státní dluhopisy zaujímají 28,3 % celkové hodnoty čistých nákupů. Příspěvním programu PSPP se výnosy desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely v období let 2014–2019 v Itálii snížily o 0,6 p. b., ve Španělsku o 1,4 p. b., v Portugalsku o 2,4 p. b. a na Kypru o 5,4 p. b.

Graf 3.2: Vývoj objemu čistých nákupů státních dluhopisů v rámci programu PSPP

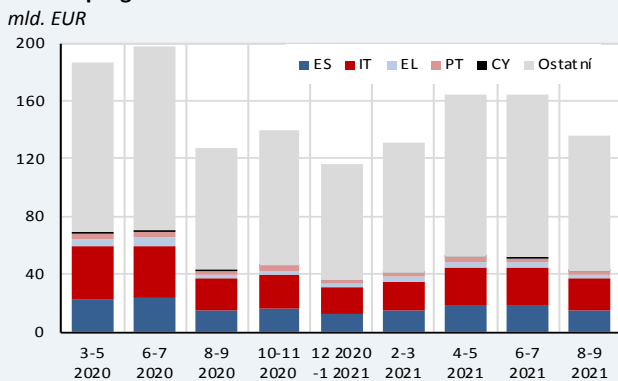
mld. EUR

Zdroj: ECB (2021b). Výpočty MF ČR.

V roce 2019 bylo uvažováno o pozastavení programu PSPP, avšak s nástupem pandemie koronaviru přistoupila v březnu 2020 ECB k doplnění programu APP (Program nákupu aktiv) o dalších 120 mld. eur a k opětovnému provádění čistých nákupů aktiv v měsíčním objemu 20 mld. eur. Dalším opatřením je spuštění Nouzového pandemického programu nákupu aktiv (program PEPP) pro nákup státních i firemních dluhopisů, který v současnosti disponuje celkovou alokací 1 850 mld. eur (z původních 750 mld. eur byl v červnu 2020 objem programu navýšen o 600 mld. eur a v prosinci o dalších 500 mld. eur) a který bude fungovat minimálně do konce března 2022. Reinvestování částek z dluhopisů ve splatnosti pak bude pokračovat minimálně do konce roku 2023. Na rozdíl od programu PSPP byla ze strany ECB přijata výjimka pro obchodovatelné státní dluhopisy Řecka (čl. 3 rozhodnutí ECB 2020/17) bez ohledu na jejich úvěrovou kvalitu, pokud splňují podmínku, že jejich nejvyšší možný výnos se alespoň rovná sazbě vkladové facility. Pokud by byl výnos nižší, nákupy jsou povoleny pouze v nezbytném rozsahu. V rámci programu PSPP platí pro všechny způsobilé obchodovatelné dluhové cenné papíry souhrnný limit 33 % zůstatku cenných papírů emitenta po konsolidaci držby ve všech portfoliích centrálních bank Eurosystemu.

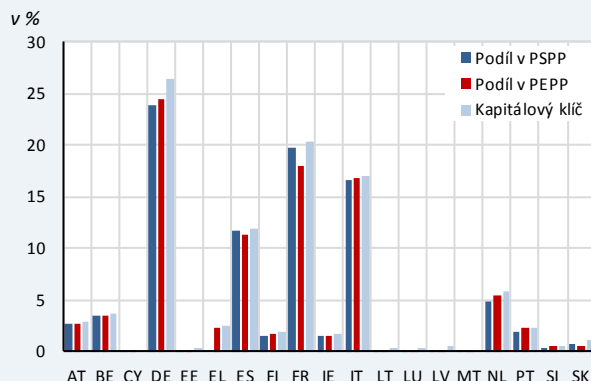
Graf 3.3: Vývoj objemu čistých nákupů státních dluhopisů v rámci programu PEPP

Zdroj: ECB (2021c). Výpočty MF ČR.

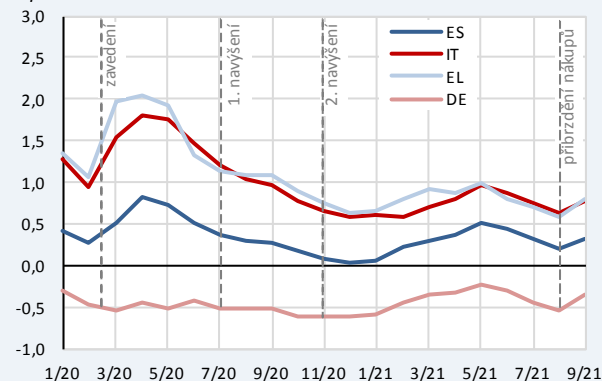
Výše popsané programy nákupu aktiv mají prostřednictvím několika kanálů vliv na výnosy státních dluhopisů. Např. Gambetti (2017), Benigno et al. (2020) zmiňují, že se díky tomu ECB implicitně stala pro investory na primárním trhu „garantem“ emitentů státních dluhopisů, protože na sekundárním trhu státních dluhopisů funguje institucionální investor, který nepodléhá žádnému riziku platební neschopnosti. To vede ke snížení výnosů státních dluhopisů z titulu poklesu rizikové prémie spojené s defaultem emitenta. Skutečná úvěrová kvalita emitenta tak není promítnuta do rizikové prémie. To dokumentují emise státních dluhopisů velmi zadlužených zemí, které vydávají státní dluhopisy s velmi dlouhou dobou do splatnosti za výnos (např. Řecko v letošním roce poprvé od 2008 emitovalo státní dluhopisy s 30letou dobou do splatnosti s průměrným výnosem do splatnosti 1,7 % p. a., Španělsko letos uskutečnilo 5 aukcí 30letého dluhopisu s průměrným výnosem 1,4 % p. a. a Itálie vydala v dubnu 2021 dokonce 50letý státní dluhopis s výnosem do splatnosti 2,2 % p. a.) pohybující se na úrovni výnosů desetiletých státních dluhopisů v zemích s několikanásobně nižším zadlužením (např. ČR, Bulharsko). Rovněž poukazují na skutečnost, že nákupy ECB by měly vyvolat nadměrnou poptávku po určitých cenných papírech na sekundárním trhu cenných papírů, což by snížilo jejich výnos. Současně by investoři mohli změnit strukturu svých portfolií směrem k jiným cenným papírům; a tato dodatečná poptávka by mohla snížit výnosy i na jiných trzích. Těmito prostředky by ECB měla být schopna snížit výnosy na mnoha trzích cenných papírů a zejména na dlouhém konci výnosové křivky.

Graf 3.4: Kumulativní nákupy v rámci PSPP, PEPP a kapitálový klíč ECB

Pozn.: Kapitálový klíč ECB je přepočten pouze pro země eurozóny.
Zdroj: ECB (2018, 2021b, 2021c). Výpočty MF ČR.

Graf 3.5: Vývoj výnosů desetiletých státních dluhopisů

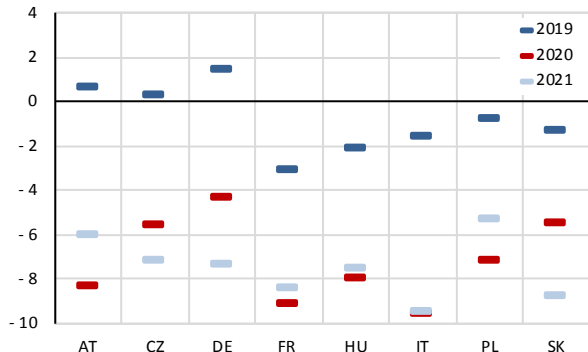

Zdroj: ECB (2020a, 2020b, 2020c, 2021d). Výpočty MF ČR.

Graf 3.6: Saldo ve vybraných zemích EU

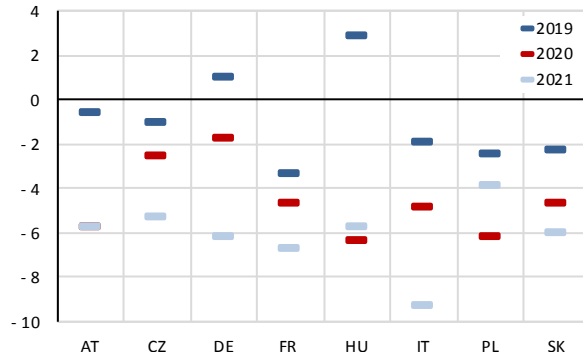
% HDP

Zdroj: Eurostat (2021b). Údaje za ČR ČSÚ (2021a, 2021b) a MF ČR.

Graf 3.7: Strukturální saldo ve vybraných zemích EU

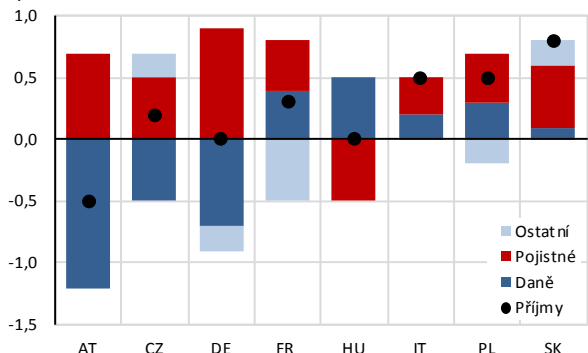
% HDP

Zdroj: EK (2021d). Údaje za ČR ČSÚ (2021a, 2021b) a MF ČR.

Graf 3.8: Změna příjmů v letech 2019–2020

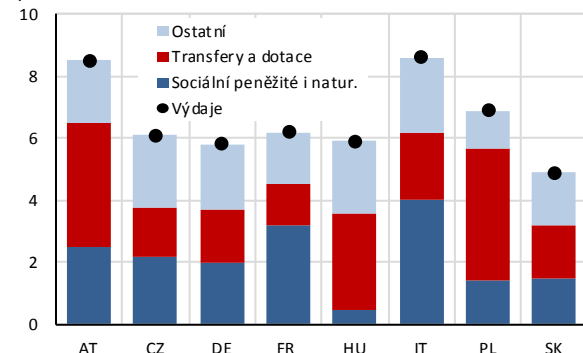
v procentních bodech

Zdroj: Eurostat (2021a, 2021b). Údaje za ČR ČSÚ (2021a, 2021b).

Graf 3.9: Změna výdajů v letech 2019–2020

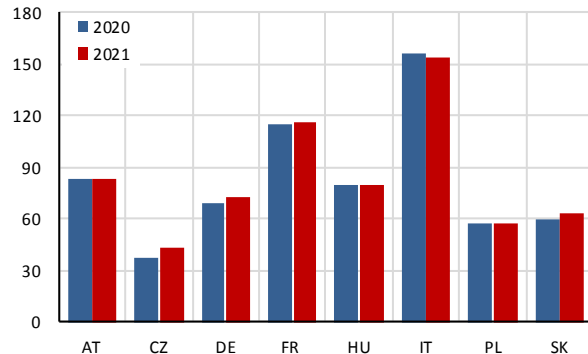
v procentních bodech

Zdroj: Eurostat (2021a, 2021b). Údaje za ČR ČSÚ (2021a, 2021b).

Graf 3.10: Dluh ve vybraných zemích EU

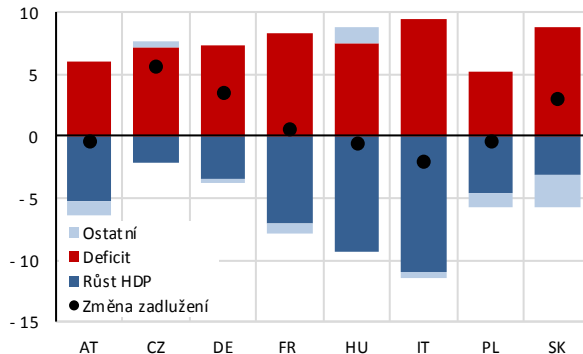
% HDP

Zdroj: Eurostat (2021b). Údaje za ČR ČSÚ (2021a, 2021b) a MF ČR.

Graf 3.11: Změna zadlužení v letech 2020–2021

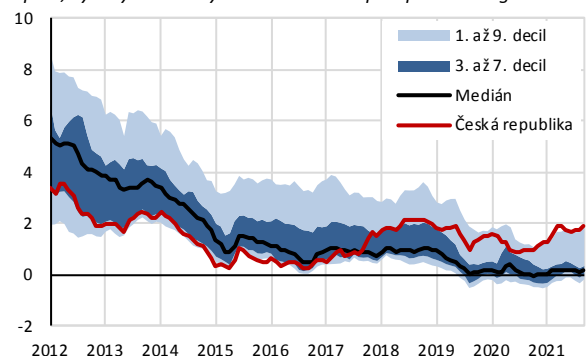
v procentních bodech

Zdroj: Eurostat (2021b). Údaje za ČR ČSÚ (2021a, 2021b) a MF ČR.

Graf 3.12: Výnosy dluhopisů ČR a EU

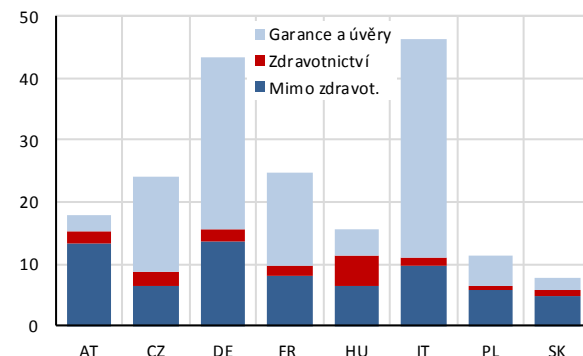
% p. a., výnosy desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely

Zdroj: ECB (2021a).

Graf 3.13: Opatření přijatá v reakci na COVID-19

% HDP

Zdroj: MMF (2021), MF ČR.

4 Dlouhodobá udržitelnost důchodového systému

Dlouhodobá udržitelnost patří mezi soustavně diskutované otázky českých veřejných financí. Přestože se proces stárnutí populace projevuje již v současné době, největší riziko představuje demografický vývoj, který patrně přijde v několika následujících dekádách a významně zvýší poměr osob v důchodovém věku k ekonomicky aktivní populaci. Zesílí tím tlak na výdaje sociálních systémů, a potřebu je reformovat. V ČR v minulosti vzniklo několik odborných skupin, které si kladly za cíl reformu důchodového systému, případně i reformu zdravotnictví, zatím však pro komplexní reformu nebyla nalezena širší politická shoda.

4.1 Vývoj parametrických změn důchodového systému

Faktory, které ovlivňují dlouhodobé projekce, jsou kromě makroekonomických a demografických předpokladů a projekcí (Tabulka 4.2.1) také schválená reformní opatření v oblasti důchodového zabezpečení známá v době tvorby projekcí.

Z parametrů důchodového systému je v první řadě nutné zmínit **vývoj statutárního důchodového věku**. S účinností od 1. ledna 2018 (zákon č. 203/2017 Sb.) došlo zatím k poslední změně, kterou se věk odchodu do důchodu zvyšuje, dokud nedojde okolo roku 2030 ke sjednocení na 65 letech. Ministerstvo práce a sociálních věcí je zákonem pověřeno, aby v pravidelných pětiletých intervalech zhodnotilo důchodový věk a případně navrhlo úpravu jeho výše tak, aby pojištěnci strávili v průměru čtvrtinu svého života ve starobním důchodu. Změny v nastavení důchodového věku by se navíc neměly týkat osob, kterým bude v době provedení revize více než 55 let. Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo první vyhodnocení v první polovině roku 2019 (MPSV, 2019). Přestože z něj vyplynula potřeba úpravy důchodového věku minimálně pro současné čtyřicátníky a mladší, vláda rozhodla prozatím ponechat statutární důchodový věk ve stávajícím nastavení na úrovni 65 let.

Vývoj statutárního věku odchodu do důchodu má vliv i na podmínky permanentních **vdovských a vdoveckých důchodů**, u nichž je věková hranice svázána se starobními důchody. U **předčasných důchodů** se hranice po-

stupně posouvá ze tří na pět let před statutárním věkem odchodu do důchodu. Tuto maximální pětiletou dobu mohou za cenu výrazných penalizací využít osoby, jejichž statutární věková hranice činí 65 let, případně více.

Valorizace důchodů je stanovena součtem růstu indexu spotřebitelských cen, resp. indexu životních nákladů důchodců (podle toho, který je vyšší), a jedné poloviny růstu reálných mezd. Tato úprava platí od 1. ledna 2018 rovněž v důsledku přijetí zákona č. 203/2017 Sb. Valorizace se provádí jednou ročně k 1. lednu s výjimkou situace, kdy inflace dosáhne alespoň 5 % od konce předchozího rozhodného období. Navíc byla schválena změna valorizace důchodů, která s účinností od roku 2017 vrátila vládě omezenou možnost diskrece (zákon č. 212/2016 Sb.). Pokud by totiž zvýšení průměrného důchodu dle standardního valorizačního vzorce nedosáhlo hodnoty 2,7 %, je vláda oprávněna k valorizaci důchodů svým nařízením až na tuto hodnotu. V ostatních případech se postupuje striktně podle zákonného valorizačního vzorce. Nad tento rámeček však došlo k dalším úpravám, ať už přidáním 1 000 Kč všem penzistům nad 85 let od roku 2019 (zákon č. 191/2018 Sb.), tak ad hoc zvýšením nad rámeček zákonné valorizace se zamýšleným růstem průměrného důchodu v roce 2020 o částku 900 Kč (zákon č. 244/2019 Sb.) nebo 300 Kč na rok 2022 (zákon č. 323/2021 Sb.).

4.2 Projekce důchodového systému

Aktuální populační projekce Eurostatu (2019) předvídá pokles počtu obyvatel ČR v dlouhém období téměř o 4,5 %. Míra závislosti měřená jako podíl osob starších 65 let k osobám v produktivním věku 15–64 let se má do roku 2070 téměř zdvojnásobit a dosáhnout zhruba 54 %. To samozřejmě není jen důsledek poklesu počtu osob v produktivním věku, ale rovněž zvyšování průměrné doby dožití. Podíl osob ve věku 85 let a starších na počtu osob ve věku 65 let a vyšším se má v horizontu projekce více než zdvojnásobit (Graf 4.2.1).

Trend dlouhodobých penzijních projekcí je primárně určen demografickým vývojem a zákonem stanoveným věkem odchodu do důchodu. Z toho vyplývá, že výdaje na důchody by měly v relaci k HDP do roku 2030 růst

pomaleji. Po roce 2030 dochází k zastavení zvyšování důchodového věku a začínají odcházet do důchodu silné ročníky ze 70. let 20. století. To vede k poměrně dramatickému nárůstu výdajů až na hodnotu 11,9 % HDP těsně před rokem 2060 následovanému poklesem na úroveň 10,9 % HDP na konci horizontu projekce v roce 2070 (Tabulka 4.2.2). Pokles výdajů je dán demografickými faktory, kdy do důchodu odcházejí slabší ročníky narozené v 90. letech 20. století a později a nahrazují ročníky silnější.

Očekáváme, že saldo bude záporné v celém horizontu projekce. Zpočátku deficit vzroste vlivem makroekonomické situace způsobené pandemickou krizí. Do roku 2030 by však deficit měl ze stejného důvodu (tedy ode-

znění krize a ekonomické oživení) klesat až k hodnotě 0,3 % HDP. V dalším období se bude saldo zhoršovat a klesne k -3,5 % HDP kolem roku 2060, přičemž v poslední dekádě projekce by se měl deficit začít snižovat.

Projekce EK (2021b) pracuje s konstantními **příjmy důchodového systému** v souladu se stálým podílem náhrad zaměstnancům na HDP a konstantní sazbě pojistného. Vzhledem k tomu, že ve srovnání s vyspělými zeměmi je v ČR podíl náhrad faktoru práce nízký, lze očekávat do budoucna v průměru relativně vyšší růst objemu mezd a platů ve srovnání s růstem nominálního HDP. Předpokládáme, že podíl náhrad zaměstnancům na HDP by se do konce horizontu projekce (2070) dostal na současnou úroveň Německa. Německo bylo vybráno jako strukturou podobná a z hlediska zahraničního obchodu nejbližší ekonomika. To by při dané sazbě pojistného mělo pozitivní vliv na příjmovou stranu, ale zároveň by relativně vyšší mzdy a platy zvyšovaly i budoucí dávky důchodového pojištění. Výdaje (Graf 4.2.3) by v tomto scénáři rostly z výchozí úrovně 9,5 % HDP na 13,2 % HDP s vrcholem v roce 2059 (viz také Box č. 2 v MF ČR, 2019, kde vyšší podíl náhrad zaměstnancům ve vyspělých zemích byl jedním z výrazných faktorů vysvětlujících nižší poměr výdajů na důchody vůči HDP v ČR). Saldo by se ovšem oproti scénáři v EK (2021b) zásadně nelišilo (Graf 4.2.4). V relativně krátkém období by vyšší příjmy tlumily propad do deficitu, ovšem v delším období by se vyšší výdělků odrazily ve vyšších přiznaných důchodech. Deficity by se tak začaly o něco více prohlubovat.

Předpoklady základního scénáře na tak dlouhý horizont jsou pochopitelně předmětem značné nejistoty. Změna v předpokladech pak může mít poměrně velký význam na hodnocení udržitelnosti systému. Investice, které by zvýšily **tempo souhrnné produktivity výrobních faktorů**

o 0,2 p. b., by vedly ke snížení poměru penzijních výdajů na HDP o 0,3 p. b. V obdobném rozsahu by na výdaje dopadl negativně scénář poklesu souhrnné produktivity o 0,2 p. b. (Graf 4.2.2) Obdobně, takřka symetricky, vycházejí i další alternativní scénáře.

Naproti tomu vyšší **doba dožití obyvatel** o 2 roky by zvýšila výdaje na penze o 0,7 p. b. vlivem v průměru delšího období pobírání starobních penzí (Graf 4.2.5).

Nižší **míra porodnosti** o 20 % by zatížila důchodový účet vyššími výdaji o 1,5 p. b. (Graf 4.2.6). K míře porodnosti je však třeba dodat, že již podstatně vzrostla v posledních letech a je pravděpodobné, že může v následujících letech spíše klesnout než růst. Zároveň platí, že při současném nastavení parametrů důchodového systému výdaje v daném horizontu při vyšší porodnosti relativně klesají, nicméně o to větší tlak na důchodový systém bude za jeho koncem, tedy po roce 2070.

Výše **věkové hranice pro odchod do starobního důchodu** hraje ve vývoji výdajů nezanedbatelnou roli. V případě pokračování jejího růstu nad současnou zákonem stanovenou hranici 65 let o další dva roky (stejným tempem jako se doposud zvyšuje věk pro muže) by znamenalo zlepšení salda systému v dlouhém období až o 0,6 % HDP (Graf 4.2.7). Naopak v případě prakticky okamžitého zastavení dalšího růstu a fixaci hranice věku odchodu do důchodu na úrovni 63 let by přineslo dodatečné výdajové tlaky prohloubení deficitu systému až o 0,9 % HDP v roce 2070.

Konečně scénář pracující s o třetinu **vyšší migrací** (Graf 4.2.8) by znamenal dlouhodobě příznivější podíl osob v aktivním věku a relativně vyšší HDP by snížilo podíl výdajů (a saldo) o 0,3 p. b. Nicméně i zde samozřejmě platí, že vyšší počet ekonomicky aktivních by v budoucnu vedl vyššímu počtu penzistů s adekvátně vyšším tlakem na výdaje důchodového systému.

Tabulka 4.2.1: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí

		2019	2020	2030	2040	2050	2060	2070
			Projekce	Projekce	Projekce	Projekce	Projekce	Projekce
Růst produktivity práce	na hodinu	2,0	1,9	2,2	2,1	1,9	1,7	1,5
Reálný růst HDP	%	2,6	-6,2	1,9	1,3	1,3	1,7	1,5
Celková míra participace (ve věku 20–64)	%	82,0	82,2	81,7	80,3	81,0	82,0	81,3
Míra nezaměstnanosti (ve věku 20–64)	%	2,0	4,8	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Podíl populace starší 65 let	% celkové populace	19,8	20,1	22,1	25,0	28,3	29,6	27,9

Pozn.: Hodnoty v tabulce odpovídají předpokladům dlouhodobých projekcí v době jejich vzniku v první polovině roku 2020.

Zdroj: EK (2020), Eurostat (2019).

Tabulka 4.2.2: Projekce penzijních výdajů

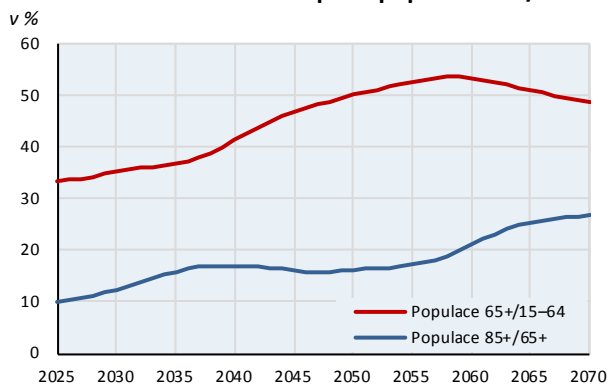
v % HDP

	2019	2020	2030	2040	2050	2060	2070
		Projekce	Projekce	Projekce	Projekce	Projekce	Projekce
Důchody celkem	8,0	9,5	8,8	9,8	11,4	11,8	10,9
Starobní důchody	6,7	7,9	7,4	8,5	10,1	10,4	9,5
Invalidní důchody	0,8	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Pozůstalostní důchody	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7

Pozn.: Součet hodnot pro jednotlivé typy důchodů se nemusí rovnat celkovým výdajům vlivem zaokrouhlení.

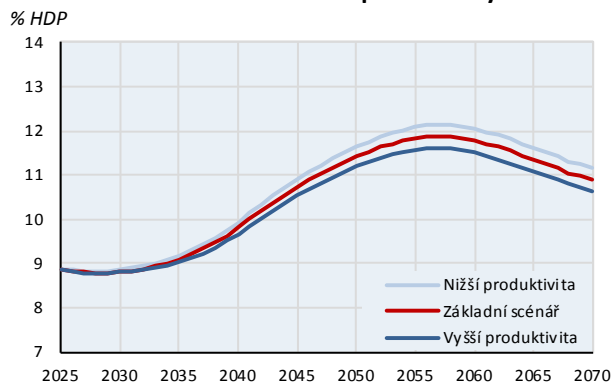
Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.2.1: Míra závislosti a podíl populace 85+/65+

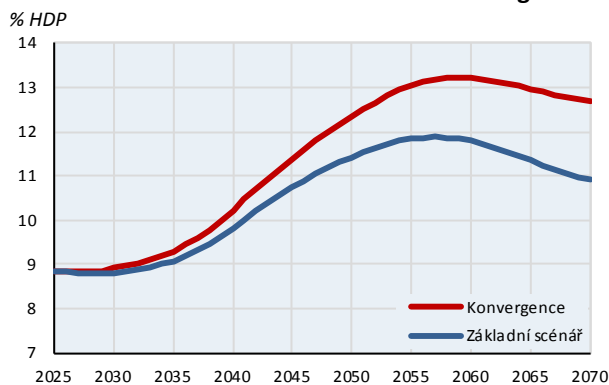
Zdroj: Eurostat (2019). Úprava MF ČR.

Graf 4.2.2: Alternativní scénáře produktivity

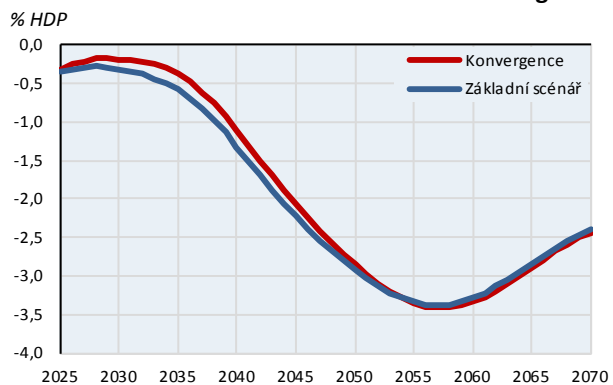
Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.2.3: Alternativní scénář mzdové konvergence

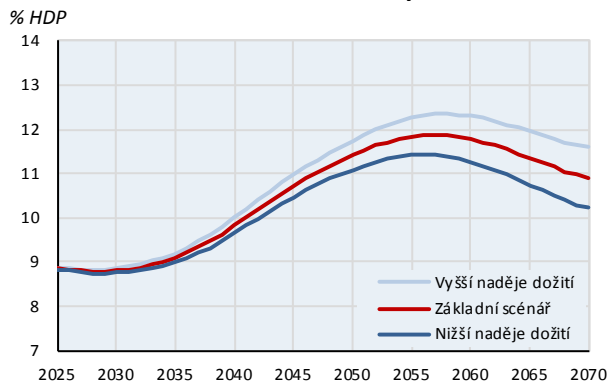
Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.2.4: Saldo v alternativním scénáři konvergence

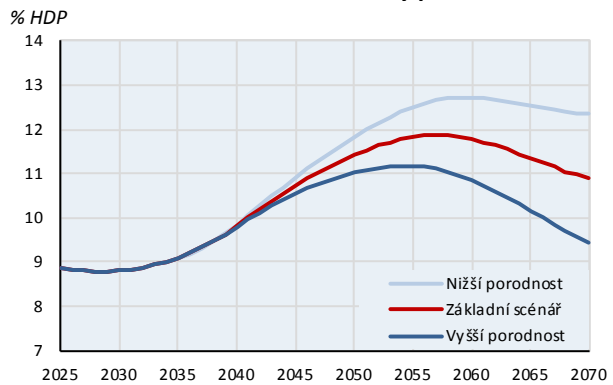
Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.2.5: Alternativní scénáře doby dožití

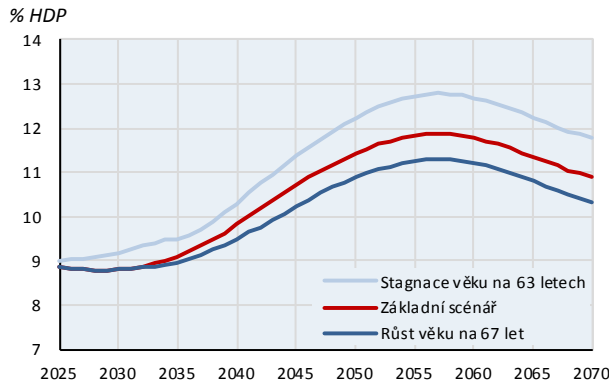
Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.2.6: Alternativní scénáře míry porodnosti

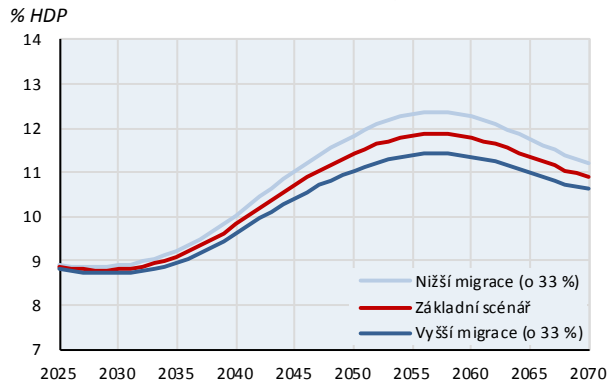
Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.2.7: Alternativní scénáře věkové hranice

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.2.8: Alternativní scénáře migrace

Zdroj: Výpočty MF ČR.

4.3 Hraniční parametrické úpravy

Dne 1. prosince 2020 oficiálně představila Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj **Zprávu o důchodovém systému ČR** (OECD, 2020). V ní prezentovala několik opatření na zvýšení finanční stability systému v dlouhém období. Mezi hlavními doporučeními bylo navázání věku odchodu do důchodu na dobu dožití, jako další alternativy pak úprava valorizace důchodů na inflaci nebo vyšší příspěvky do fondového pilíře. Tyto závěry v zásadě kopírují tři možné způsoby řešení dlouhodobé finanční nerovnováhy.

Zpráva však nedává jasnou odpověď na to, zda by takové úpravy systému byly dostatečné. Proto konstruujeme tři **hraniční scénáře parametrických úprav**, které by bylo nutné provést, aby do roku 2070 bylo saldo důchodového systému kumulativně (téměř) vyrovnané, a to vždy při využití pouze jednoho ze zmíněných způsobů. Samozřejmě platí, že podmínka kumulativně vyrovnaného salda je poměrně silná a scénáře pracují s citelně zjednodušujícími předpoklady.

Ve skutečnosti není nezbytné, aby saldo v roce 2070 bylo kumulativně zcela vyrovnané. Demografické trendy signalizují určité uvolnění tlaků po roce 2060, takže by bylo možné saldo kumulativně vyrovnat i později za méně extrémních parametrů. Rovněž není ani nutné, aby saldo bylo zcela vyrovnané z důvodu možnosti část penzí financovat z jiných zdrojů. Horizont je však daný demografickými a zejména makroekonomickými předpoklady. Nulová hodnota u kumulovaného salda je pak jasně kritérium implikující striktní udržitelnost systému.

Scénáře neberou nijak v úvahu změnu chování obyvatel v reakci na změněné parametry, např. rozhodnutí pracovat déle při nižší valorizaci nebo naopak odchod do předčasného důchodu ve větší míře než v současné době, pokud by byl důchodový věk vyšší. Nijak nezhledňují ani negativní efekty na ekonomický růst z vyšších daní, nižšího náhradového poměru apod. I proto je nutné uvedené scénáře brát jen jako indikaci, nikoliv jako doporučení.

Pro **scénář růstu důchodového věku** byl nastaven předpoklad, že bude dodrženo stávající nastavení do roku 2030 a sjednocení věku pro muže a ženy. Následně do-

jde k růstu důchodového věku o 0,5 roku v každém kalendářním roce. Toto nastavení pak implikuje důchodový věk na úrovni 70 let pro obě pohlaví v roce 2040, což je totožná výše, jakou má již dnes pro tento horizont stanoveno Dánsko. Tempo zvyšování věku je v tomto scénáři samozřejmě vyšší než v Dánsku, neboť tam je důchodový věk pro rok 2030 již 68 let, na rozdíl od 65 let v ČR. K vyrovnání kumulovaného salda důchodového systému (Graf 4.3.1) by důchodový věk musel tímto tempem růst do 76 let, přičemž v tomto věku by poprvé odcházeli lidé v roce 2051.

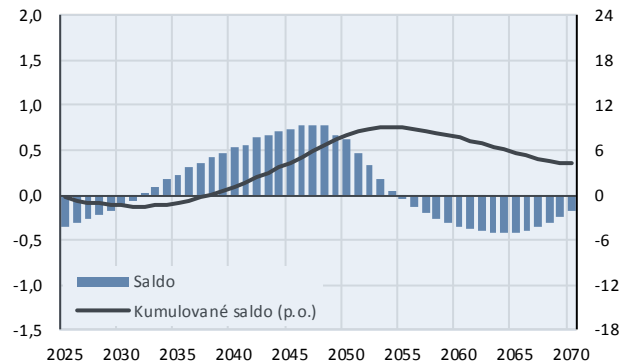
U **scénáře změněné valorizace** vyplácených důchodů pracujeme s nastavením nové úpravy počínaje rokem 2025. Jde tak o scénář s přítomností faktoru udržitelnosti na náhradovém poměru, podobně jako je tomu např. ve Španělsku. Ke kumulativně vyrovnanému saldu k roku 2070 by se za takových podmínek muselo přistoupit k valorizaci o pouhou třetinu růstu inflace. Scénář (Graf 4.3.3) by vedl k podstatnému snížení náhradového poměru (tj. poměru průměrného důchodu a průměrné mzdy) o více než 20 %. Pro srovnání lze opět uvést, že náhradový poměr ve Španělsku mezi roky 2020 a 2070 klesá o 30 %.

Konečně posledním parametrem je **zvýšení příjmů důchodového systému**, ať již formou růstu pojistného nebo úpravy jiných daní a přesunem těchto zdrojů do důchodového systému (Graf 4.3.4). Opět předpokládáme rozhodný rok 2025, tedy že vyšší příjmy by se vybíraly od tohoto roku a dále by byly konstantní v poměru na HDP. Za jinak stejných podmínek by muselo dojít ke skokovému zvýšení příjmů penzijního systému o 2 % HDP, což odpovídá zvýšení sazby pojistného ze současných 28 % na 34,6 %.

Poslední proměnnou k těmto scénářům je čas. Všechny alternativy vycházejí z určitého **načasování změny parametrů**. Samozřejmě platí, že čím později se začnou měnit, tím budou muset být „úspěšnější“. V případě, že by se k dalšímu zvyšování věku přistoupilo později, od roku 2035, bylo by jej pro vyrovnání kumulativního salda nezbytné zvýšit na 78 let (Graf 4.3.2). Podobné důsledky má pozdější řešení situace u všech uvažovaných scénářů.

Graf 4.3.1: Saldo při vyšším důchodovém věku od 2030

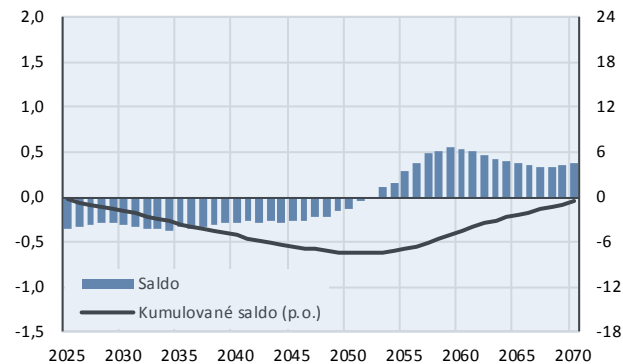
% HDP

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.3.2: Saldo při vyšším důchodovém věku od 2035

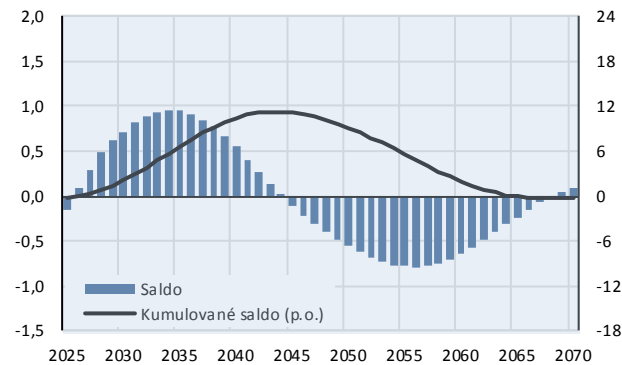
% HDP

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.3.3: Saldo při valorizaci o třetinu inflace

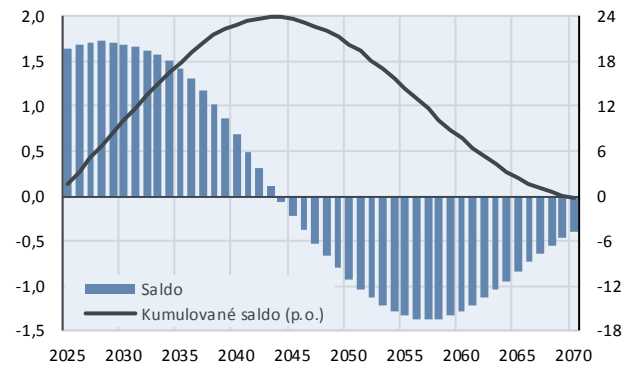
% HDP

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 4.3.4: Saldo při zvýšení sazeb pojistného/daní

% HDP

Zdroj: Výpočty MF ČR.

5 Finanční prostředky z rozpočtu EU a jejich dopad v ČR

Prostředky evropských fondů jsou již druhou dekadou důležitou determinantou hospodářského vývoje ČR. Sehrávaly významnou roli nejen v minulosti, ale mají rovněž potenciál urychlit a upevnit oživení po krizi způsobené epidemií nového typu koronaviru. Spolu s novým víceletým evropským finančním rámcem byl totiž schválen nástroj „Evropská unie nové generace“. Oba dohromady tvoří nejrozsáhlejší stimul financovaný ze společného rozpočtu v historii EU. ČR má nárok na cca 30 mld. eur. Vedle toho lze využít prostředky z nástrojů na podporu přechodu k nízkouhlíkovému hospodářství, zejména pak z Modernizačního fondu.

Kapitola se zaměřuje pouze na finanční pohled, rozsah zdrojů, výši alokace a úspěšnost využívání prostředků, které jsou rozhodujícími z pohledu dopadu na české národní hospodářství. Primárním předmětem zájmu je politika soudržnosti (evropská regionální politika), jejímž cílem jsou investice do zvyšování konkurenceschopnosti a zaměstnanosti na regionální úrovni a zvýšení životní úrovně. Společná zemědělská politika a komunitární programy jsou zmíněny pouze okrajově. Jedná se o rozsáhlé oblasti, které by si zasloužily vlastní kapitoly, kromě toho pro ČR jde o oblasti tvořící méně než třetinu všech doposud obdržných příjmů z rozpočtu EU.

Česká republika vstoupila do EU dne 1. května 2004. Ačkoliv podepsala žádost o vstup do EU dne 17. ledna 1996, vyjednávání o přistoupení začala mnohem dříve, de facto vzápětí po sametové revoluci. Celý proces byl, stejně jako pro dalších devět kandidátských zemí, ukončen na zasedání Evropské rady ve dnech 12.–13. prosince 2002 v Kodani. Již během předvstupní fáze mohly země využívat několik forem finanční pomoci, zaměřených na provádění nezbytných správních, strukturálních a hospodářsko-politických reforem. Kromě toho tyto programy, jmenovitě Phare, ISPA a SAPARD, připravovaly kandidátské země na násobně větší fondy po vstupu.

Finanční vztahy mezi ČR a rozpočtem EU udává **čistá pozice**. Jde o bilanci plateb do rozpočtu EU a přijatých finančních prostředků na zemědělství, strukturální akce (včetně Fondu soudržnosti), programy EU (komunitární programy, budování institucí) a předvstupní nástroje.

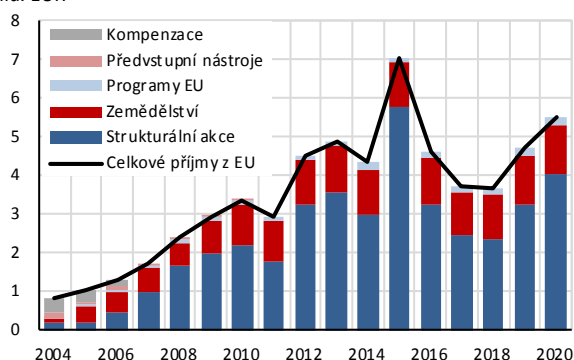
V prvních letech po vstupu do EU obdržela ČR navíc kompenzace, které měly zabránit tomu, aby byla čistým plátcem. To by znamenalo, že vstup do EU by zhoršil rozpočtovou situaci ČR. První částí byly cash-flow kompenzace, které měly novým členským státům pomoci se zvýšenými finančními nároky vyplývajícími z členství v EU. Tyto kompenzace dostaly všechny nové členské země, byly však vypláceny pouze v roce 2004. Další částí se staly rozpočtové kompenzace, které měly za cíl udržet princip nezhoršené čisté finanční pozice oproti roku

2003. Na tyto kompenzace dosáhly pouze země, u kterých by i po započtení cash-flow kompenzací byla čistá pozice horší než v roce 2003. Referenční hodnota přidělené předvstupní pomoci na rok 2003 byla stanovena na 170 mil. eur (Witzová, 2004). To se týkalo pouze ČR a Kypru. Dalšími částmi pak byly dodatečné kompenzace vzešlé z předvstupních vyjednávání včetně převodu části závazku ze strukturálních fondů do rozpočtových kompenzací pro ČR a Polsko. ČR po Polsku obdržela druhé nejvyšší kompenzace ze všech nových členských států.

Odvody členských států jsou součástí příjmů rozpočtu EU. Jedná se o zdroj odvozený z hrubého národního důchodu a z daně z přidané hodnoty. Od 1. ledna 2021 v rámci rozpočtu na období 2021–2027 (viz dále) byl zaveden další vlastní zdroj – příspěvek založený na množství odpadu z nerecyklovaných plastových obalů. Dále se uvažuje i o zdroji založeném na systému obchodování s emisemi (EU ETS, tento zdroj byl již navržen v květnu 2018, avšak členské státy se na jeho zavedení nedohodly), digitálním poplatku a mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. V červnu 2024 by pak mohly být EK navrženy jako další vlastní zdroje např. daň z finančních transakcí (opětovně, v minulosti ji členské státy neschválily) nebo úpravy v korporátním zdanění. Mimo odvodů tvoří příjmy rozpočtu EU cla a ostatní zdroje (převody přebytků z minulých let, pokuty apod.).

Graf 5.1: Struktura příjmů ČR z rozpočtu EU

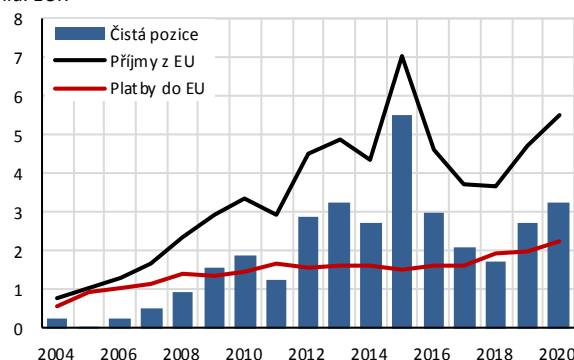
mld. EUR

Zdroj: MF ČR.

Graf 5.2: Čistá pozice ČR

mld. EUR

Zdroj: MF ČR.

5.1 Představní programy

Program Phare (*Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy*) se řídil nařízením Rady Evropského společenství č. 3906/89. Přestože původně zamýšlel napomoci reformám probíhajícím v Polsku a v Maďarsku, o rok později byl nařízením Rady Evropského společenství č. 2698/90 rozšířen i na další státy střední a východní Evropy. Programy ISPA a SAPARD byly zřízeny na konci 90. let nařízením Rady č. 1267/1999 a 1268/1999. Kromě těchto představních programů již byly k dispozici i tzv. komunitární programy, které však nebyly alokovány na jednotlivé země.

Program Phare měl napomoci plnění podmínek stanovených pro vstup do EU. Představoval hlavní nástroj financování integrace a příhraniční spolupráce regionů, které sousedily s tehdejšími státy EU. Zaměřoval se také na projekty v oblasti životního prostředí, dopravy, rozvoje infrastruktury, oblasti telekomunikací a jaderné bezpečnosti. Prostředky z tohoto programu byly vypláceny až téměř do konce roku 2006. Pro ČR bylo alokováno přes 1 mld. eur, z toho v letech 1998–2003 celkem 514 mil. eur.

Program ISPA (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*) byl zaměřen na podporu investičních projektů v oblasti infrastruktury životního prostředí a transevropských dopravních sítí. Cílem bylo pomoci kandidátským státům v představním období splnit standardy EU týkající se životního prostředí (kvalita vod, ovzduší, odpadové hospodářství) a vybudovat kvalitní dopravní infrastrukturu (rekonstrukce a stavby dopravních sítí) potřebnou pro hospodářský rozvoj. Jednotlivé projekty byly omezeny minimální finanční náročností ve výši 10 mil. eur. Schválený rozpočet ze zdrojů EU pro nástroj ISPA byl 1,04 miliard eur ročně (v cenách roku 1999) pro všech deset kandidátských států v období 2000–2006. Pro jednotlivé země nebyla určena přesná částka pomoci, pouze rozmezí. U ČR toto rozmezí bylo 5,5 až 8 % z roční alokace. Program byl využíván od roku 2000, po vstupu do EU přešly z něj hrazené projekty do Fondu soudržnosti. Projekty financovala EU maximálně ze 75 %, vyjma podpor v rámci technické pomoci a výjimečných situací (povodně v roce 2002), kde mohla být podpora vyšší. Jednotlivé projekty se po přípravě a schválení zazávazkovaly smlouvami (finančními memorandy). Ty určily maximální uznatelné náklady a podíl spolufinancování z EU. ČR tak měla z programu ISPA přiděleno celkem kolem 0,5 mld. eur (detail viz Tabulka 5.10.2).

Program SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) poskytoval investice do oblasti zemědělství a na rozvoj venkova. Jeho cílem bylo zaměřit kandidátské státy na priority Společné zemědělské politiky a rozvoje venkova a naučit je používat finanční postupy a kontrolní mechanismy v EU.

Evropská unie uvolnila na program SAPARD z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu ročně částku 520 mil. eur pro všech deset kandidátských zemí. Prostředky z programu bylo možno závazkovat v období let 2000 až 2006, ne však později než k datu vstupu země do EU. Program byl v ČR zahájen v dubnu roku 2002 a uzavírání smluv skončilo 31. prosince 2003. Z období let 2000 až 2003 bylo pro ČR alokováno 92,8 mil. eur. Proplácení projektů z prostředků programu SAPARD bylo ukončeno 30. listopadu 2005, kdy byla celá alokace let 2000 až 2003 vyčerpána (SZIF, 2009).

Podpora v rámci programu SAPARD byla zaměřena do tří prioritních oblastí: zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství, trvale udržitelného rozvoje venkovských oblastí a odborné pomoci. Převažujícím podílem spolufinancování bylo 75 %, s výjimkou části druhé prioritní oblasti (v roce 2003 až 2006 činila míra 60 %) a financování povodňových škod (míra 80 %).

U Phare využila ČR 90 % prostředků (Tabulka 5.10.1), u programu SAPARD využila celou alokaci dokonce s předstihem a podle SZIF (2004) nejlépe ze všech kandidátských zemí. U programu ISPA je vyhodnocení složitější, protože pomoc pokračovala po vstupu do EU z Fondu soudržnosti, navíc alokace nebyla pevná, nýbrž se pohybovala v intervalu. NKÚ (2008) uvádí poslední samostatnou míru využití alokace pro program ISPA k datu 31. prosince 2007 na 78 %. Z indikativního vyhodnocení Fondu soudržnosti včetně programu ISPA pak podle EPRC (2012) vyplývá, že ČR využila prostředky z 89,2 %, což byla zároveň nejvyšší hodnota ze všech zemí.

Jak již bylo zmíněno u programů ISPA a SAPARD, ČR mohla využít evropské prostředky i v souvislosti s rozsáhlými povodněmi v roce 2002. Nicméně zdroje byly převedeny i z jiných programů (včetně Phare) a fondů, zejména pak z Fondu solidarity. Celková pomoc z prostředků EU v souvislosti s těmito povodněmi činila 182,5 mil. eur (viz Tabulka 5.1.1).

Tabulka 5.1.1: Rozdělení pomoci po povodních v roce 2002
mil. EUR

	NP Phare 2001	NP Phare 2002	ISPA	Fond solidarity	SAPARD	Obnova 2002	Celkem	
Pomoc ze zdrojů EU	mil. EUR	10,5	1,0	30,0	129,0	7,2	4,8	182,5

Zdroj: MMR (2004).

5.2 Programové období 2004–2006

Se vstupem do EU se otevřela možnost k využívání prostředků evropských strukturálních fondů z již běžící **finanční perspektivy 2000–2006**. Celková alokace pro všechny země EU ve výši 286 mld. eur byla rozdělena mezi strukturální fondy (218 mld. eur), Fond soudržnosti (21 mld. eur), předvstupní pomoc (7 mld. eur) a asistenci novým členskými zeměmi (40 mld. eur), blíže Bollen (1999). Programové období 2000–2006 se zaměřovalo na tři cíle:

- podpora rozvoje zaostávajících regionů (regionů s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU),
- podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací (určený pro oblasti nesplňující podmínku HDP nižšího než 75 % průměru EU),
- politika zaměstnanosti a vzdělání.

ČR získala pro uvedené období alokaci ve výši 2,6 mld. eur (Tabulka 5.2.1). Stanovené cíle byly naplňovány během zkráceného období 2004–2006 skrze čtyři sektorové operační programy, jeden regionální (Společný regionální operační program) a Iniciativy Společenství Interreg III, Equal, Leader+ a Urban (poslední dvě jmenované iniciativy nebyly pro ČR vykazovány samostatně).

Finanční zdroje na zmíněné operační programy a iniciativy plynuly ze čtyř fondů. Evropský fond pro regionální rozvoj byl objemově největší a sloužil na financování investičních projektů. Evropský sociální fond byl určen na hospodářskou a sociální soudržnost, zejména na trh práce a sociální programy. Finanční nástroj pro orientaci rybolovu byl zahájen v roce 1994 na podporu odvětví rybolovu EU. V roce 2007 byl nahrazen Evropským rybářským fondem. Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství byl určen na podporu a modernizaci zemědělství, rozvoj venkova a v oblasti záruk ve vývozu zemědělské produkce; od roku 2007 byl nahrazen Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova. Tabulka 5.2.2 znázorňuje procentní zastoupení jednotlivých fondů u operačních programů.

Významnou součástí politiky soudržnosti je financování velkých investičních projektů v oblasti dopravy a životního prostředí skrze Fond soudržnosti. Způsobilé jsou členské státy EU, jejichž hrubý národní důchod na 1 obyvatele je nižší než 90 % průměru EU. Po 1. květnu 2004 šlo o Řecko, Portugalsko, Španělsko, Kypr, ČR, Estonsko, Maďarsko, Litvu, Lotyšsko, Maltu, Polsko, Slovensko a Slovinsko. V letech 2004–2006 měl Fond soudržnosti k dispozici celkem 15,9 mld. eur (v cenách roku 2004). Více než polovina (8,49 mld. eur) byla vyhrazena pro nové členské státy. ČR obdržela alokaci 945,3 mil. eur. Nadto byly převedeny prostředky z předvstupního nástroje ISPA (viz část 5.1).

Přidělená alokace na období 2004–2006 u strukturálních akcí (bez Fondu soudržnosti) činila 1 692,6 mil. eur, v průběhu programového období byla navýšena u Iniciativy Interreg o necelých 8 mil. eur (rozdíl oproti

hodnotám, které uvádí Tabulka 5.2.1). Po zahrnutí části prostředků z předvstupního nástroje ISPA do Fondu soudržnosti byla jeho celková alokace 1 230,5 mil. eur.

Samotné využívání prostředků v perspektivě 2004–2006 podléhalo „pravidlu n+2“, jež definuje, že závazek, který začne platit v roce „n“, musí být nejpozději zrealizován v dalších dvou následujících letech, a to včetně kontrol, schválení závěrečné zprávy a odeslání materiálů EK. Vlivem finanční a ekonomické krize byla lhůta pro využití prostředků ze strukturálních fondů prodloužena z 31. prosince 2008 na 30. červen 2009. Na projekty Fondu soudržnosti se pravidlo n+2 nevztahovalo, ty musely být ukončeny nejpozději do 31. prosince 2010 (Staroňová, 2007). U 6 projektů z Fondu soudržnosti rovněž došlo k posunu termínu povolené realizace o jeden rok (NKÚ, 2011).

ČR využila alokované prostředky téměř v plné výši (Tabulka 5.2.3). Při uzavření programů a odeslání posledních žádostí o platbu činila míra využití 99,54 % (MF ČR, 2010). Po zohlednění nesrovnalostí a neuznaných výdajů, dále pak částky 2,2 mil. eur stále v jednání, pak konečná hodnota dosáhla nejméně 98 %. U některých programů byl rozjezd poměrně pomalý. Davies a Gross (2006) uvádí, že ČR byla na konci roku 2006 v absorpci prostředků ze strukturálních fondů druhá nejhorší v EU za Kypr. Využití finančních prostředků z EU se podstatně zrychlilo až po roce 2006. Míru a rychlost využívání finančních prostředků zásadně ovlivňuje dostatečné množství připravených projektů (Tabulka 5.2.4). Celkově bylo podáno v programech mimo Fond soudržnosti zhruba dvojnásobek žádostí, než kolik jich bylo přijato, s největším převisem žádostí v operačním programu Rozvoje lidských zdrojů, nejmenším naopak v zemědělství.

Pro úplnost je třeba zohlednit i národní prostředky, které byly evropskými fondy doplňovány. V první finanční perspektivě byla míra národního financování u cíle 1 a Iniciativy společenství maximálně 25 % (např. u zemědělství ale reálně vyšší), u cíle 2 a 3 pak 50 %. Celkový podíl národních zdrojů pak dosáhl 28 % (MMR, 2010). U Fondu soudržnosti byla hranice pro národní podíl finančních zdrojů stanovena minimálně na 15 %, nicméně bylo běžné, že zapojení národních prostředků dosahovalo 40 až 50 %. V roce 2006 pak došlo u Fondu soudržnosti ke změně a v další finanční perspektivě 2007–2013 se podmínky přiblížily strukturálním fondům.

Vedle strukturálních fondů a Fondu soudržnosti využívala ČR také prostředky z programu Transition Facility. Ten navázal na program Phare a prostředky z něj směřovaly do oblasti financí a bankovníctví, jaderné bezpečnosti, rozvoje občanské společnosti, sociálních věcí, spravedlnosti, vnitra, vnitřního trhu, zdravotnictví, zemědělství, životního prostředí a dopravy. Podařilo se využít 28,1 mil. eur z celkové alokace 36,06 mil. eur (tj. 78 %).

Tabulka 5.2.1: Alokace pro ČR v programovém období 2004–2006

mil. EUR

	2004	2005	2006	2004–06
Fond soudržnosti	316,9	266,1	362,3	945,3
Strukturální fondy	381,5	528,9	674,0	1 584,4
Cíl 1 (13 krajů)	339,0	485,5	629,8	1 454,3
Cíl 2 (Praha)	23,3	23,8	24,2	71,3
Cíl 3 (Praha)	19,2	19,6	20,0	58,8
Iniciativy Společenství	28,6	32,1	40,1	100,8
Interreg	21,0	21,4	26,3	68,7
Equal	7,6	10,7	13,8	32,1
Strukturální operace celkem	727,0	827,1	1 076,3	2 630,5

Zdroj: MMR (2021a).

Tabulka 5.2.2: Vazba operačních programů na evropské strukturální fondy

v % z celkové alokace

	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	Všechny fondy
OP Průmysl a podnikání (MPO)	17,9				17,9
OP Infrastruktura (MŽP)	16,9				16,9
OP Rozvoj lidských zdrojů (MPSV)		21,9			21,9
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (MZe)			11,5	0,5	12,0
Společný regionální operační program (MMR)	28,0	3,3			31,2
OP celkem	62,9	25,2	11,5	0,5	100,0

Pozn.: ERDF je Evropský fond pro regionální rozvoj, ESF je Evropský sociální fond, FIFG je Finanční nástroj pro orientaci rybolovu, EAGGF je Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství. Součet přesně neodpovídá vlivem zaokrouhlení.

Zdroj: MMR (2021a).

Tabulka 5.2.3: Vývoj využití finančních prostředků z perspektivy 2004–2006

% alokace

	2006	2007	2008	2009	2010	2012	30.9.2021
Společný regionální operační program (MMR)	24,8	71,5	86,8	101,0	99,7	99,5	99,6
OP Průmysl a podnikání (MPO)	0,2	45,9	72,2	99,3	99,3	96,2	98,3
OP Rozvoj lidských zdrojů (MPSV)	0,1	41,4	64,3	104,3	100,0	100,0	100,0
OP Infrastruktura (MŽP)	0,4	70,1	80,9	80,9	100,0	98,6	99,8
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (MZe)	0,3	66,4	84,4	98,1	97,4	97,3	97,4
Jednotný programový dokument pro Prahu Cíl 2	19,1	54,5	75,7	100,6	100,0	96,1	100,0
Jednotný programový dokument pro Prahu Cíl 3		50,2	77,5	100,5	100,0	100,0	100,0
Iniciativa Interreg	22,0	73,5	99,7	109,4	100,0	100,0	100,0
Iniciativa Equal		48,2	82,0	102,5	100,0	100,0	100,0
Fond soudržnosti		36,9	62,3	76,8	86,3	94,4	96,1

Pozn.: Pokles mezi roky 2009 a 2010 u některých programů je dán zohledněním 10% flexibility, tedy přesunu části prostředků mezi ESF a Evropským fondem pro regionální rozvoj. Pokles mezi roky 2010 a 2012 je dán korekcemi, vratkami po ukončení perspektivy. Čísla u programů pro Prahu a Iniciativy byla v roce 2006 sloučena na jedno celkové číslo.

Zdroj: Rok 2006: Staroňová (2007), další roky: NKÚ, MF ČR.

Tabulka 5.2.4: Míra akceptace žádostí v jednotlivých operačních programech

počet žádostí a projektů, míra akceptace v %

	Předložené žádosti	Realizované projekty	%
OP Průmysl a podnikání (MPO)	5 220	2 810	53,8
OP Rozvoj lidských zdrojů (MPSV)	7 500	2 630	35,1
OP Infrastruktura (MŽP)	930	400	43,0
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (MZe)	4 980	3 600	72,3
Společný regionální operační program (MMR)	5 660	2 780	49,1
Jednotný programový dokument pro Prahu Cíl 2	410	290	70,7
Jednotný programový dokument pro Prahu Cíl 3	1 790	780	43,6
Celkem	26 490	13 290	50,2

Zdroj: MMR (2021a). Výpočet MF ČR.

5.3 Programové období 2007–2013

Programové období 2007–2013 přineslo několik změn ve struktuře evropské regionální politiky. Došlo ke sloučení či nahrazení některých finančních instrumentů a přeskupení cílů regionální politiky. Striktně vymezené strukturální akce byly redukovány na 3 fondy (Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti). Zemědělství a rybolov financovaly fondy, které sice nepatřily mezi strukturální, ale plnily podobné funkce. Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova financoval projekty zaměřené na zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví. Cílem Evropského rybářského fondu byl trvale udržitelný rozvoj rybolovu a akvakultury. Celkově tedy počet fondů či nástrojů plnicích rolí fondů zůstal podobný.

K výraznějšímu zpřehlednění však došlo v oblasti vymezení cílů regionální politiky a strukturální fondy financovaly projekty v rámci 3 cílů (viz Tabulka 5.10.5):

- cíl Konvergence zaměřený na regiony s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU a zvyšování jejich ekonomické úrovně (aplikovatelný na celou ČR vyjma Prahy),
- cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost orientovaný na rozvinutější regiony s HDP na obyvatele nad 75 % HDP průměru EU a posilování jejich konkurenceschopnosti prostřednictvím inovací, zlepšování životního prostředí a posilování zaměstnanosti (v ČR se týkal pouze Prahy),
- cíl Evropská územní spolupráce, posilující přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráci včetně výměny zkušeností, podpory výzkumu atd. (všechny regiony ČR).

Důraz na snižování regionálních rozdílů v ekonomické úrovni a rozvinutosti se promítal i do rozdělení finančních prostředků v rámci celého rozpočtu. Největší alokaci měl cíl Konvergence (81,5 %), následovaný cílem Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (16 %) a cílem Evropská územní spolupráce (2,5 %).

Česká republika obdržela alokaci ve výši 26,692 mld. eur, která byla mezi roky 2007 a 2013 několika úpravami mírně navýšena na 26,759 mld. eur. V rámci zmíněných 3 cílů bylo ustaveno celkem 26 operačních programů, z toho 8 tematických, 7 regionálních, 2 pro Prahu a 9 přeshraničních. Z přeshraničních byl však pouze 1 řízen českou stranou. Seznam operačních programů včetně gestorů uvádí Tabulka 5.10.6.

Tematické operační programy měly vyčleněnu (původní) finanční dotaci ve výši 21,30 mld. eur a regionální pak 4,66 mld. eur. Objemově menší pak byly operační programy pro Prahu (0,34 mld. eur) a přeshraniční (0,39 mld. eur). Již zmíněné drobné navýšení alokace mezi roky 2007 a 2013 pak tyto alokace mírně upravilo, přičemž tematické operační programy, regionální a Praha jako celek byly navýšeny o cca 0,2 mld. eur.

Alokace na jednotlivé tematické, regionální a pražské operační programy uvádí Tabulka 5.3.1 včetně fondů, které jednotlivé programy financují. Celkem v cílech Konvergence a Konkurenceschopnost bylo alokováno 26,3 mld. eur (26,5 mld. eur po úpravě), z čehož bylo zhruba 14 % financováno z Evropského sociálního fondu, zbytek z primárně investičních fondů (Evropský fond pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti). Pro úplnost uvádíme, že alokace v rámci operačního programu rozvoje venkova činila 2,82 mld. eur (po úpravách 2,86 mld. eur), zatímco na operační program rybářství bylo alokováno 27,11 mil. eur.

Česká republika využila alokaci na 96,3 % (po započtení zemědělských operačních programů dokonce na 96,6 %), nicméně průběh čerpání finančních prostředků byl značně problematický. Zejména vlivem značného zrychlení na konci perspektivy bylo konečné procento využití alokace o 0,1 procentního bodu vyšší, než byl průměr EU (NKÚ, 2017).

Využívání prostředků se řídilo pravidlem n+3 pro alokace na roky 2007 až 2010, zatímco pro alokace na roky 2011 až 2013 platilo pravidlo n+2. To mělo za následek, že v roce 2013 byl hraniční termín pro alokace z let 2010 i 2011. Toto pravidlo se tak v roce 2013 poprvé nepovedlo naplnit a ČR přišla o cca 0,4 mld. eur a v roce 2014 o dalších 0,3 mld. eur (viz Tabulka 5.10.7). Průběh čerpání prostředků v jednotlivých letech u tematických, regionálních a pražských operačních programů znázorňuje Tabulka 5.3.2.

Na úspěšnost čerpání mělo vliv několik faktorů. Na některé operační programy byly v průběhu období uvaleny korekce, které úhrnem činily 726,3 mil. eur, z čehož nejvyšší korekce byla v operačním programu Doprava (355,4 mil. eur). Tyto korekce však nesnižovaly celkovou částku alokace, jelikož nezpůsobitelné výdaje byly nahrazeny jinými způsobilými výdaji. Dalším faktorem byl pomalý průběh přípravy a administrování projektů, což vedlo ke ztrátě finančních prostředků v letech 2013 a 2014, a pak i na konci perspektivy ve výši 1 mld. eur (viz Tabulka 5.10.7). Míra využití (v Kč) byla rovněž ovlivněna režimem devizových intervencí, kterým Česká národní banka oslabovala kurz koruny vůči euru, čímž došlo mj. k navýšení alokace v národní měně. Obecně je patrné, že vyšší míra využívání prostředků byla v investičních operačních programech, relativně nejméně úspěšné byly programy spravované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (pokud nepočítáme operační program technické pomoci), které čítají téměř polovinu nevyužitých prostředků za ČR.

Opět pro úplnost je třeba dodat, že míra spolufinancování evropských prostředků byla v programovém období 2007–2013 maximálně 85 %, tedy národní prostředky činily minimálně dalších 15 % (využitě) alokace.

Tabulka 5.3.1: Alokace programového období 2007–2013 na tematické, regionální a pražské operační programy
mil. EUR

	Fond	Alokace původní	Alokace upravená	Rozdíl
Doprava	ERDF, CF	5 774	5 821	47
Životní prostředí	ERDF, CF	4 918	4 918	0
Podnikání a inovace	ERDF	3 041	3 121	79
Výzkum, vývoj a inovace	ERDF	2 071	2 071	0
Integrovaný OP	ERDF	1 582	1 619	37
Technická pomoc	ERDF	248	176	-72
Zaměstnanost a lidské zdroje	ESF	1 837	1 901	64
Vzdělávání	ESF	1 829	1 772	-57
Tematické celkem		21 300	21 399	98
Severozápad	ERDF	746	763	17
Moravskoslezsko	ERDF	716	751	35
Jihovýchod	ERDF	704	720	16
Severovýchod	ERDF	656	671	15
Střední Morava	ERDF	657	672	15
Jihozápad	ERDF	620	634	14
Střední Čechy	ERDF	559	572	13
Regionální celkem		4 659	4 783	124
Praha Konkurenceschopnost	ERDF	235	243	8
Praha Adaptabilita	ESF	108	115	6
Celkem Praha		343	358	15
Celkem		26 303	26 540	237

Pozn.: ERDF je Evropský fond pro regionální rozvoj, ESF je Evropský sociální fond, CF je Fond soudržnosti. Rozdíl mezi částkou 26,759 mld. eur a částkou v tabulce je alokace pro přeshraniční program ČR–Polsko.
Zdroj: MMR (2021a), NKÚ (2017).

Tabulka 5.3.2: Průběh čerpání jednotlivých operačních programů v programovém období 2007–2013
v % z alokace

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	30.9.2021
OP Doprava	0,0	5,9	16,7	16,4	29,8	52,7	58,5	67,0	100,0
OP Životní prostředí	0,4	1,6	7,4	7,3	25,0	42,4	73,1	84,1	94,4
OP Podnikání pro inovace	0,0	5,3	9,7	19,7	32,1	35,5	77,2	86,2	100,0
OP Výzkum a vývoj pro inovace	0,0	0,0	0,1	2,2	10,4	33,4	60,8	78,0	85,0
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	0,0	0,0	1,6	7,9	22,6	46,0	73,7	85,1	90,1
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	0,0	0,1	10,4	22,4	35,8	52,3	73,2	84,8	99,8
Integrovaný OP	0,0	0,3	5,6	15,4	25,3	46,0	65,7	71,8	97,2
OP Technická pomoc	0,0	0,9	6,8	15,8	29,8	45,3	76,1	73,7	64,1
ROP Severozápad	0,0	1,6	15,5	24,4	24,4	54,8	65,6	76,7	87,7
ROP Moravskoslezsko	1,2	3,8	17,3	29,5	41,9	58,0	74,2	86,4	100,0
ROP Jihovýchod	0,0	3,3	33,8	50,2	58,5	56,8	77,4	86,2	100,0
ROP Střední Morava	0,0	6,4	32,6	43,9	52,9	58,6	78,2	86,2	100,0
ROP Severovýchod	0,7	3,6	30,9	47,6	47,1	67,1	76,6	86,2	100,0
ROP Jihozápad	1,1	3,4	3,6	31,7	44,6	58,1	74,4	86,2	99,1
ROP Střední Čechy	0,0	4,2	13,3	32,7	32,3	61,9	76,6	86,2	100,0
OP Praha Konkurenceschopnost	0,0	7,4	14,4	14,9	32,9	55,1	77,3	85,2	100,0
OP Praha Adaptabilita	0,0	0,1	13,0	30,4	45,8	54,0	72,6	80,3	88,7

Zdroj: MMR (2021a) – Měsíční monitorovací zprávy (prosinec 2008–2013), Stručný přehled čerpání (prosinec 2014–2015), MF ČR.

5.4 Programové období 2014–2020

Příprava tohoto programového období začala již v polovině období 2007–2013, samotné vyjednávání pak v červnu 2011. Základní strategický dokument, Dohoda o partnerství, však byl schválen EK až 26. srpna 2014. Implementace programů tak začala se zpožděním, přičemž jedním z hlavních důvodů bylo odmítnutí víceletého finančního rámce schváleného Evropskou radou ze strany Evropského parlamentu. Faktické využívání finančních prostředků z perspektivy 2014–2020 tak začalo v podstatě až v roce 2016.

Nová finanční perspektiva přinesla opět několik změn a zjednodušení. Počet cílů byl snížen na 2: Investice pro růst a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Dále se od této perspektivy aplikuje rozdělení evropských regionů na 3 kategorie dle ekonomické výkonnosti. A konečně fondy týkající se zemědělství (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova) a rybolovu (Evropský námořní a rybářský fond) se vrátili opět mezi strukturální fondy, nově nazývané Evropské strukturální a investiční fondy. Navíc pro ČR byla v oblasti dopravy část prostředků pro ČR (1,1 mld. eur) převedena z Fondu soudržnosti do Nástroje na propojení Evropy a v oblasti zaměstnanosti do nástroje Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí.

ČR si výrazně snížila počet operačních programů (Tabulka 5.10.8). Zůstaly přeshraniční programy, u mezi-regionální a nadnárodní spolupráce se počet zvýšil. U Prahy došlo k redukci na jeden operační program, stejně tak u programů v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V neposlední řadě regionální programy byly včleněny do jednoho (pro přehled Tabulka 5.10.9).

„Pravidlo n+3“ pro využívání prostředků z operačních programů bylo aplikováno na celé období, proto lze prostředky čerpat do konce roku 2023. Míra spolufinancování EU byla stanovena takto (MF ČR, 2014):

- 85 % v případě Fondu soudržnosti,
- 85 % pro méně rozvinuté regiony (HDP na obyvatele nižší než 85 % průměru EU),
- 50 % pro rozvinutější regiony,
- 85 % pro programy Evropské územní spolupráce.

Dále platí, že maximální výše evropského příspěvku u programu na rozvoj venkova činí 85 % způsobilých veřejných výdajů v méně rozvinutých regionech (v ČR se projekty z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova podporují jen v tomto typu regionů), v případě operačního programu Rybářství financovaného z Evropského námořního a rybářského fondu maximální míra spolufinancování činí 75 % způsobilých veřejných výdajů.

ČR obdržela v rámci finanční perspektivy 2014–2020 o téměř 3 mld. eur méně než v předešlé. Důvodem je

vyšší vyspělost českých regionů v relaci k průměru EU. Výše alokace byla v první Dohodě o partnerství 23,845 mld. eur. Následně proběhlo několik úprav, přičemž výsledkem bylo mírné navýšení alokace na 23,865 mld. eur, zatímco průběžně docházelo ke změnám alokací mezi operačními programy. Z hlediska podílu jednotlivých fondů na krytí závazků zaujímá Evropský sociální fond (včetně Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí) necelých 15 %, zemědělský a rybářský fond dohromady 10 % a primárně investiční fondy zbylých 75 %. Nadto Evropská územní spolupráce přispívá alokací ve výši 340 mil. eur. Celkem tedy alokace činí 24,21 mld. eur.

Alokace byla dále navýšena na konci roku 2020, přičemž byly zvýšeny alokace Integrovaného regionálního operačního programu a Programu rozvoje venkova. Integrovaný regionální operační program byl navýšen v souvislosti s přidělením prostředků z nového investičního nástroje REACT-EU, kterým EU podporuje zotavení z krize v souvislosti s epidemií COVID-19 a přípravu ekologického, digitálního a odolného oživení. Alokace byla zatím navýšena na rok 2021 o 834,78 mil. eur, celková částka se bude odvíjet od skutečných hospodářských dopadů epidemie (odhadem 1,04 mld. eur).

Dosavadní průběh čerpání ukazuje Tabulka 5.4.1. Celková alokace odpovídá částce 25,35 mld. eur (tj. včetně REACT-EU). Vzhledem ke zpoždění při přípravě legislativního rámce u společné zemědělské politiky po roce 2020 byla v prosinci 2020 schválena dodatečná podpora členskými státy na roky 2021 a 2022, pro ČR konkrétně o 762,21 mil. eur pro Program rozvoje venkova, ovšem tyto prostředky spadají do alokace finančního rámce 2021–2027.

Současně ČR úspěšně plní pravidlo n+3. Zpočátku bylo ve všech zemích EU vázáno 6 % alokace jako rezerva, která měla být rozpuštěna po splnění výkonnostních podmínek. Ty se ČR podařilo dodržet, proto dosáhne na celou alokaci. Dle MMR (2021b) na konci 2. čtvrtletí byly splněny podmínky pravidla n+3 pro všechny operační programy. Zatím se vždy podařilo na konci každého roku pravidlo dodržet, čímž ČR o žádné prostředky nepřišla.

Využívání finančních prostředků se navíc v čase zlepšuje. Porovnáním prvních čtvrtletí každého roku lze zjistit, že v roce 2018 (fakticky prvním relevantním roce pro hodnocení pravidla n+3) plnily pravidlo pouze operační programy Zaměstnanost, Doprava, Technická pomoc a Rozvoj venkova. O rok později se k nim přidal přeshraniční program ČR–Polsko. Nicméně v prvním čtvrtletí roku 2020 (stejně jako 2021) již pravidlo plnily všechny programy s výjimkou Praha – pól růstu, Podnikání, inovace a konkurenceschopnost, Rybářství.

Tabulka 5.4.1: Vývoj žádostí o platby odeslaných do Evropské komise

v % z celkové alokace

Operační program	2016	2017	2018	2019	2020	30.9.2021
Program rozvoje venkova	17,0	28,9	43,8	62,0	76,0	90,4
OP Praha pól růstu	0,0	1,8	17,4	29,1	41,8	75,4
OP Technická pomoc	5,1	18,2	32,5	47,8	63,0	74,6
OP Zaměstnanost	6,7	17,4	32,9	48,4	52,1	69,1
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání	0,2	4,3	19,7	35,7	51,6	65,8
OP Životní prostředí	0,1	8,0	23,2	36,8	51,3	65,7
OP Doprava	1,0	17,4	27,9	39,9	53,7	65,0
Integrovaný regionální operační program	0,0	2,2	16,5	32,2	46,6	59,1
OP Podnikání pro inovace a konkurenceschopnost	0,1	6,6	18,5	31,9	48,7	55,4
OP Rybářství	0,0	5,9	20,2	33,3	43,1	49,0

Pozn.: Program rozvoje venkova je přepočítán na původní alokaci, Integrovaný regionální operační program na aktuální alokaci.

Zdroj: MMR (2021a), výpočty MF ČR.

5.5 Programové období 2021–2027

Přípravu nového finančního rámce na léta 2021–2027 výrazně ovlivnila epidemická situace. Příprava legislativního rámce nabrala ještě větší zpoždění, než tomu bylo u programového období 2014–2020, které začalo prakticky s dvouletým zpožděním (alokaci na rok 2014 měl pouze přeshraniční program ČR–Bavorsko, u ostatních operačních programů došlo ke zpoždění v jejich schválení a první závazky pro ně byly přijaty až v roce 2015). Předpokládá se, že spuštění výzev nového období by mělo začít (nejdříve) v první polovině roku 2022. Nicméně podoba nového programového období je již známa: Evropská rada dospěla ke shodě v červenci 2020, Evropský parlament v prosinci 2020 (Čekal, 2021).

Finanční perspektivu je nutné brát komplexně s nově schváleným nástrojem EU nové generace (viz část 5.6). Obecně jsou prostředky rozděleny do 7 okruhů (Jednotný trh, inovace a digitalizace; Koheze, odolnost a hodnoty; Přírodní zdroje a životní prostředí; Migrace a ochrana hranic; Bezpečnost a obrana; Sousedství a svět; Evropská veřejná správa). EU nové generace posílila první 3 okruhy, přičemž z 96 % byl posílen okruh Koheze, odolnost a hodnoty.

Rozpočet na období 2021–2027 obsahuje i flexibilní rezervu, která má sloužit pro případ nenadálých šoků, jako jsou přírodní katastrofy nebo stav nebezpečí apod. Částka vyčleněná pro tyto účely je 21 mld. eur (v cenách roku 2018), z toho 5 mld. eur je vyčleněno na kompenzace pro nejvíce postižené země a sektory v důsledku odchodu Spojeného království z EU (EK, 2021a).

Jak bylo řečeno v předchozí části, od perspektivy 2014–2020 došlo k rozdělení regionů EU na 3 části dle vyspělosti, pro období 2021–2027 byly upraveny hranice mezi přechodovými a rozvinutějšími z 90 na 100 %:

- méně rozvinuté s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU,
- přechodové s HDP na obyvatele mezi 75 a 100 % průměru EU,

- rozvinutější s HDP na obyvatele vyšším než 100 % průměru EU.

V období 2014–2020 nebyl žádný region ČR zařazený mezi přechodové. Vlivem růstu ekonomické úrovně je pro novou finanční perspektivu tato kategorie již relevantní, konkrétně jde o regiony Jihozápad, Jihovýchod a Střední Čechy. Podíl spolufinancování se pak liší podle toho, do jakého regionu finanční prostředky z evropských fondů míří:

- méně rozvinuté regiony nejvýše 85 %,
- přechodové regiony nejvýše 70 %,
- rozvinutější regiony nejvýše 40 %.

Z uvedeného je patrné, že požadavky na národní zdroje se se začátkem nového programového období zvýší. V rámci tzv. principu dorovnání se bude příjemce dotace z EU ze všech regionů podílet stejnou měrou, zatímco rozdíl ve spolufinancování bude vyrovnávat státní rozpočet (Čekal, 2021).

Z tematických cílů finanční perspektivy 2014–2020 byl již zřejmý důraz na klimatické změny, nízkouhlíkové hospodářství nebo digitalizaci či sociální začleňování (MMR, 2017). Tyto tematické cíle se nyní objevily přímo v prioritách celého finančního cyklu:

- inteligentnější Evropa (inovace, digitalizace, podpora malých a středních podniků),
- zelenější, bezuhlíková Evropa (změna klimatu, úspory energie, obnovitelné zdroje energie),
- propojenější Evropa (strategická dopravní síť, mobilita),
- sociálnější Evropa (rozvoj vzdělání a dovedností, sociální začleňování, rovný přístup ke zdravotní péči),
- Evropa bližší občanům (udržitelný rozvoj měst, místní strategie rozvoje).

ČR bude tyto cíle naplňovat skrze 9 tematických operačních programů. Mimo nich bude funkční program rozvoje venkova, který však (opět) nespadá mezi strukturální akce. Dále budou realizovány přeshraniční, meziregio-

nální a nadnárodní programy. Z přeshraničních bude, stejně jako v minulých dvou perspektívách, pouze program ČR–Polsko administrován českou stranou, konkrétně Ministerstvem pro místní rozvoj.

Alokace finančních prostředků je v případě tematických operačních programů 21,1 mld. eur. Rozdělení u tematických operačních programů přináší Tabulka 5.10.10. Kromě těchto prostředků je vyčleněna alokace na Program rozvoje venkova ve výši 2,1 mld. eur (včetně navýšení ve výši 0,762 mld. eur na roky 2021 a 2022, viz předchozí kapitola), v rámci Nástroje na propojení Evropy je připraveno 1,4 mld. eur v národní obálce (MD, 2020) a na program Interreg pak 0,3 mld. eur.

Financování programů bude probíhat skrze fondy EU (fakticky shodné s Evropskými strukturálními a investič-

ními fondy, viz předchozí část), kromě operačního programu Spravedlivá transformace, který bude financován z nově vzniklého Fondu spravedlivé transformace. Ten vznikl v roce 2020 jako první pilíř mechanismu pro spravedlivou transformaci. Dalšími pilíři je přímo zaměřená část finančního nástroje InvestEU a zápůjční schéma spravované Evropskou investiční bankou. Fond, s celkovou alokací 1,6 mld. eur, podpoří ekonomickou diverzifikaci a přeměnu nejvíce dotčených, zejména uhelných, regionů a zmírní socio-ekonomické dopady jejich transformace (útlum těžby uhlí, transformace ekonomiky atd.). Program se v ČR týká 3 krajů: Moravskoslezského (46,1 % alokace), Ústeckého (38,6 %) a Karlovarského (15,3 %).

5.6 EU nové generace

Během projednávání víceletého finančního rámce propukla na jaře 2020 celosvětová epidemická krize v důsledku šíření nového typu koronaviru. EK předložila dne 27. května 2020 návrh na zřízení dočasného nástroje, který má pomoci s oživením ekonomik podporou veřejných i soukromých investic. Evropská rada dosáhla politické shody na svém mimořádném zasedání dne 21. července 2020, do konce roku 2020 pak dosáhly shody i Evropská rada a Evropský parlament. K dokončení celého procesu tak došlo prakticky souběžně s přijetím rozpočtu pro finanční rámec na období 2021–2027.

Celý balíček disponuje částkou 806,9 mld. eur, z toho 723,8 mld. eur je alokováno pro **Nástroj pro oživení a odolnost** (*Recovery and Resilience Facility*). Tato částka je dále rozdělena na dotace ve výši 338 mld. eur (posilující existující programy) a zvýhodněné půjčky pro členské státy v celkové výši 385,8 mld. eur (EK, 2021a). V rámci tohoto nástroje je dále určeno, že minimálně 37 % přidělených prostředků musí směřovat na investice a reformy spojené se změnou klimatu a 20 % na digitální transformaci. Naplnění těchto cílů skrze konkrétní projekty každé členské země obsahuje plán pro oživení a odolnost.

Zbýlých 10 % finančních prostředků (83,1 mld. eur) nástroje EU nové generace posílí politiku soudržnosti prostřednictvím REACT-EU (50,6 mld. eur), Fondu pro spravedlivou transformaci (10,9 mld. eur), Rozvoje venkova (8,1 mld. eur), InvestEU (6,1 mld. eur), Horizont Europe (5,4 mld. eur) a RescEU (2 mld. eur). InvestEU má podporovat investice v udržitelné infrastruktuře, digitalizaci, malé a střední podniky a přispívat na sociální investice a dovednosti. Horizont Europe (nástupce Horizont 2020) je největší z komunitárních programů (viz část 5.8) se zaměřením na podporu vědy a inovací. RescEU posiluje mechanismy v civilní ochraně obyvatel EU v důsledku katastrof, které daná země není, vzhledem k jejich rozsahu, schopna sama vyřešit.

Nástroj EU nové generace bude kryt výpůjčkami EK (jménem EU) na finančních trzích. EU využívá svého vysokého ratingového hodnocení na zajištění co nejvýhodnějších podmínek, které pak zprostředkovává členským státům. Splácení těchto půjček bude probíhat mezi lety 2028 a 2058. Na splátky půjček se zvažuje zavedení dodatečných vlastních zdrojů (viz část k čisté pozici).

ČR má v rámci Nástroje pro oživení a odolnost přiděleno 7,1 mld. eur, což činí zhruba 2 % z celé alokace. Tato částka je indikativní a bude přepočítána v červnu 2022 na základě skutečných makroekonomických údajů o hospodářském vývoji v členských státech v letech 2020 a 2021. Kromě toho má ČR v rámci posílení ostatních fondů a programů přiděleno cca 1,04 mld. eur z REACT-EU zejména pro oblast zdravotnictví a integrovaného záchranného systému (MMR, 2021c), 0,186 mld. eur v rámci Rozvoje venkova a 0,923 mld. eur do Fondu pro spravedlivou transformaci (viz část 5.5).

Národní plán obnovy ČR (MPO, 2021) byl schválen Radou EU v září 2021. Obsahuje reformy a investice v celkové výši 191 mld. Kč, z toho 179 mld. Kč bude financováno z Nástroje pro oživení a odolnost, zbytek by měl být dofinancován z národních zdrojů. Plán je rozdělen do 6 tematických okruhů (pilířů), které navazují na pilíře definované v dokumentu Teze Hospodářské strategie České republiky 2020–2030:

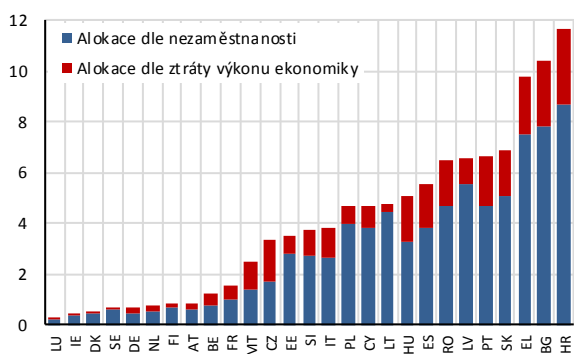
- Digitální transformace,
- Fyzická infrastruktura a zelená tranzice,
- Vzdělávání a trh práce,
- Instituce a regulace a podpora podnikání,
- Výzkum, vývoj a inovace,
- Zdraví a odolnost obyvatel.

Každý pilíř je pak naplněn komponentami (od 2 u Zdraví a odolnost obyvatel po 9 u Fyzické infrastruktury a zelené tranzice).

Největší objem prostředků je určena na infrastrukturu a zelenou transformaci. Konkrétně jde o částku 85,2 mld. Kč, což tvoří 44,7 % celého objemu Národního plánu obnovy. Podíl financování z Nástroje pro oživení a odolnost je 98,1 %. Druhým objemově nejvýznamnějším pilířem je Vzdělávání a trh práce s alokací 41 mld. Kč, z čehož 99 % je pokryto zdroji EU. Digitální transformace (27,9 mld. Kč) a Zdraví a odolnost obyvatel (12,4 mld. Kč) by pak měly být z prostředků EU hrazeny v plné výši. Pilíře Instituce a regulace a podpora podnikání (10,9 mld. Kč) a Výzkum, vývoj a inovace (13,2 mld. Kč) jsou pak kryty z Nástroje pro oživení a odolnost z 60 resp. 62 %.

Graf 5.6.1: Skladba alokace z Nástroje pro oživení a odolnost

v % hrubého národního důchodu roku 2019

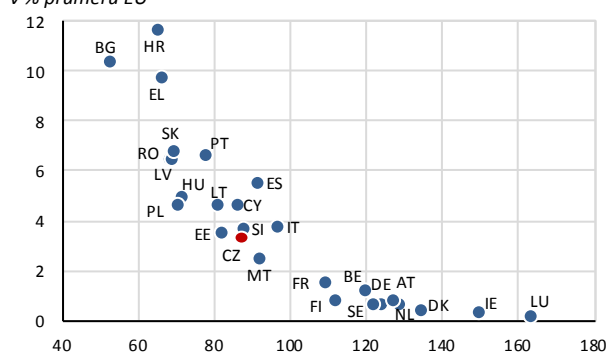

Zdroj: Eurostat (2021a); nařízení EP a Rady č. 241/2021. Výpočty MF ČR.

Z hlediska cílů ohledně změny klimatu a digitalizace Národní plán obnovy ČR plní první cíl z 39,4 % (tedy převyšuje stanovenou mez o 2,4 procentního bodu a odpovídá částce 75 mld. Kč) a druhý cíl z 21,1 % (o 1,1 procentního bodu víc než je minimum a jedná se o 40,3 mld. Kč). Zelená agenda je plněna zejména vlivem pilíře Fyzická infrastruktura a zelená tranzice s podílem 88 %. Naproti tomu digitalizaci z 69 % zajišťuje pilíř Digitální transformace, druhým výrazný příspěvek pak vychází z pilíře Vzdělávání a trh práce (23 %).

Graf 5.6.2: Alokace Nástroje pro oživení a odolnost

svislá osa: grantová část v % hrubého národního důchodu roku 2019
vodorovná osa: hrubý národní důchod na obyvatele v paritě kupní síly v % průměru EU

Zdroj: Darvas et al. (2021). Úprava MF ČR.

5.7 Fondy financované z emisních povolenek

S úmyslem posílit investice do energetické oblasti vytvořila EK dva fondy, jeden zcela nový (Modernizační fond) a druhý transformovaný z předešlých programů (Inovační fond).

Modernizační fond vznikl směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2018/410, kterou se mění směrnice 2003/87, za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií a rozhodnutí (EU) 2015/1814. Fond je určen pro Bulharsko, ČR, Estonsko, Chorvatsko, Litvu, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Slovensko. Zaměřuje se na:

- výrobu a využití energie z obnovitelných zdrojů,
- energetickou účinnost,
- akumulaci a distribuci energie.

Přestože je fond v primární gesci každé příslušné země, do procesu výběru projektů je zapojena i EK a Evropská investiční banka. Rovněž participují prostřednictvím investičního výboru ostatní země EU. Investiční výbor se skládá ze zástupců zúčastněných států, tří zástupců nečlenských států, EK a Evropské investiční banky. Projekty určené k financování fondem budou rozděleny na prioritní (tj. v oblastech výše uvedeného zájmu) a neprioritní (SFŽP, 2021). Samotné rozřazení provede Evropská

investiční banka. Prioritní projekt pak může být financován až ze 100 %, neprioritní maximálně ze 70 %.

Směrnice rovněž stanovuje velikost Modernizačního fondu a výchozí rozdělení mezi jednotlivé státy. Defaultně jsou alokovány do fondu 2 % všech evropských emisních povolenek ze stropu stanoveného na období let 2021–2030. Rozhodnutím EK č. 2020/1722 bylo stanoveno, že množství emisních povolenek pro rok 2021 má být 1,57 mld. kusů povolenek s lineárním snižováním o 0,043 mld. kusy ročně. Za celé období to tedy odpovídá 13,78 mld. kusů emisních povolenek, z čehož 2 % činí 0,276 mld. kusů. Toto množství je pak mezi země rozděleno na základě přílohy IIa směrnice. Podíl pro ČR byl stanoven na 15,59 % (viz Tabulka 5.7.1).

Množství emisních povolenek si však země mohou navýšit z vlastních přidělených emisních povolenek určených k aukci. Konkrétně jde o solidární povolenky a derogační povolenky, přičemž je povoleno přeměrovat z těchto zdrojů část nebo všechny.

Solidární povolenky činí 10 % z počtu celkových povolenek určených k aukci (zbylých 90 % se pak dělí mezi země dle energetické náročnosti ekonomik). K aukci by se mělo nadále vyčleňovat 57 % povolenek, zbytek je distribuován příslušným odvětvím zdarma. V rámci těch-

to povolenek je třeba odečíst defaultní část Modernizačního fondu, 3% rezervu povolenek k volné distribuci a 75 milionů kusů povolenek určených pro Inovační fond. Celkově tak zbývá k rozdělení v aukcích cca 51,5 % všech povolenek. Solidární povolenky jsou tím redistribuovány od vyspělejších zemí k méně vyspělým na urychlení modernizace.

V rámci přidělených povolenek k aukci pak mohou méně výkonné země rozdělit část bezplatně na usnadnění investic ke zvýšení efektivnosti energetického odvětví (derogační povolenky). Jedná se o maximálně 40 % „svých“ povolenek, nicméně mohou pro tyto účely zahrnout i část solidárních povolenek a zvýšit podíl derogačních povolenek až na 60 %.

Země participující na zdrojích Modernizačního fondu se měly do 30. září 2019 vyjádřit, zda budou uplatňovat možnosti transferu solidárních poukázek mezi derogací, samotnou derogací, případně zda převedou z těchto zdrojů prostředky do Modernizačního fondu (CEEP, 2019). Transfer solidárních povolenek k derogaci nevyužije žádná země, derogaci pak použijí čtyři země (Bulharsko, Chorvatsko, Maďarsko a Rumunsko). Přesun solidárních povolenek do Modernizačního fondu si zvolilo pět zemí (ČR, Litva a Rumunsko v plné výši, Slovensko 75 % a Chorvatsko 50 %), zatímco přesun derogačních povolenek do Modernizačního fondu zvolila pouze ČR (50 %).

Tabulka 5.7.1 pak ukazuje výši emisních povolenek pro jednotlivé země. U ČR došlo oproti výchozímu rozdělení

povolenek k více než čtyřnásobně vyšší alokaci. Konkrétní objem prostředků pak bude záviset na cenách emisních povolenek na trhu.

V případě ČR, Maďarska Polska již došlo k rozhodnutí EK o přidělení prostředků na prioritní projekty, které prošly schválením Evropské investiční banky dne 7. června 2021. Pro ČR se jedná o 202 mil. eur na fotovoltaické elektrárny.

Vedle Modernizačního fondu byl zřízen **Inovační fond** s celkovým počtem 450 mil. kusů emisních povolenek. Většina této alokace (325 mil.) jde z volně distribuovaných povolenek, část z aukčních povolenek (75 mil.) a zbytek je transfer z předchozí fáze (50 mil.). Cílem Inovačního fondu je podpora velkých inovativních projektů založených na nízkouhlíkových technologiích a postupech v energeticky náročných průmyslových odvětvích, v oblasti obnovitelných zdrojů energie, skladování energie, zachycování a ukládání uhlíku či v průmyslovém zachycování a využívání uhlíku.

Oproti Modernizačnímu fondu je sice otevřen všem zemím EU, ovšem míra spolufinancování činí maximálně 60 % ve fázi realizace a 40 % ve fázi přípravy. Z těchto důvodů se předpokládá podstatně menší zájem ze strany zemí zapojených do Modernizačního fondu. Navíc v porovnání s alokací dosahují pouze zdroje Modernizačního fondu pro ČR téměř 50 % alokace Inovačního fondu pro celou EU.

Tabulka 5.7.1: Alokace emisních povolenek v modernizačním fondu

%, mil. EUR

	Podíl dle přílohy IIb (%)	Povolenky dle článku 10(1)	Transfery dle článku 10(2)(b)	Transfery dle článku 10c	Souhrnné transfery	Povolenky a transfery
Bulharsko	5,84	16,1	0,0	0,0	0,0	16,1
ČR	15,59	43,0	38,7	111,5	150,2	193,2
Estonsko	2,78	7,7	0,0	0,0	0,0	7,7
Chorvatsko	3,14	8,7	0,0	6,0	6,0	14,6
Litva	2,57	7,1	0,0	8,7	8,7	15,8
Lotyšsko	1,44	4,0	0,0	0,0	0,0	4,0
Maďarsko	7,12	19,6	0,0	0,0	0,0	19,6
Polsko	43,41	119,6	0,0	0,0	0,0	119,6
Rumunsko	11,98	33,0	81,7	86,1	167,7	200,8
Slovensko	6,13	16,9	1,8	33,2	35,0	51,9
Celkem	100,00	275,6	122,2	245,4	367,6	643,2

Zdroj: EK (2021c).

5.8 Přesah strukturálních akcí do ostatních finančních nástrojů

Předešlé části se věnovaly zejména prostředkům financovaným ze strukturálních fondů a fondu soudržnosti. K tomu byla věnována pozornost i části společné zemědělské politiky resp. společné rybolovné politiky, konkrétně operačním programům týkajícím se zemědělství a

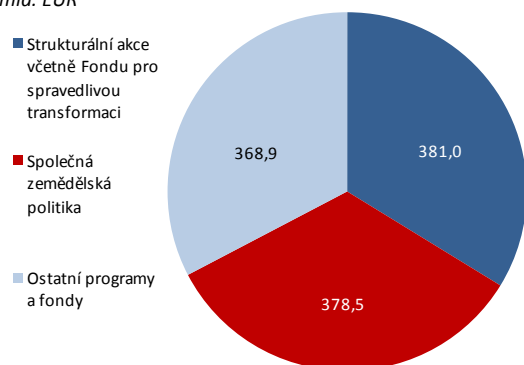
rybářství. **Společná zemědělská politika** a **společná rybářská politika** jsou jedněmi z nejstarších společných politik EU definovaných v článcích 38–44 Smlouvy o fungování EU a posléze v příslušných aktech sekundárního unijního práva a dalších pramenech. Jedná se však

o zcela specifické politiky, které přesahují zaměření této kapitoly. Svým rozsahem tvoří společná zemědělská politika významnou část rozpočtu EU, přibližně jednu třetinu. Rozděluje ročně kolem 60 mld. eur, přičemž zhruba tři čtvrtiny tvoří přímé platby a tržní operace a čtvrtinu rozvoj venkova (EP, 2021).

Komunitární programy spravuje přímo EK a (většinou) v jejich rámci není vyčleněna specifická alokace pro jednotlivé členské státy. Výjimkou je Nástroj pro propojení Evropy, který má u svých finančních zdrojů část alokovanou v tzv. národních obálkách. Ty jsou součástí víceletých finančních rámců (finančních perspektiv), některé navíc byly doplněny v rámci nástroje EU nové generace (viz část 5.6). Oblasti, které se financují v rámci komunitárních programů, uvádí Tabulka 5.8.1.

Podíl komunitárních programů se v rámci evropského rozpočtu postupně zvyšuje. Ve finanční perspektivě 2014–2020 tvořily celkem 22 %, zatímco jejich váha v nastávající perspektivě roste na přibližně jednu třetinu (Graf 5.8.1). Objemově nejvýznamnější v právě končící

Graf 5.8.1: Finanční prostředky v perspektivě 2021–2027
mld. EUR

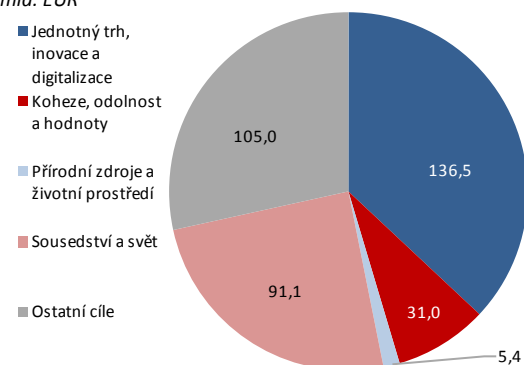
Zdroj: EK (2021a).

finanční perspektivě je program **Horizont 2020** s alokací 77 mld. eur, dále **Nástroj pro propojení Evropy** s alokací 30,4 mld. eur, **Erasmus+** s částkou 14,7 mld. eur a nad 1 mld. eur pak ještě programy **LIFE** (3,4 mld. eur), **COSME** (2,3 mld. eur) a **Kreativní Evropa** (1,4 mld. eur).

Jak je patrné z čisté pozice v úvodu kapitoly, význam komunitárních programů v ČR není velký, konkrétně 3,4 % z celkových příjmů z prostředků EU za období let 2004–2020. S přihlédnutím k váze ekonomiky ČR v relaci k ostatním zemím je využívání komunitárních programů nadprůměrné zejména v oblasti vzdělávání (program Erasmus), kultury (Kreativní Evropa) nebo energetiky (CEF-Energetika), do určité míry pak v oblastech podnikání a justice a vnitra (EK, 2019).

Za faktory nižší popularity lze uvést obtížnější podmínky získání podpor (přímá konkurence s celou EU) a v průměru nižší míra spolufinancování. Nicméně s postupně silnější ekonomickou vyspělostí regionů ČR, a tím nižší alokací ze strukturálních fondů, by měl význam komunitárních programů v ČR růst.

Graf 5.8.2: Ostatní programy a fondy dle cílů
mld. EUR

Zdroj: EK (2021a).

Tabulka 5.8.1: Hlavní oblasti financované z přímo řízených fondů EU (perspektiva 2014–2020)

Oblasti	Programy
Výzkum, vývoj a inovace	Horizont 2020
Vzdělávání	Erasmus+
Vnitřní trh	Nástroj pro propojení Evropy (CEF), FISCALIS 2020, CUSTOMS 2020
Životní prostředí	LIFE
Podnikání	COSME
Kultura	Kreativní Evropa
Justice a vnitra	Práva a občanství, Soudnictví (Justice), Evropa pro občany, HERCULE III, PERICLES 2020
Sociální politika	Zaměstnanost a sociální inovace (EaSI)
Zdraví	Zdraví pro růst

Zdroj: Euroskop (2021).

5.9 Makroekonomický význam fondů EU v ČR

Předchozí části se chronologicky věnovaly evropským prostředkům obecně, z hlediska jejich cílů, tematických oblastí, především ale prizmatem objemu alokace a úspěšnosti jejího využití. Při hodnocení makroekonomického dopadu je však rozhodující okamžik vynaložení

prostředků, nikoliv časové hledisko samotné ex post refundace z rozpočtu EU. Jinými slovy, předchozí části se vztahovaly více k čisté pozice, zatímco tato reflektuje zachycení v národních účtech.

Pro analýzu jsme použili data z národních účtů (čtvrtletní příjmové položky běžná mezinárodní spolupráce placená evropskými orgány a investiční dotace od jiných sektorů) pro toky do sektoru vládních institucí a finanční výkazy státního rozpočtu, státních fondů a místních rozpočtů pro transfery mimo sektor vládních institucí. Data jsou však dostupná až od roku 2007, proto před rokem 2007 byly použity národní účty pro sektor vládních institucí (roční příjmové položky běžná mezinárodní spolupráce placená evropskými orgány a investiční dotace od jiných sektorů), data z čisté pozice ohledně kompenzací, přičemž váha mezi sektory národního hospodářství a rozdělení do čtvrtletí byly ponechány shodné s rokem 2007 (rok, kdy se stále realizovala perspektiva 2004–2006). Porovnání celkově využitých prostředků a úhrn příjmů z čisté pozice vytváří rozdíl necelých 20 mld. Kč, což lze vysvětlit fází finanční perspektivy 2014–2020. Hodnoty v letech 2021–2024 odpovídají aktuální predikci MF ČR s kvartální distribucí průměru za roky 2018–2020. Dopad takto pojatých finančních prostředků zachycuje veškeré toky, tedy nejen strukturální akce, ale i prostředky mířící do zemědělství nebo komunitární programy.

Analýza byla provedena pomocí makroekonomického modelu QUEST vytvořeného EK pro účely kvantifikace možných makroekonomických dopadů hospodářských politik (Ratto et al., 2008; Varga J., in't Veld, J., 2009). Použitý model má základy v nové keynesovské ekonomii doplněné o mikroekonomické aspekty. Coby makroekonomický dynamický model všeobecné rovnováhy se skládá z několika vzájemně interagujících bloků, které mají za cíl aproximovat chování ekonomických subjektů, tedy domácností, firem, zahraničních subjektů, měnové a fiskální autority.

Pro účely posouzení celkového dopadu vynaložených prostředků vycházíme z objemu výdajů v rámci operačních programů z předchozích částí kapitoly 5 a Národní-

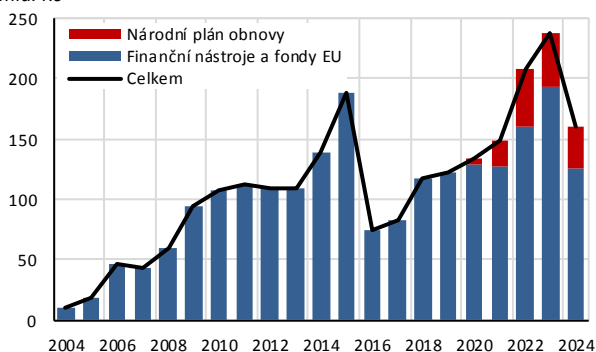
ho plánu obnovy. Časový profil realizace výdajů v letech 2004–2024 vstupujících do analýz ilustruje Graf 5.9.1.

Odhadujeme, že vlivem využitých evropských prostředků v období od vstupu ČR do EU bude do roku 2024 kumulativně vytvořeno zhruba 45 % reálného HDP roku 2020. Je však nutné zmínit, že velká část výdajů – ať už do infrastruktury či zejména do oblastí lidských zdrojů, výzkumu a vývoje – se projeví teprve v delším horizontu. Z tohoto důvodu se tak efekty především programového období 2021–2027 a Národního plánu obnovy z větší části projeví až za horizontem současného výhledu. Příspěvky k HDP odráží nejenom objem vynaložených prostředků, ale také jejich multiplikační efekty a dopady na potenciální růst české ekonomiky. Dodatečný procentní přírůstek objemu HDP v jednotlivých letech zobrazuje Graf 5.9.2, z něhož je patrný pozitivní ekonomický dopad i za horizontem realizace investic. Odhadujeme, že do roku 2030 by mohl kumulativní objem (2004–2030) dodatečně vytvořeného produktu vzrůst až na 74 % reálného HDP roku 2020.

Kumulativní „multiplikátor“ HDP (Graf 5.9.4) porovnává dodatečně vytvořené HDP v poměru k vynaloženým prostředkům, tedy kolik dodatečných korun HDP se kumulativně získá z jedné vynaložené koruny. Propočty naznačují, že v souhrnu dojde k překročení jednotkové hranice v roce 2025. Obecně lze uvést, že nejvýraznější kumulativní efekt mají výdaje do vzdělávání, rekvalifikací a zvyšování dovedností, byť se jejich efekt promítne až v delším časovém období s ohledem na nezbytnou dobu pro získání konkrétní kvalifikace, avšak v dlouhém období zvýšená produktivita práce výrazně přispívá k růstu HDP. Podobně jsou na tom investice do výzkumu a vývoje. Naopak se relativně rychleji projeví pozitivní vlivy investic do infrastruktury či nových technologií, které mají nejrychlejší návratnost vynaložených prostředků.

Graf 5.9.1: Rozdělení realizace výdajů v čase

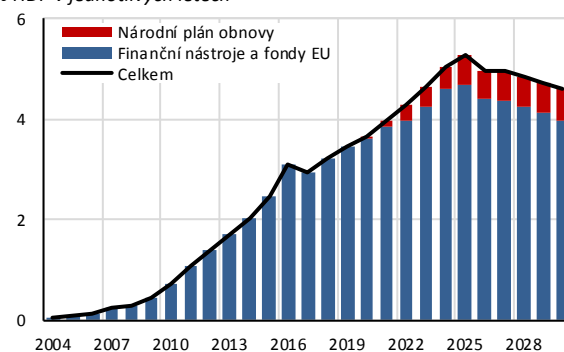
mld. Kč

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 5.9.2: Dodatečně vytvořené reálné HDP

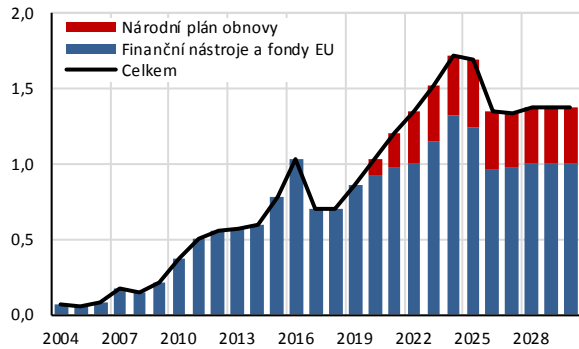
% HDP v jednotlivých letech

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 5.9.3: Dodatečně vytvořená poptávka po práci

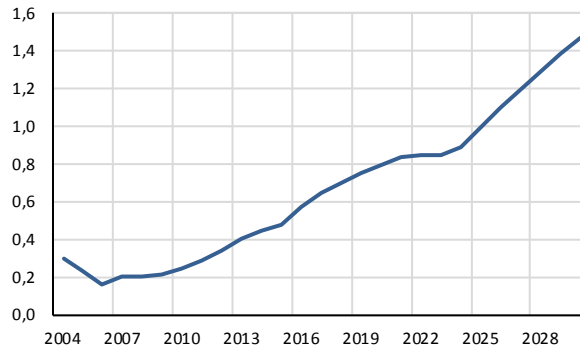
% zaměstnanosti v jednotlivých letech

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Graf 5.9.4: Kumulativní „multiplikátor“ HDP

dodatečný HDP na korunu investovaných prostředků, v Kč

Zdroj: Výpočty MF ČR.

5.10 Tabulková příloha

Tabulka 5.10.1: Alokace a využití programu Phare v letech 1998–2003

mil. EUR, % z alokace

		Národní programy	Přeshraniční spolupráce	Ostatní	Celkem
Alokace	mil. EUR	342,8	130,9	40,3	514,0
Využití	mil. EUR	302,3	123,2	36,8	462,3
	%	88,2	94,1	91,4	89,9

Zdroj: MF ČR.

Tabulka 5.10.2: Kontrahované prostředky z programu ISPA

mil. EUR

	Podpora (smlouvy)			Podpora (ex-post)		
	Náklady	Podíl	%	Náklady	Podíl	%
Infrastruktura						
R48, Obchvat Běloučín	28,5	17,1	60	28,5	17,1	60
Modernizace trati Ústí nad Orlicí - Česká Třebová	28,6	14,3	50	25,7	12,9	50
R48, Frýdek-Místek - Dobrá	34,0	20,4	60	34,0	20,4	60
Modernizace trati Zábouh - Přelouč	61,8	30,9	50	55,6	27,8	50
D8, Praha - Ústí nad Labem, úsek Trmice - hranice ČR/SRN	123,6	61,8	50	104,0	52,0	50
R48, Dobrá - Tošanovice	33,0	19,8	60	33,0	19,8	60
Optimalizace trati Zábřeh na Moravě - Krasíkov	121,3	72,8	60	121,3	72,8	60
ETC pilotní projekt Poříčany - Kolín	9,8	7,4	75	9,8	7,4	75
Celkem doprava		244,4			230,1	
Životní prostředí						
Rozšíření kanalizace města Ostravy	24,8	16,6	67	24,5	16,4	67
Stoková síť města Brno	28,3	17,8	63	28,3	17,8	63
Monitoring a hodnocení stavu hydrosféry dle směrnice EK	16,9	12,6	75	16,9	12,6	75
Dostavba zásobování pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod v Podkrušnohoří	19,8	12,9	65	19,8	12,9	65
Rekonstrukce čističky odpadních vod a kanalizace města Jihlava	14,8	9,6	65	14,2	9,2	65
Rozšíření kanalizace města Olomouc	14,5	10,1	70	14,5	10,1	70
Ochrana vod v povodí řeky Dyje	49,1	33,4	68	43,7	29,7	68
Nakládání s odpadními vodami a zásobování pitnou vodou v regionu Jesenicka	15,2	9,1	60	15,2	9,1	60
Čistá řeka Bečva	46,2	32,4	70	38,3	26,8	70
Zajištění standardů EU ve vodárenské soustavě Jižní Čechy	7,0	4,5	65	5,2	3,6	70
Rekonstrukce kanalizace ve Žďáru nad Sázavou	8,0	5,6	70	7,8	5,5	70
Pomoc povodně 2002	35,3	30,0	85	35,3	30,0	85
Řízení odpadů Brno	69,6	47,3	68	69,6	47,3	68
Rekonstrukce kanalizace města Znojmo	23,2	16,3	70	23,2	16,3	70
Celkem životní prostředí		258,4			247,6	
Technická pomoc						
Technická pomoc na přípravu projektů v oblasti dopravy	0,8	0,6	75	0,6	0,6	100
Technická pomoc na přípravu projektů v sektoru životní prostředí	0,4	0,3	75	0,4	0,3	75
Podpora ministerstvu dopravy v řízení a realizaci ISPA	0,2	0,2	100	0,2	0,2	100
Zhodnocení kapacity Národního fondu a implementačních agentur ISPA pro realizaci projektů v systému rozšířené decentralizace (EDIS)	0,8	0,8	100	0,8	0,8	100
Technická podpora k přípravě a řízení projektů z Fondu soudržnosti	2,3	1,7	75	2,3	1,7	75
Technická pomoc celkem		3,6			3,6	
Celkem ISPA		506,4			481,2	

Pozn.: Tabulka shrnuje kontrahované částky obsažené ve finančních memorandech a pro srovnání i částky ze Staroňová (2007), které označujeme „ex-post“. Vyjma jednoho projektu se změnou mírou spolufinancování se částky liší u několika projektů jak u celkových ustatelných nákladů, tak u spolufinancování v odpovídajícím poměru. Částky „ex-post“ lze brát jako zpřesnění dle skutečného vývoje. „Pomoc povodně 2002“ se týkal jak životního prostředí, tak dopravy. V oblasti silniční dopravy bylo realizováno 11 projektů, v oblasti železnic 10 projektů a v oblasti životního prostředí 13 projektů.

Zdroj: EK (2003), Staroňová (2007).

Tabulka 5.10.3: Alokace programu SAPARD

tis. EUR

	2000	2001	2002	2003	2000–2003
Priorita I - Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství					
1.1. - Investice do zemědělského majetku	4 267	4 665	4 841	4 534	18 307
1.2 - Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu	4 092	4 142	4 602	5 327	18 163
1.3 - Zlepšování struktur pro kontrolu kvality, pro kvalitu potravin a ochranu spotřebitele	1 801	2 470	2 048	0	6 320
1.4 - Meliorace a pozemkové úpravy	5 183	4 317	3 761	2 329	15 589
Priorita II - Trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí					
2.1a - Renovace a rozvoj vesnic	3 248	3 322	2 941	6 238	15 748
2.1b - Rozvoj venkovské infrastruktury	1 762	1 794	1 612	2 525	7 693
2.2 - Rozvoj a diverzif. hosp. činností zajišťující rozmanitost aktivit a altern. zdroje příjmů	2 088	2 136	2 941	2 796	9 960
2.3 - Metody zemědělské produkce určené k ochraně živ. prostředí a uchování krajiny	0	0	264	0	264
Priorita III - Odborná pomoc					
3.1 - Zlepšování profesního vzdělávání	0	0	320	151	471
3.2 - Technická pomoc	0	52	196	24	272
Celkem za opatření	22 441	22 897	23 527	23 924	92 788

Zdroj: SZIF (2009).

Tabulka 5.10.4: Operační programy v období 2004–2006

mil. EUR

Operační program	Cíl	Řídící orgán	Alokace
Společný regionální	Doplňoval se s operačními programy jednotlivých sektorů a s Fondem soudržnosti, rozšiřoval jejich dopad na místní úroveň.	MMR	454,3
Infrastruktura	Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu a snižování negativních důsledků dopravy na životní prostředí; ochrana životního prostředí a jeho složek (vody, ovzduší a klimatu, nakládání s odpady), ochrana přírody a krajiny a odstraňování starých zátěží.	MŽP	246,4
Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	Rozvoj venkovských částí regionů, adaptaci českého zemědělství na evropský model, rozvoj multifunkčního zemědělství, zefektivnění multifunkční role lesů a rozvoj vodního hospodářství.	MZe	173,9
Rozvoj lidských zdrojů	Podpora vysoké zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle včetně integrace skupin ohrožených sociální exkluzí, rovných příležitostí pro muže a ženy, rozvoje celoživotního učení a adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek.	MPSV	318,9
Průmysl a podnikání	Rozvoj podnikatelského prostředí, podnikání v průmyslu a v průmyslových službách, zvyšování konkurenceschopnosti české průmyslové produkce, výzkum a vývoj v průmyslu a rozvoj a zvýšení efektivity energetiky.	MPO	260,8

Zdroj: MMR (2021a).

Tabulka 5.10.5: Změny ve struktuře cílů a finančních nástrojů mezi perspektivou 2000–2006 a 2007–2013

2000–2006		2007–2013	
Cíl	Finanční nástroj	Cíl	Finanční nástroj
Soudržnost	Fond soudržnosti	Konvergence	Fond soudržnosti
Podpora rozvoje zaostávajících regionů	ERDF		ERDF
	ESF		ESF
	EAGGF – orientační sekce FIFG		
Podpora oblastí s restrukturalizací	ERDF ESF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF ESF
Zaměstnanost a vzdělání	ESF		
INTERREG	ERDF	Evropská územní spolupráce	ERDF
URBAN	ERDF		
EQUAL	ESF		
LEADER+	EAGGF – orientační sekce		
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybolovu mimo rámec Cíle 1	EAGGF – záruční sekce FIFG	Problematika rozvoje venkova a rybolovu není nadále součástí politiky soudržnosti, ale řadí se pod Společnou zemědělskou politiku	
9 cílů a iniciativ	6 finančních nástrojů	3 cíle	3 finanční nástroje

Zdroj: MMR (2008).

Tabulka 5.10.6: Operační programy v období 2007–2013

Operační program	Cíl	Řídící orgán
Podnikání a inovace	Zaměřen na podporu průmyslu a malého a středního podnikání s cílem zkvalitnit infrastrukturu, zvýšit inovační činnost, zintenzivnit zavádění nových technologií, výrobků a služeb. Pomoc malým a středním podnikům při vstupu na zahraniční trhy a posílení spolupráce sektoru průmyslu s výzkumem a vývojem.	MPO
Doprava	Zlepšení dopravní dostupnosti. Nezbytný soulad s minimálními dopady na životní prostředí. Železniční a silniční síť je modernizována v úsecích patřících do sítě TEN-T (Transevropská dopravní síť) i mimo ni, velká pozornost je věnována prodlužování a zkvalitňování dálnic. Podpora se soustředí také na pražské metro či kombinovanou nákladní dopravu a vnitrozemskou vodní dopravu.	MD
Životní prostředí	Zlepšení životního prostředí v ČR. Podpora konkrétních aktivit ekologických organizací a posilování povědomí široké veřejnosti v otázkách životního prostředí.	MŽP
Lidské zdroje a zaměstnanost	Podpora zaměstnanosti a zaměstnavatelnosti obyvatel ČR a rozvoj lidských zdrojů formou školení a dalších forem vzdělávání. Zlepšení fungování a zvýšení transparentnosti veřejné správy a veřejných služeb.	MPSV
Vzdělávání pro konkurencesch.	Zlepšení kvality vzdělávání na všech úrovních vzdělávacího systému. Podpora aktivnější vědecko-výzkumné činnosti.	MŠMT
Výzkum a vývoj pro inovace	Posílení konkurenceschopnosti ČR formou lepších podmínek pro fungování vědeckých center, rozšiřování kapacit stávajících institucí a vznik nových. Urychlení přenosu výsledků výzkumu do praxe.	MŠMT
Integrovaný operační program	Zaměřen na řešení společných regionálních problémů v oblasti infrastruktury pro veřejnou správu, veřejné služby a územního rozvoje.	MMR
Technická pomoc	Určen k podpoře jednotného přístupu na národní úrovni pro zajištění aktivit efektivního řízení, kontroly, sledování a vyhodnocování realizace Národního strategického referenčního rámce.	MMR
Severozápad	Zvýšení kvality fyzického prostředí a přeměna ekonomických a sociálních struktur regionu, jako předpoklad pro zvýšení atraktivity regionu pro investice, podnikání a život obyvatel.	
Moravskoslezsko	Zaměření do regionální dostupnosti a dopravní infrastruktury, veřejných služeb, cestovního ruchu, brownfields, občanské vybavenosti měst a venkova.	
Jihovýchod	Zacílen na investiční projekty v oblasti dopravní infrastruktury, cestovního ruchu a rozvoje měst a venkova.	Regionální rada
Severovýchod	Zaměřen na rozvoj dopravní infrastruktury, měst a venkova, cestovního ruchu a podnikatelského prostředí.	příslušného regionu
Střední Morava	Zaměřen na rozvoj dopravní infrastruktury, měst a venkova, kvalitu života obyvatel a podporu cestovního ruchu.	soudržnosti
Jihozápad	Podpora v oblastech dopravy, školství, zdravotnictví, sociálních služeb a cestovního ruchu.	
Střední Čechy	Vytvoření podmínek pro dynamický růst HDP regionu a zajištění vysoké kvality života obyvatel měst i venkova prostřednictvím zvýšení atraktivity regionu pro bydlení, podnikání, investice a cestovní ruch.	
Praha Konkurenceschopnost	Určen na podporu investičních projektů zaměřených především na podporu veřejné dopravy a dopravní dostupnosti, podporu inovací, ICT, podnikání a zlepšování životního prostředí v Praze.	Magistrát Hl. města Prahy
Praha Adaptabilita	Určen na podporu neinvestičních projektů zaměřených na vzdělávání, sociální integraci, podporu zaměstnanosti	
ČR - Bavorsko		-
ČR - Polsko	Zlepšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, ochrana životního prostředí, podpora hospodářské spolupráce, podpora rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu,	MMR
ČR - Rakousko	podpora vzdělávání, kulturních a společenských aktivit, spolupráce územních samospráv a dalších subjektů na obou stranách hranice, sociální integrace, technologický transfer, apod.	-
ČR - Sasko		-
ČR - Slovensko		-
Mezinárodní spolupráce	Spolupráce mezi veřejnými orgány a institucemi s cílem výměny a přenosu zkušeností v oblastech inovace a znalostní ekonomika, životní prostředí a ochrana před riziky.	-
Nadnárodní spolupráce	Spolupráce mezi veřejnými orgány a institucemi s cílem výměny a přenosu zkušeností především v oblastech inovací, dopravní dostupnosti, životního prostředí a zvyšování atraktivity měst a regionů.	-
EPSON 2013	Výzkumný program na podporu územního plánování a regionálního rozvoje.	-
INTERACT II	Zaměřen na posílení efektivnosti a zkvalitnění aktivit územní spolupráce v členských státech EU.	-

Zdroj: MMR (2021a).

Tabulka 5.10.7: Nevyužité prostředky z alokace programového období 2007–2013

mil. EUR, % z celkové alokace

	Alokace před 1. zrušením závazku	1. zrušení závazku (2013)	2. zrušení závazku (2014)	Nedočerpání alokace (k 30.9.2021)	Ztráta alokace celkem	
					mil. EUR	% z celk. alokace
OP Životní prostředí	4 917,87	274,66			274,66	5,58
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	1 901,19	4,35			4,35	0,23
OP Výzkum a vývoj pro inovace	2 070,68		242,53	67,55	310,08	14,97
Integrovaný OP	1 619,02	1,56	2,31	41,89	45,76	2,83
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	1 771,81	110,34		64,52	174,86	9,87
OP Technická pomoc	175,90	20,46	9,70	33,04	63,20	35,93
ROP Severozápad	762,77		54,64	39,06	93,70	12,28
ROP Jihozápad	633,65			5,97	5,97	0,94
OP Praha Adaptabilita	114,80		0,28	12,72	13,00	11,32
INTERREG Česká republika-Polsko	219,46			8,42	8,42	3,84
OP Rybářství	27,11			2,89	2,89	10,67
Program rozvoje venkova	2 857,51			4,46	4,46	0,16
Ostatní OP	12 571,96				0,00	0,00
Celkem	29 643,72	411,37	309,44	280,52	1 001,35	3,38

Zdroj: Program rozvoje venkova dle NKÚ (2017), ostatní MF ČR.

Tabulka 5.10.8: Srovnání operačních programů mezi perspektivou 2007–2013 a 2014–2020

Programy 2007–2013	Programy 2014–2020
ROP Jihovýchod	
ROP Jihozápad	
ROP Moravskoslezsko	Integrovaný regionální operační program
ROP Severovýchod	
ROP Střední Čechy	
ROP Střední Morava	
OP Doprava	OP Doprava
OP Podnikání pro inovace	OP Podnikání pro inovace a konkurenceschopnost
OP Výzkum a vývoj pro inovace	
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	OP Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Životní prostředí	OP Životní prostředí
Program rozvoje venkova	Program rozvoje venkova
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	OP Zaměstnanost
OP Technická pomoc	OP Technická pomoc
OP Praha Konkurenceschopnost	
OP Praha Adaptabilita	OP Praha pól růstu
OP Rybářství	OP Rybářství
Programy Evropské územní spolupráce	Programy Evropské územní spolupráce

Zdroj: MMR (2018).

Tabulka 5.10.9: Tematické operační programy v perspektivě 2014–2020

mld. EUR

Operační program	Cíl	Řídící orgán	Alokace
Podnikání, inovace a konkurenceschopnost	Zaměřen na dosažení konkurenceschopné a udržitelné ekonomiky založené na znalostech a inovacích.	MPO	4,1
Výzkum, vývoj a vzdělávání	Klíčovým principem je rozvoj lidských zdrojů pro znalostní ekonomiku a udržitelný rozvoj v sociálně soudržné společnosti; zkvalitnění výzkumu a vzdělávacího systému ČR.	MŠMT	2,8
Zaměstnanost	Cílem je zlepšení lidského kapitálu obyvatel a veřejné správy v ČR, podpora rovných příležitostí žen a mužů, adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů, dalšího vzdělávání, sociálního začleňování.	MPSV	2,1
Doprava	Zaměřen na výstavbu dopravní infrastruktury, navazuje na předchozí OP Doprava.	MD	4,6
Životní prostředí	Hlavním cílem je ochrana a zajištění kvalitního prostředí pro život obyvatel, podpora efektivního využívání zdrojů, eliminace negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí a zmírňování dopadů změny klimatu.	MŽP	2,8
Integrovaný regionální operační program	Prioritou je umožnění vyváženého rozvoje území, zkvalitnění infrastruktury, zlepšení veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech.	MMR	4,8
Praha - pól růstu ČR	Vytvoření příznivého podnikatelského prostředí a podpora vzdělání a vědy s cílem naplnění role Prahy jako hlavního inovačního centra republiky.	Magistrát Hl. města Prahy	0,2
Technická pomoc	Podpůrný program zaměřený na nastavení vhodného prostředí pro implementaci Dohody o partnerství a tematických operačních programů.	MMR	0,2
Rozvoj venkova	Hlavním cílem je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření; investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků; podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura.	MZe	2,3
Rybářství	Cílem je rozvoj udržitelného chovu ryb v České republice a zajištění rovnoměrných dodávek sladkovodních ryb během roku na domácí trh v požadovaném sortimentu včetně diverzifikace akvakultury.	MZe	0,03

Zdroj: MMR (2021a).

Tabulka 5.10.10: Tematické operační programy v perspektivě 2021–2027

mld. EUR

Operační program	Cíl	Řídící orgán	Alokace
Doprava	Efektivní dostupná a k životnímu prostředí šetrná doprava	MD	4,9
Integrovaný regionální	Vyvážený rozvoj území, zkvalitnění infrastruktury, zlepšení veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech	MMR	4,8
Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost	Výzkum, vývoj a inovace, malé a střední podniky, energeticko-klimatická politika a digitalizace ekonomiky	MPO	3,1
Jan Amos Komenský	Podpora kvality a dostupnosti vzdělávání na všech úrovních	MŠMT	2,5
Zaměstnanost+	Zefektivnění služeb veřejné správy, sociální začleňování, další profesní vzdělávání, podpora rovných příležitostí atd.	MPSV	1,5
Životní prostředí	Kromě pokračování aktivit z předchozího OP větší důraz na adaptaci na změnu klimatu, podporu environmentálního vzdělávání, prevenci vzniku dalších typů odpadů jako jsou potravinové odpady, textil nebo odpady ze zdravotnictví apod.	MŽP	2,4
Rybářství	Konkurenceschopnost, odolnost a udržitelnost odvětví sladkovodní akvakultury	MZe	0,03
Spravedlivá transformace	Zajištění dostatku pracovních míst pro pracovníky, kteří odcházejí z uhlé průmyslu, zlepšení životního prostředí, zaměření na uhelné regiony	MŽP	1,6
Technická pomoc	Podpůrný program zaměřený na nastavení vhodného prostředí pro implementaci Dohody o partnerství a tematických operačních programů	MMR	0,2

Zdroj: MMR (2021a).

Přehled literatury a použitých zdrojů

- Akram, T., Das, A. (2019): The Long-Run Determinants of Indian Government Bond Yields. *Asian Development Review* 36/1, 168-205, 2019, [cit. 13.10.2021], <https://www.worldscientific.com/doi/full/10.1162/adev_a_00127>.
- Baldacci, E., Kumar, M. S. (2010): Fiscal Deficits, Public Debt, and Sovereign Bond Yields. *Mezinárodní měnový fond. Working Paper 10/184*, říjen 2010, [cit. 13.10.2021], <<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Fiscal-Deficits-Public-Debt-and-Sovereign-Bond-Yields-24130>>.
- Benigno, P., Canofari, P., Di Bartolomeo, G., Messori, M. (2020): Theory, Evidence, and Risks of the ECB's Asset Purchase Programme. *Luisi School of European Political Economy. Working Paper 5/2020*, říjen 2020, [cit. 18.10.2021], <[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_IDA\(2020\)652746](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_IDA(2020)652746)>.
- Bollen, F. (1999): The Reform of the EU Structural Funds: 10 Questions on the Magnitude and Direction of Reforms. *Archive of European Integration*, leden 1999, [cit. 13.10.2021], <<https://core.ac.uk/display/5074364>>.
- CEEP (2019): Implementation of the Funding Mechanisms in the Fourth Phase of the EU ETS: State of Play. *Brusel, Central Europe Energy Partners a European Roundtable on Climate Change and Sustainable Transition*, říjen 2019, [cit. 27.10.2021], <https://www.ceep.be/www/wp-content/uploads/2019/10/Funding-mechanisms-EUETS_ERCST_-CEEP_2019.pdf>.
- Corradin, S., Grimm, N., Schwaab, B. (2021): Euro Area Sovereign Bond Risk Premia during the Covid-19 Pandemic. *Evropská centrální banka. Working Paper Series 2561*, květen 2021, [cit. 13.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>>.
- Čekal, D. (2021): Kolik z evropských fondů ČR získává a kolik k nim ještě přidává ze svého? *Euractiv.cz*, srpen 2021. [cit. 21.10.2021], <<https://euractiv.cz/section/evropske-finance/opinion/kolik-z-evropskych-fondu-cr-ziskava-a-kolik-k-nim-jeste-pridava-ze-sveho/>>.
- ČNB (2021): Databáze časových řad ARAD. *Praha, Česká národní banka*, 25. 10. 2021 [cit. 29. 10. 2021], <<https://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>>.
- ČSÚ (2021a): Čtvrtletní národní účty. *Praha, Český statistický úřad*, 30.9.2021 [cit. 21.10.2021], <https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr>.
- ČSÚ (2021b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. *Praha, Český statistický úřad*, 21.10.2021 [cit. 21.10.2021], <https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_gov>.
- Darvas, Z., Domínguez-Jiménez, M., Idé Devins, A., Grzegorzczak, M., Guetta-Jeanrenaud, L., Hendry, S., Hoffmann, M., Lenaerts, K., Schraepen, T., Tzaras, A., Vorsatz, V., Weil, P. (2021): European Union countries' recovery and resilience plans. *Bruegel*, 28. září 2021 [cit. 22.10.2021], <<https://www.bruegel.org/publications/datasets/european-union-countries-recovery-and-resilience-plans/>>.
- Davies, S., Gross, T. (2006): The End of the Formal Programming Period for 2000-2006 – Review of Programme Developments: Summer – Autumn 2006. *European Policies Research Centre a University of Strathclyde*, prosinec 2006, [cit. 22.10.2021], <https://strathprints.strath.ac.uk/28876/1/ReviewPaper19_1_Final.pdf>.
- ECB (2018): ECB adopts new capital key. *Tisková zpráva, Evropská centrální banka*, 2018 [cit. 26.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2018/html/ecb.pr181203.en.html>>.
- ECB (2020a): ECB announces €750 billion Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP). *Tisková zpráva, Evropská centrální banka*, březen 2020 [cit. 26.10.2021], <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200318_1~3949d6f266.en.html>.
- ECB (2020b): Monetary policy decisions. *Tisková zpráva, Evropská centrální banka*, červen 2020 [cit. 26.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.mp200604~a307d3429c.en.html>>.
- ECB (2020c): Monetary policy decisions. *Tisková zpráva, Evropská centrální banka*, prosinec 2020 [cit. 26.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.mp201210~8c2778b843.en.html>>.
- ECB (2021a): Interest Rate Statistics. *Evropská centrální banka*, 12. října 2021 [cit. 15.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/stats/money/long/html/index.en.html>>.
- ECB (2021b): Public Sector Purchase Programme. *Evropská centrální banka*, 2021 [cit. 26.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/app/html/index.en.html#pspp>>.

- ECB (2021c): Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP). Evropská centrální banka, 2021 [cit. 26.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/pepp/html/index.en.html>>.
- ECB (2021d): Monetary Policy Decisions. Tisková zpráva, Evropská centrální banka, září 2021 [cit. 26.10.2021], <<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2021/html/ecb.mp210909~2c94b35639.en.html>>.
- EK (2019): Přímé řízené programy. Evropská komise – zastoupení v České republice. Konference „Přímé řízené programy“ ze dne 4. října 2019, [cit. 13.10.2021], <https://ec.europa.eu/czech-republic/business-funding/cmp_cs>.
- EK (2020): The 2021 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies, Institutional Paper 142, listopad 2020. Brusel. 238pp. ISBN 978-92-76-16331-2 (online), [cit. 13.10.2021], <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip142_en.pdf>.
- EK (2021a): The EU's 2021-2027 Long-term Budget and NextGenerationEU. Facts and Figures. Evropská komise, Lucemburk: Publications Office of the European Union, duben 2021, ISBN 978-92-76-30627-6 [cit. 27.10.2021], <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3e77637-a963-11eb-9585-01aa75ed71a1/language-en>>.
- EK (2021b): The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2019-2070), Institutional Paper 148, květen 2021. Brusel. 398pp. ISBN 978-92-76-29719-2 (online), [cit. 13.10.2021], <https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip148_en.pdf>.
- EK (2021c): Funding for Climate Action. Evropská komise, 2021, [cit. 13.10.2021], <https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action_en>.
- EK (2021d): AMECO database. Brusel, Evropská komise, 12. 5. 2021 [cit. 29.10.2021], <https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/macro-economic-database-ameco/ameco-database_en>.
- EP (2021): Fakta a čísla o Evropské unii: Financování společné zemědělské politiky. Evropský parlament, říjen 2021, [cit. 29.10.2021], <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/106/financovani-spolecne-zemedelske-politiky>>.
- EPRC (2012): Ex Post Evaluation of the Cohesion Fund (including ISPA) – Final Report. European Policies Research Centre a University of Strathclyde. duben 2012 [cit. 19.10.2021], <<https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/51fd3ff6-bc83-442b-9e8f-cfdcefc3ee4>>.
- Euroskop (2020): O komunitárních programech. Euroskop, září 2020, [cit. 13.10.2021], <<https://www.euroskop.cz/8643/sekce/o-komunitarnich-programech/>>.
- Eurostat (2019): Population Projections. Lucemburk, Eurostat, duben 2019 [cit. 15.10.2021], <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database?node_code=proj>.
- Eurostat (2021a): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, říjen 2021 [cit. 21.10.2021], <<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
- Eurostat (2021b): Excessive Deficit Procedure Notification Tables. Lucemburk, Eurostat, říjen 2021 [cit. 21.10. 2021], <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>>.
- Gambetti, L., Musso, A. (2017): The macroeconomic impact of the ECB's expanded asset purchase programme (APP). Evropská centrální banka. Working Paper 2075, červen 2017, [cit. 13.10.2021], <https://www.researchgate.net/publication/317584156_The_macro-economic_impact_of_the_ECB%27s_expanded_asset_purchase_programme_APP>.
- Krishnamurthy, A., S. Nagel, and A. Vissing-Jorgensen (2017): ECB Policies Involving Government Bond Purchases: Impact and Channels. Review of Finance 22 (1), 1-44, listopad 2017, [cit. 13.10.2021], <<https://www.nber.org/papers/w23985>>.
- MD (2020): Nástroj pro propojení Evropy (CEF): informace o stavu čerpání prostředků a stavu přípravy pro období 2021 – 2027. Praha, Ministerstvo dopravy, 2020. [cit. 27.10.2021], <<https://www.mdcr.cz/cef>>.
- MF ČR (2010): Česká republika vyčerpala 99,54 % prostředků strukturálních fondů na období 2004–2006. Tisková zpráva. Praha, Ministerstvo financí ČR, říjen 2010. [cit. 27.10.2021], <<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2010/2010-10-04-tiskova-zprava-5303-5303>>.

- MF ČR (2014): Pravidla spolufinancování Evropských strukturálních a investičních fondů v programovém období 2014–2020. Praha, Ministerstvo financí ČR, červenec 2014.
- MF ČR (2015): Fiskální výhled ČR (listopad 2015). Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2015, ISSN 1804-7998 (on-line). [cit. 27.10.2021], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2015-Q4_Fiskalni-vyhled-listopad-2015.pdf>.
- MF ČR (2019): Fiskální výhled ČR (listopad 2019). Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2019, ISSN 1804-7998 (on-line). [cit. 27.10.2021], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2019-Q4_Fiskalni-vyhled-CR-listopad-2019.pdf>.
- MF ČR (2021a): Konvergenční program ČR (duben 2021). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2021, ISSN 1804-798X (on-line). [cit. 21.10.2021], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2021_Konvergenčni-program-CR-duben-2021.pdf>.
- MF ČR (2021b): Makroekonomická predikce ČR (listopad 2021). Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2021, ISSN 1804-7971 (on-line). [cit. 1.11.2021], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-ekonomicka-predikce_2021-Q4_Makroekonomicka-predikce-listopad-2021.pdf>.
- MF ČR (2021c): Fiskální výhled ČR (leden 2021). Praha, Ministerstvo financí ČR, leden 2021, ISSN 1804-7998 (on-line). [cit. 27.10.2021], <https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2021-Q1_Fiskalni-vyhled-CR-leden-2021.pdf>.
- MF ČR (2021d): Plnění státního rozpočtu ČR za září 2021. Praha, Ministerstvo financí ČR, říjen 2021, [cit. 26.10.2021], <<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2021/pokladni-plneni-sr-43100>>.
- MMF (2021): Fiscal Monitor Database of Country Fiscal Measures in Response to the COVID-19 Pandemic. Washington, Mezinárodní měnový fond, říjen 2021, [cit. 26.10.2021], <<https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Fiscal-Policies-Database-in-Response-to-COVID-19>>.
- MMR (2004): Projekty financování z nástroje ISPA. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2004, [cit. 26.10.2021], <http://www.dotaceeu.cz/getmedia/a76e8d04-345f-45eb-a915-4ec581212c8d/Publikace-Projekty-financovani-z-nastroje-ISPA_a76e8d04-345f-45eb-a915-4ec581212c8d>.
- MMR (2008): Abeceda fondů EU. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008, [cit. 26.10.2021], dostupné na <https://jihlava.eurocentra.cz/gallery/73/21995-abeceda_fondu_eu.pdf>.
- MMR (2010): Strukturální fondy v ČR 2004–2006. Výsledky a vliv na současné programové období 2007–2013. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010, cit. [26.10.2021], <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/68e6f90f-065b-4f9d-aebe-74a179682f17/Strukturalni_fondy_04_06.pdf>.
- MMR (2017): Evropské strukturální a investiční fondy 2014–2020 v kostce, 3. aktualizované vydání. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2017, ISBN 978-80-7538-125-5 (on-line). [cit. 1.11.2021], <<https://www.dotaceeu.cz/getmedia/52360afb-7485-4bba-9e83-862f62e72c12/ESI-fondy-v-kostce-3-vyd-web.pdf.aspx?ext=.pdf>>.
- MMR (2018): Abeceda fondů EU 2014-2020. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2. aktualizované vydání, 2018, ISBN 978-80-7538-170-5 (on-line), cit. [26.10.2021], <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/4a37e725-2f85-450d-b95e-eb0208b95e95/Abeceda_aktualizace-2018_fin.pdf.aspx?ext=.pdf>
- MMR (2021a): Evropské fondy v ČR. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, říjen 2021, [cit. 26.10.2021], <<https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/>>.
- MMR (2021b): Čtvrtletní zpráva o implementaci ESI fondů v České republice v programovém období 2014–2020, 2. čtvrtletí 2021. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj, srpen 2021, [cit. 26.10.2021], <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/96d40604-f15b-491d-9dda-964a06eee007/Ctvrtletni-zprava-o-implementaci-DoP-2014-2020_el-verze_13.pdf>.
- MMR (2021c): Návrh využití druhé tranše prostředků REACT-EU v ČR. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj, srpen 2021, dostupné z <https://www.komora.cz/files/uploads/2021/08/114_Material.docx>.
- MPO (2021): Národní plán obnovy ČR. Praha, Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021. [cit. 26.10.2021], <<https://www.planobnovy.cz/>>.
- MPSV (2019): Zpráva o stavu důchodového systému ČR a o jeho předpokládaném vývoji se zřetelem na demografickou situaci České republiky a na očekávaný populační a ekonomický vývoj. Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2019, [cit. 26.10.2021], <https://www.komora.cz/files/uploads/2019/06/ma_ALBSBCLD4MQD.pdf>.

- Nařízení Rady (EHS) č. 3906/89 ze dne 18. prosince 1989 o hospodářské pomoci Maďarské republiky a Polské lidové republiky.
- Nařízení Rady (EHS) č. 2698/90 ze dne 17. září 1990, kterým se mění nařízení (EHS) č. 3906/89 s cílem rozšířit hospodářskou pomoc na další země střední a východní Evropy.
- Nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení Rady (ES) č. 1267/1999 ze dne 21. června 1999 o zřízení nástroje předvstupních strukturálních politik.
- Nařízení Rady (ES) č. 1268/1999 ze dne 21. června 1999 o podpoře Společenství pro předvstupní opatření v oblasti zemědělství a rozvoje venkova v kandidátských zemích střední a východní Evropy v předvstupním období.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost.
- Nařízení vlády č. 381/2020 Sb., o výši všeobecného vyměřovacího základu za rok 2019, přepočítacího koeficientu pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za rok 2019, redukčních hranic pro stanovení výpočtového základu pro rok 2021 a základní výměry důchodu stanovené pro rok 2021 a o zvýšení důchodů v roce 2021.
- Nařízení vlády č. 253/2021 Sb., o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát.
- NKÚ (2008): Zpráva o finančním řízení prostředků Evropské unie v ČR (EU report 2008). Praha, Nejvyšší kontrolní úřad, 2008, [cit. 26.10.2021], <<https://www.nku.cz/assets/publikace/eu-report-2008.pdf>>.
- NKÚ (2011): Zpráva o finančním řízení prostředků Evropské unie v ČR (EU report 2011). Praha, Nejvyšší kontrolní úřad, 2011, [cit. 26.10.2021], <<https://www.nku.cz/assets/publikace/eu-report-2011-cz.pdf>>.
- NKÚ (2017): Zpráva o finančním řízení prostředků Evropské unie v ČR (EU report 2017). Praha, Nejvyšší kontrolní úřad, prosinec 2017, [cit. 26.10.2021], <<https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/eu-report/eu-report-2017-cz-oddil2.pdf>>.
- NRR (2021): Stanovisko Národní rozpočtové rady číslo 4/2021 ze dne 14. 10. 2021 ke stanovení konsolidovaných výdajových rámců státního rozpočtu a státních fondů na léta 2022 až 2024, [cit. 27.10.2021], <https://unrr.cz/wp-content/uploads/2021/10/Stanovisko-4_2021_ke-stanoveni-vydajovych-ramcu_final.pdf>.
- OECD (2020): OECD Reviews of Pension Systems: Czech Republic, OECD Reviews of Pension Systems, OECD Publishing, Paříž, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, 2020, ISBN 978-92-64-92960-9 (print). [cit. 29. 10. 2021], <<https://doi.org/10.1787/e6387738-en>>.
- Poghosyan, T. (2012): Long-Run and Short-Run Determinants of Sovereign Bond Yields in Advanced Economies. Mezinárodní měnový fond. Working Paper 12/271, listopad 2012, [cit. 13.10.2021], <<https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2012/271/001.2012.issue-271-en.xml>>.
- Ratto, M., Roeger, W., in 't Veld, J. (2008): QUEST III: An Estimated DSGE Model of the Euro Area with Fiscal and Monetary Policy. European Economy - Economic Papers 335, Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), Evropská komise. červenec 2008. Brusel. ISBN 978-92-79-08260-3 (online), [cit. 13.10.2021], <https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication12918_en.pdf>.
- Rozhodnutí Evropské centrální banky (EU) 2015/774 ze dne 4. března 2015 o programu nákupu aktiv veřejného sektoru na sekundárních trzích (ECB/2015/10).
- Rozhodnutí Komise (EU) 2020/1722 ze dne 16. listopadu 2020 o množství povolenek pro celou Unii, které mají být vydány v rámci systému EU pro obchodování s emisemi na rok 2021.
- Rozhodnutí Komise (EU) ze dne 28. července 2021 o vyplácení příjmů Modernizačního fondu podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003 o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2018/410, ze dne 14. března 2018, kterou se mění směrnice 2003/87/ES za účelem posílení nákladově efektivních způsobů snižování emisí a investic do nízkouhlíkových technologií a rozhodnutí (EU) 2015/1814.

Smlouva o fungování Evropské unie (Konsolidované znění).

Staroňová, L. (2007): Strukturální politika EU: Programové období 2000–2006 v České republice. Praha, Urbanismus a územní rozvoj. Ročník X, 1/2007, <https://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2007/2007-01/03_strukturalni.pdf>.

SZIF (2004): Střednědobé hodnocení programu SAPARD. Praha, Agrotec SpA Consortium – Závěrečná hodnotící zpráva – Souhrnná zpráva, březen 2004. Dostupné na <<https://www.szif.cz/cs/program-sapard>>.

SZIF (2009): Závěrečná zpráva o programu SAPARD v České republice. Praha, Státní zemědělský intervenční fond, 2009. <<https://www.szif.cz/cs/program-sapard>>.

SFŽP (2021): Obecný programový dokument pro implementaci Modernizačního fondu v České republice. Praha, Státní fond životního prostředí, leden 2021, [cit. 26.10.2021], <https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/modernizacni_fond/%24FILE/OPTNE-PDMdF-20210125.pdf>.

Usnesení vlády ze dne 16. října 2020 č. 1052 o snížení dopadů krizové situace způsobené pandemií koronaviru prostřednictvím nového dotačního programu pro oblast potravinářství s využitím nástrojů realizovaných v gesci Ministerstva zemědělství.

Usnesení vlády ze dne 16. října 2020 č. 1053 o Programu podpory malých podniků postižených celosvětovým šířením onemocnění COVID-19 způsobeného virem SARS-CoV-2 – „OŠETŘOVNÉ II“ pro OSVČ.

Usnesení vlády ze dne 2. listopadu 2020 č. 1138 k realizaci nového dotačního programu AGRICOVID POTRAVINÁŘSTVÍ v gesci Ministerstva zemědělství.

Usnesení vlády ze dne 30. listopadu 2020 č. 1260 o zajištění financování Programu Ošetřovné pro osoby samostatně výdělečně činné, Programu Smart Parks for the Future, Programu CZECH RISE UP 2.0.

Usnesení vlády ze dne 14. prosince 2020 č. 1326 k vydání rozhodnutí o prominutí daně z přidané hodnoty v souvislosti s mimořádnou událostí způsobenou šířením koronaviru (SARS-CoV-2).

Usnesení vlády ze dne 4. ledna 2021 č. 10 o programu podpory podnikatelů postižených celosvětovým šířením onemocnění COVID-19 způsobeného virem SARS-CoV-19 „COVID – Gastro – Uzavřené provozovny“.

Usnesení vlády ze dne 1. února 2021 č. 99 o vydání rozhodnutí o prominutí daně z přidané hodnoty v souvislosti s mimořádnou událostí způsobenou šířením koronaviru (SARS CoV-2).

Usnesení vlády ze dne 1. února 2021 č. 100 o snížení dopadů krizové situace způsobené pandemií koronaviru prostřednictvím druhé výzvy dotačního programu AGRICOVID POTRAVINÁŘSTVÍ.

Usnesení vlády ze dne 24. února 2021 č. 191 k podpoře provádění testů na onemocnění COVID-19 laickou osobou u společností podnikajících v České republice a osob samostatně výdělečně činných z prostředků fondů prevence zdravotních pojištění.

Usnesení vlády ze dne 1. března 2021 č. 242 k mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví.

Usnesení vlády ze dne 8. března 2021 č. 272 k vydání rozhodnutí o prominutí daně a příslušenství daně v souvislosti s mimořádnou událostí způsobenou šířením koronaviru (SARS CoV-2).

Usnesení vlády ze dne 8. března 2021 č. 277 k programu podpory podnikatelů postižených celosvětovým šířením onemocnění COVID-19 způsobeného virem SARS CoV-2 „COVID 2021“.

Usnesení vlády ze dne 8. března 2021 č. 278 k programu COVID – Nepokryté náklady.

Usnesení vlády ze dne 15. března 2021 č. 293 o změně mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví.

Usnesení vlády ze dne 22. března 2021 č. 313 k mimořádným opatřením Ministerstva zdravotnictví.

Usnesení vlády ze dne 6. května 2021 č. 437 o pokračování programů COVID 2021 a COVID – Nepokryté náklady.

Usnesení vlády ze dne 10. května 2021 č. 446 o zajištění financování Programu Ošetřovné II pro OSVČ.

- Usnesení vlády ze dne 31. května 2021 č. 504 o vydání rozhodnutí o prominutí daně z přidané hodnoty v souvislosti s mimořádnou událostí způsobenou šířením koronaviru (SARS CoV-2).
- Usnesení vlády ze dne 31. května 2021 č. 506 o snížení dopadů krizové situace způsobené pandemií koronaviru prostřednictvím pokračování dotačního programu AGRICOVID POTRAVINÁŘSTVÍ.
- Usnesení vlády ze dne 7. června 2021 č. 530 o stavu realizace programu COVID 2021 a o změně usnesení vlády ze dne 8. března 2021 č. 277.
- Usnesení vlády ze dne 7. června 2021 č. 531 o stavu realizace programu COVID – Nepokryté náklady a o změně usnesení vlády ze dne 8. března 2021 č. 278.
- Usnesení vlády ze dne 23. srpna 2021 č. 755 k vydání rozhodnutí o prominutí daně z přidané hodnoty v souvislosti s mimořádnou událostí způsobenou šířením koronaviru (SARS CoV-2).
- Usnesení vlády ze dne 23. srpna 2021 č. 756 o stavu realizace programu COVID – Nepokryté náklady a o změně usnesení vlády ze dne 8. března 2021 č. 278 a o změně usnesení vlády ze dne 7. června 2021 č. 531.
- Usnesení vlády ze dne 20. září 2021 č. 834 o stavu realizace programu COVID – Nepokryté náklady a o změně usnesení vlády ze dne 8. března 2021 č. 278, o změně usnesení vlády ze dne 7. června 2021 č. 531, o změně usnesení vlády ze dne 23. srpna 2021 č. 756 a o změně usnesení vlády ze dne 6. května 2021 č. 434.
- Usnesení vlády ze dne 18. října 2021 č. 907 o snížení daně z přidané hodnoty na dodání elektřiny a plynu v reakci na aktuální vývoj cen na trhu s energetickými produkty.
- Usnesení vlády ze dne 18. října 2021 č. 908 o vydání rozhodnutí o prominutí daně z přidané hodnoty v souvislosti s mimořádnou událostí způsobenou šířením koronaviru (SARS-CoV-2).
- Varga, J., in 't Veld, J. (2009): A Model-based Analysis of the Impact of Cohesion Policy Expenditure 2000-06: Simulations with the QUEST III Endogenous R&D Model. European Economy - Economic Papers 387, Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), Evropská komise, říjen 2009. Brusel. ISBN 978-92-79-13362-6 (online), [cit. 13.10.2021], <https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication16016_en.pdf>.
- VRP (2021a): Stanovisko Výboru pro rozpočtové prognózy k makroekonomické prognóze Ministerstva financí ČR 2021-2022. Praha, Výbor pro rozpočtové prognózy, srpen 2021, [cit. 21.10.2021], <<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/vybor-pro-rozpocetove-prognozy/stanoviska-a-dalsi-dokumenty/2021/stanovisko-vyboru-pro-rozpocetove-prognoz-42867/>>.
- VRP (2021b): Stanovisko Výboru pro rozpočtové prognózy k fiskální prognóze Ministerstva financí ČR 2021-2022. Praha, Výbor pro rozpočtové prognózy, srpen 2021, [cit. 21.10.2021], <<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/vybor-pro-rozpocetove-prognozy/stanoviska-a-dalsi-dokumenty/2021/stanovisko-vyboru-pro-rozpocetove-prognoz-42866/>>.
- Witzová, I. (2004): Jednání o přistoupení České republiky k Evropské unii: jak úspěšně? Praha. Mezinárodní vztahy, 1/2004, str. 70-89, [cit. 21.10.2021], <<https://mv.iir.cz/article/view/105/103>>.
- Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon, č. 212/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 203/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Zákon č. 191/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 244/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 256/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 364/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní v souvislosti se zvyšováním příjmů veřejných rozpočtů.

- Zákon č. 207/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění zákona č. 277/2019 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 231/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 299/2020 Sb., kterým se mění některé daňové zákony v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 a zákon č. 159/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 323/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 355/2019 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2020, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 438/2020 Sb., o úpravách poskytování ošetrovného v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii a o změně zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 461/2020 Sb., o kompenzačním bonusu v souvislosti se zákazem nebo omezením podnikatelské činnosti v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 540/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony v souvislosti s paušální daní.
- Zákon č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném).
- Zákon č. 609/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony.
- Zákon č. 95/2021 Sb., o kompenzačním bonusu pro rok 2021.
- Zákon č. 121/2021 Sb., o mimořádném příspěvku zaměstnanci při nařízené karanténě, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 161/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 173/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 438/2020 Sb., o úpravách poskytování ošetrovného v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii a o změně zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 182/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2021 Sb., o mimořádném příspěvku zaměstnanci při nařízené karanténě.
- Zákon č. 285/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 330/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
- Zhou, S. (2020): Macroeconomic Determinants of Long-term Sovereign Bond Yields in South Africa. University of Zululand, červen 2020, [cit. 13.10.2021], <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3623775>.

A Tabulková příloha

Údaje za sektor vládních institucí v metodice ESA 2010 jsou konsolidovány na příslušné úrovni.

Tabulka A.1: Příjmy sektoru vládních institucí

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkové příjmy	<i>mld. Kč</i>	1 645	1 667	1 714	1 762	1 910	1 941	2 069	2 246	2 395	2 371
	<i>růst v %</i>	4,3	1,4	2,8	2,8	8,4	1,6	6,6	8,6	6,7	-1,0
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	<i>mld. Kč</i>	301	303	313	335	354	385	416	458	491	486
	<i>růst v %</i>	4,7	0,9	3,3	7,1	5,6	8,8	8,0	10,1	7,0	-0,9
Sociální příspěvky ¹⁾	<i>mld. Kč</i>	593	600	607	629	663	703	760	834	895	909
	<i>růst v %</i>	2,5	1,3	1,1	3,6	5,5	6,1	8,0	9,8	7,3	1,6
Daně z výroby a dovozu ²⁾	<i>mld. Kč</i>	481	502	521	513	562	587	626	647	688	651
	<i>růst v %</i>	9,0	4,3	3,9	-1,6	9,5	4,4	6,7	3,4	6,3	-5,3
Kapitálové daně ³⁾	<i>mld. Kč</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>růst v %</i>	0,9	0,9	-33,3	-93,5	10,0	54,5	70,6	-24,1	-45,5	191,7
Důchody z vlastnictví	<i>mld. Kč</i>	35	35	38	37	37	37	31	35	32	37
	<i>růst v %</i>	-6,9	0,8	6,9	-2,3	-0,4	0,8	-17,9	14,3	-7,5	14,6
Úroky	<i>mld. Kč</i>	10	10	10	8	7	6	5	8	12	10
	<i>růst v %</i>	-12,7	6,8	-6,1	-13,4	-21,2	-7,8	-19,7	66,0	40,1	-17,0
Ostatní důchody z vlastnictví	<i>mld. Kč</i>	25	25	28	29	30	31	26	27	21	27
	<i>růst v %</i>	-4,5	-1,5	12,3	1,6	5,8	2,8	-17,6	4,3	-22,2	32,2
Prodeje ⁴⁾	<i>mld. Kč</i>	146	148	150	152	155	158	163	175	188	183
	<i>růst v %</i>	5,7	1,1	1,1	1,8	2,0	1,7	3,4	7,0	7,3	-2,3
Ostatní běžné transfery a dotace	<i>mld. Kč</i>	35	39	44	42	49	40	40	51	53	52
	<i>růst v %</i>	-0,7	10,5	13,5	-4,5	15,1	-18,5	1,5	26,0	5,1	-3,5
Investiční dotace	<i>mld. Kč</i>	50	35	36	49	81	23	26	42	44	49
	<i>růst v %</i>	-6,0	-29,0	1,5	36,3	66,6	-72,1	15,4	60,4	5,2	10,4
Ostatní kapitálové transfery	<i>mld. Kč</i>	4	4	5	5	9	8	6	4	5	4
	<i>růst v %</i>	-25,8	9,3	18,6	-10,6	92,3	-6,1	-21,3	-40,9	20,7	-18,8

¹⁾ Povinné i dobrovolné platby zaměstnavatelů (ve prospěch svých zaměstnanců), zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných a samoplátců orgánům sociálního zabezpečení a zdravotním pojišťovnám.

²⁾ Povinné platby, které výrobní jednotky musí platit státu a které se týkají výrobní činnosti či dovozu a/nebo použití výrobních faktorů (např. daň z přidané hodnoty, spotřební daně aj.).

³⁾ Nepravidelné platby ve prospěch vládních institucí z hodnoty majetku, aktiv nebo čistého jmění jednotky.

⁴⁾ Jedná se o součet tržní produkce, produkce pro vlastní konečné užití a plateb za ostatní netržní služby sektoru vládních institucí. Zdroj: ČSÚ (2021b).

Tabulka A.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Daně a sociální příspěvky celkem	<i>mld. Kč</i>	1 374	1 405	1 441	1 477	1 579	1 675	1 802	1 940	2 074	2 047
	<i>růst v %</i>	5,2	2,3	2,5	2,5	6,9	6,1	7,6	7,6	6,9	-1,3
Běžné daně z důchodů a jiné	<i>mld. Kč</i>	301	303	313	335	354	385	416	458	491	486
	<i>růst v %</i>	4,7	0,9	3,3	7,1	5,6	8,8	8,0	10,1	7,0	-0,9
Jednotlivců nebo domácností	<i>mld. Kč</i>	161	165	170	181	187	207	229	261	287	299
	<i>růst v %</i>	8,0	2,4	3,1	6,5	3,0	10,9	10,5	13,8	10,2	4,0
Společností	<i>mld. Kč</i>	129	127	133	144	157	167	176	187	192	177
	<i>růst v %</i>	1,3	-1,2	4,0	8,5	8,8	6,8	5,2	6,3	2,9	-8,1
Z výher z loterií nebo sázek	<i>mld. Kč</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	<i>růst v %</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní běžné daně	<i>mld. Kč</i>	10	10	10	10	11	11	12	11	11	11
	<i>růst v %</i>	-1,6	1,8	-1,4	0,0	5,4	2,2	4,4	-5,8	-0,6	-0,8
Příspěvky na sociální zabezpečení	<i>mld. Kč</i>	593	600	607	629	663	703	760	834	895	909
	<i>růst v %</i>	2,5	1,3	1,1	3,6	5,5	6,1	8,0	9,8	7,3	1,6
Sociální pojištění	<i>mld. Kč</i>	368	371	372	385	406	431	470	516	555	543
	<i>růst v %</i>	2,7	0,9	0,4	3,3	5,6	6,2	9,0	9,8	7,5	-2,2
Zdravotní pojištění	<i>mld. Kč</i>	218	222	227	237	249	264	281	308	329	354
	<i>růst v %</i>	3	2	2	4	5	6	6	10	7	8
Platby za státní pojištěnce	<i>mld. Kč</i>	53	53	54	60	61	62	65	68	72	97
	<i>růst v %</i>	1,7	-0,2	1,5	11,5	1,8	2,1	4,8	4,8	5,1	35,4
Úrazové pojištění	<i>mld. Kč</i>	6	6	6	6	7	7	8	8	9	9
	<i>růst v %</i>	3,2	1,9	0,2	0,9	4,0	5,5	6,7	9,7	7,2	1,4
Imputované sociální příspěvky	<i>mld. Kč</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3
	<i>růst v %</i>	31,8	-5,1	4,6	-21,5	40,1	-1,9	16,1	21,9	30,9	70,3
Daně z výroby a dovozu	<i>mld. Kč</i>	481	502	521	513	562	587	626	647	688	651
	<i>růst v %</i>	9,0	4,3	3,9	-1,6	9,5	4,4	6,7	3,4	6,3	-5,3
Daně z produktů ¹⁾	<i>mld. Kč</i>	457	479	501	489	538	562	601	619	650	611
	<i>růst v %</i>	8,5	4,8	4,7	-2,3	10,0	4,4	6,9	3,1	4,9	-5,9
Daň z přidané hodnoty	<i>mld. Kč</i>	277	286	304	319	333	354	388	409	435	422
	<i>růst v %</i>	5,0	3,5	6,2	5,2	4,3	6,2	9,5	5,4	6,6	-3,0
Spotřební daně	<i>mld. Kč</i>	171	176	179	151	183	181	186	186	188	177
	<i>růst v %</i>	15,4	2,9	1,6	-15,4	21,0	-0,8	2,3	0,0	1,3	-5,8
Ostatní daně z produktů ²⁾	<i>mld. Kč</i>	10	17	19	19	22	27	28	25	26	12
	<i>růst v %</i>	-1,3	75,9	10,5	0,0	17,5	20,4	3,9	-8,6	3,9	-55,9
Jiné daně z výroby ³⁾	<i>mld. Kč</i>	24	23	20	24	24	25	25	28	38	40
	<i>růst v %</i>	20,1	-4,9	-13,1	18,4	-0,3	5,3	2,4	9,9	37,2	5,0
Kapitálové daně	<i>mld. Kč</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	<i>růst v %</i>	0,9	0,9	-33,3	-93,5	10,0	54,5	70,6	-24,1	-45,5	191,7

¹⁾ Daně placené z jednotky vyrobeného nebo do transakce vstupujícího výrobku nebo služby.

²⁾ Jedná se například o dovozní cla, poplatky z dovážených zemědělských produktů, daně z finančních a kapitálových transakcí, poplatky ze zábavních činností, daně z loterií, her a sázek a jiné.

³⁾ Daně požadované od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti, nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobeného nebo prodaného zboží nebo služeb (např. daň z nemovitostí, resp. daň z nemovitých věcí od roku 2014, silniční daň, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových).

Zdroj: ČSÚ (2021b).

Tabulka A.3: Výdaje sektoru vládních institucí

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Výdaje celkem	<i>mld. Kč</i>	1 754	1 827	1 767	1 852	1 940	1 907	1 992	2 196	2 378	2 689
	<i>růst v %</i>	0,7	4,1	-3,3	4,8	4,7	-1,7	4,5	10,3	8,2	13,1
Náhrady zaměstnancům	<i>mld. Kč</i>	350	359	367	380	398	419	462	521	576	633
	<i>růst v %</i>	-1,0	2,7	2,0	3,5	4,8	5,4	10,1	12,8	10,5	10,0
Mezispotřeba	<i>mld. Kč</i>	281	259	270	274	284	291	296	326	339	346
	<i>růst v %</i>	-3,0	-7,8	4,1	1,5	3,5	2,8	1,6	10,0	4,1	2,1
Sociální dávky jiné než naturální ¹⁾	<i>mld. Kč</i>	546	554	564	576	591	605	624	658	709	822
	<i>růst v %</i>	1,9	1,6	1,8	2,0	2,6	2,5	3,1	5,5	7,7	15,9
Naturální sociální transfery	<i>mld. Kč</i>	124	130	133	140	142	148	152	160	177	196
	<i>růst v %</i>	2,6	4,7	2,6	4,8	1,4	4,3	3,1	4,7	10,9	10,6
Důchody z vlastnictví	<i>mld. Kč</i>	53	59	55	57	49	44	38	40	41	44
	<i>růst v %</i>	2,1	9,9	-5,8	2,6	-13,0	-10,6	-14,2	6,7	1,5	6,7
Úroky	<i>mld. Kč</i>	53	58	55	56	49	44	38	40	41	43
	<i>růst v %</i>	1,9	9,1	-4,9	2,0	-12,7	-10,6	-13,6	5,8	1,3	7,1
Ostatní důchody z vlastnictví	<i>mld. Kč</i>	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
	<i>růst v %</i>	40,6	117,2	-69,4	119,1	-44,4	-1,8	-91,2	1246,4	29,7	-24,9
Dotace	<i>mld. Kč</i>	91	91	96	99	105	108	110	119	128	173
	<i>růst v %</i>	29,2	0,0	5,1	3,8	5,6	2,6	1,7	8,8	7,3	35,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>mld. Kč</i>	181	169	152	178	236	155	171	224	253	276
	<i>růst v %</i>	-10,5	-6,5	-10,0	16,8	32,8	-34,3	10,2	31,3	12,6	9,4
Kapitálové transfery ²⁾	<i>mld. Kč</i>	45	121	39	60	41	36	30	35	36	66
	<i>růst v %</i>	-2,6	169,8	-67,5	53,4	-32,3	-12,8	-14,9	16,2	1,3	85,1
Investiční dotace ³⁾	<i>mld. Kč</i>	32	31	21	18	15	13	15	23	18	22
	<i>růst v %</i>	28,6	-1,8	-32,2	-14,5	-19,1	-12,8	14,4	57,6	-20,3	18,1
Ostatní kapitálové transfery	<i>mld. Kč</i>	13	89	18	42	26	23	16	12	17	44
	<i>růst v %</i>	-39,4	598,0	-79,8	133,5	-37,9	-12,8	-31,4	-22,6	42,4	156,8
Ostatní výdaje	<i>mld. Kč</i>	83	84	90	89	95	100	109	113	120	133
	<i>růst v %</i>	17,3	0,7	7,3	-1,2	6,6	5,6	9,1	3,6	6,0	11,1
Výdaje na konečnou spotřebu	<i>mld. Kč</i>	804	795	817	840	875	910	959	1 049	1 133	1 232
	<i>růst v %</i>	-1,9	-1,1	2,7	2,8	4,1	4,0	5,4	9,4	8,1	8,7
Kolektivní spotřeba ⁴⁾	<i>mld. Kč</i>	377	365	378	384	405	423	442	483	510	537
	<i>růst v %</i>	-5,7	-3,1	3,5	1,7	5,4	4,3	4,6	9,3	5,6	5,3
Individuální spotřeba	<i>mld. Kč</i>	428	430	439	456	470	487	517	566	623	694
	<i>růst v %</i>	1,7	0,6	2,1	3,8	3,1	3,6	6,1	9,5	10,2	11,4

¹⁾ Sociální dávky, které mají sloužit domácnostem k pokrytí nákladů či ztrát plynoucích z existence nebo vzniku určitých rizik nebo potřeb. Jedná se především o dávky vyplacené v případě stáří, invalidity, nemoci, mateřství, nezaměstnanosti, pracovního úrazu, nemoci z povolání, náhlé sociální potřeby apod.

²⁾ Transakce rozdělování kapitálu, které neovlivňují velikost běžného důchodu poživatele ani plátce takové transakce, ale velikost jejich čistého jmění. Mohou probíhat v peněžní i naturální formě.

³⁾ Kapitálové transfery v peněžní i naturální podobě, které vládní instituce poskytují k celkovému nebo částečnému financování tvorby hrubého fixního kapitálu.

⁴⁾ Hodnota kolektivních služeb poskytovaných celé společnosti nebo jejím specifickým skupinám, tj. výdaje na veřejné služby, obranu, bezpečnost, justici, ochranu zdraví, životní prostředí, vědu a výzkum, rozvoj infrastruktury a hospodářství.

Zdroj: ČSÚ (2021b), MF ČR.

Tabulka A.4: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sektor vládních institucí	<i>mld. Kč</i>	-110	-159	-53	-90	-30	34	77	49	18	-318
Ústřední vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	-92	-150	-66	-95	-58	-20	27	9	-31	-343
Místní vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	-11	-2	12	8	26	50	42	24	38	26
Fondy sociálního zabezpečení	<i>mld. Kč</i>	-6,9	-6,8	0,9	-2,7	1,9	4,9	8,2	16,6	11,4	-1,4

Zdroj: ČSÚ (2021b).

Tabulka A.5: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů

		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dluh sektoru vládních institucí	mld. Kč	1 614	1 805	1 840	1 819	1 836	1 755	1 750	1 735	1 740	2 149
	růst v %	9,0	11,9	1,9	-1,2	0,9	-4,4	-0,3	-0,9	0,3	23,5
Oběživo a vklady	mld. Kč	14	9	9	14	7	9	6	9	5	11
	růst v %	25,3	-36,1	-5,2	56,2	-48,8	31,1	-35,6	47,0	-40,8	112,6
Cenné papíry jiné než účasti	mld. Kč	1 408	1 603	1 639	1 623	1 648	1 593	1 602	1 554	1 596	2 012
	růst v %	10,0	13,9	2,2	-1,0	1,6	-3,4	0,6	-3,0	2,7	26,1
Půjčky	mld. Kč	191	193	192	182	181	153	141	172	139	127
	růst v %	1,5	0,8	-0,1	-5,3	-0,9	-15,5	-7,4	21,8	-19,2	-8,9

Pozn.: Dluh sektoru vládních institucí je definován následujícími finančními instrumenty: oběživo a depozita, emitované cenné papíry jiné než účasti s vyloučením finančních derivátů a úvěry (půjčky). Je vyjádřen v nominální hodnotě, která je považována za ekvivalent jmenovité hodnoty (face value). Je konsolidován, tzn. dluh v držení jiných subjektů v sektoru vládních institucí je vyloučen.

Zdroj: ČSÚ (2021b).

Tabulka A.6: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU

v % HDP

	Saldo					Dluh				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
EU27	-0,8	-0,4	-0,5	-6,9	.	81,3	79,3	77,2	90,1	.
EA19 ¹⁾	-0,9	-0,4	-0,6	-7,2	-7,6	87,5	85,5	83,6	97,3	.
Belgie	-0,7	-0,8	-1,9	-9,1	-8,0	102,0	99,9	97,7	112,8	112,5
Bulharsko	1,6	1,7	2,1	-4,0	-5,7	25,1	22,1	20,0	24,7	26,7
Česká republika ²⁾	1,5	0,9	0,3	-5,6	-7,2	34,2	32,1	30,0	37,7	43,3
Dánsko	1,8	0,8	4,1	-0,2	-1,9	35,9	34,0	33,6	42,1	40,0
Estonsko	-0,5	-0,6	0,1	-5,6	-3,3	9,1	8,2	8,6	19,0	17,7
Finsko	-0,7	-0,9	-0,9	-5,5	-3,9	61,2	59,8	59,5	69,5	71,2
Francie	-3,0	-2,3	-3,1	-9,1	-8,4	98,1	97,8	97,5	115,0	115,6
Chorvatsko	0,8	0,2	0,3	-7,4	-3,8	76,7	73,3	71,1	87,3	86,7
Irsko	-0,3	0,1	0,5	-4,9	-3,1	67,8	63,1	57,2	58,4	55,6
Itálie	-2,4	-2,2	-1,5	-9,6	-9,4	134,2	134,4	134,3	155,6	153,5
Kypr	1,9	-3,5	1,3	-5,7	-4,9	92,9	98,3	91,1	115,3	104,2
Litva	0,4	0,5	0,5	-7,2	-6,6	39,1	33,7	35,9	46,6	46,0
Lotyšsko	-0,8	-0,8	-0,6	-4,5	-9,3	39,0	37,1	36,7	43,2	48,9
Lucembursko	1,4	3,0	2,3	-3,5	-0,6	21,8	20,8	22,3	24,8	25,8
Maďarsko	-2,5	-2,1	-2,1	-8,0	-7,5	72,1	69,1	65,5	80,1	79,5
Malta	3,2	1,9	0,5	-9,7	-11,1	47,7	43,6	40,7	53,5	61,3
Německo	1,3	1,9	1,5	-4,3	-7,3	64,7	61,3	58,9	68,7	72,3
Nizozemsko	1,3	1,4	1,7	-4,2	-6,0	56,9	52,4	48,5	54,3	57,8
Polsko	-1,5	-0,2	-0,7	-7,1	-5,3	50,6	48,8	45,6	57,4	57,0
Portugalsko	-3,0	-0,3	0,1	-5,8	-4,5	126,1	121,5	116,6	135,2	128,0
Rakousko	-0,8	0,2	0,6	-8,3	-6,0	78,5	74,0	70,6	83,2	82,8
Rumunsko	-2,6	-2,9	-4,4	-9,4	-8,0	35,1	34,7	35,3	47,4	49,3
Řecko	0,6	0,9	1,1	-10,1	-9,6	179,5	186,4	180,7	206,3	197,9
Slovensko	-1,0	-1,0	-1,3	-5,5	-8,8	51,6	49,6	48,1	59,7	62,7
Slovinsko	-0,1	0,7	0,4	-7,7	-7,5	74,2	70,3	65,6	79,8	78,5
Španělsko	-3,0	-2,5	-2,9	-11,0	-8,4	98,6	97,5	95,5	120,0	118,4
Švédsko	1,4	0,8	0,6	-2,8	-1,8	40,7	38,9	34,9	39,7	37,8

¹⁾ 19 současných zemí eurozóny – Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

²⁾ Údaje za rok 2021 aktuální odhad MF ČR.

Zdroj: Eurostat (2021b).

Tabulka A.7: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU za rok 2020
v % HDP

	Příjmy	Výdaje	Náhrady zaměstnan.	Peněžité sociální dávky	Kolektivní spotřeba	Individuální spotřeba	Investice ¹	Úroky placené
Evropská unie	46,3	53,1	10,9	18,6	8,5	14,0	3,3	1,4
Eurozóna	46,6	53,8	10,7	19,3	8,5	14,1	3,0	1,5
Belgie	50,1	59,2	13,2	20,0	8,7	16,0	2,7	1,9
Bulharsko	37,8	41,8	10,8	12,0	9,7	9,8	3,8	0,5
Česká republika	41,6	47,2	11,1	14,4	9,4	12,2	4,9	0,8
Dánsko	53,3	53,4	15,4	16,6	7,3	17,4	3,6	0,5
Estonsko	40,3	45,9	12,0	14,1	9,2	12,1	5,8	0,0
Finsko	51,9	57,3	12,9	19,7	8,3	16,1	4,9	0,7
Francie	52,6	61,6	13,2	22,6	8,7	16,4	3,7	1,3
Chorvatsko	47,2	54,5	13,3	14,6	11,7	12,3	5,6	2,0
Irsko	22,4	27,4	6,6	8,3	4,2	8,6	2,4	1,0
Itálie	47,5	57,1	10,5	24,1	8,7	12,2	2,6	3,5
Kypr	39,4	45,1	13,4	13,9	9,5	10,5	2,8	2,1
Litva	35,7	42,9	11,3	14,8	7,5	11,1	4,1	0,7
Lotyšsko	38,6	43,1	11,7	12,1	10,9	9,3	5,7	0,7
Lucembursko	43,6	47,2	10,8	17,3	7,1	11,4	4,8	0,2
Maďarsko	43,6	51,6	10,8	11,2	11,2	9,9	6,4	2,3
Malta	36,2	45,9	12,1	9,2	7,8	13,2	4,5	1,3
Německo	46,5	50,8	8,4	17,7	8,4	14,0	2,6	0,6
Nizozemsko	43,9	48,0	8,8	11,1	8,5	17,5	3,6	0,7
Polsko	41,5	48,7	11,0	16,8	8,7	10,5	4,5	1,3
Portugalsko	43,5	49,3	12,0	18,0	8,4	10,8	2,2	2,9
Rakousko	48,7	57,1	11,4	20,4	7,7	13,5	3,3	1,3
Rumunsko	32,8	42,2	12,2	12,8	10,8	8,0	4,6	1,4
Řecko	49,7	59,8	13,5	20,8	12,2	10,6	3,1	3,0
Slovensko	40,1	45,6	11,4	14,9	11,9	9,6	3,5	1,2
Slovinsko	43,6	51,3	12,9	17,3	8,0	12,6	4,1	1,6
Španělsko	41,5	52,4	12,5	20,4	8,7	13,2	2,6	2,2
Švédsko	49,7	52,5	13,0	12,9	7,4	19,3	5,1	0,3

¹⁾ Tvorba hrubého fixního kapitálu.

Zdroj: Eurostat (2021a).

B Slovníček pojmů

Akruální metodika znamená, že ekonomické transakce jsou zaznamenány tehdy, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje nebo zaniká, nebo když se pohledávky a závazky zvyšují či snižují bez ohledu na to, kdy bude realizovaná transakce peněžně uhrazena (na rozdíl od peněžního principu, na kterém je např. sestavován státní rozpočet).

Cyklicky očištěné saldo sektoru vládních institucí slouží k identifikaci nastavení fiskální politiky, protože v něm není zahrnut vliv těch částí příjmů a výdajů, které jsou generovány pozicí ekonomiky v rámci hospodářského cyklu.

Daňové příjmy sektoru vládních institucí jsou rozděleny na zdanění spotřeby, práce a kapitálu. Zdanění spotřeby představují zejména daň z přidané hodnoty a spotřební daně, dále dovozní cla, daň z hazardu, určité další položky daní z produktů, daně ze znečištění a platby domácností za licence. Zdanění práce tvoří daň z příjmů fyzických osob a příspěvky na sociální a zdravotní pojištění. Zdanění kapitálu vedle daně z příjmů právnických osob zahrnuje daně z finančních transakcí, určité položky daní z výroby a běžné daně z kapitálu.

Diskreční opatření představují přímé zásahy vlády do struktury příjmů a výdajů sektoru vládních institucí.

Dotace jsou běžné nevratné platby, které sektor vládních institucí nebo instituce Evropské unie vyplácí rezidentním výrobcům.

Fiskální impuls slouží k posouzení vlivu fiskální politiky vlády na ekonomický růst. Zpravidla se zachycuje v meziročním vyjádření, kdy snížení určitých vládních příjmů, resp. zvýšení určitých vládních výdajů představuje kladný impuls a zvýšení určitých příjmů, resp. snížení určitých výdajů představuje impuls záporný. Východiskem pro výpočet fiskálního impulsu dle MF ČR je meziroční změna cyklicky očištěného salda s opačným znaménkem, která je upravena o úrokové platby, příjmy z EU, odvody do rozpočtu EU a určitá jednorázová a přechodná opatření. Blíže MF ČR (2015).

Fiskální úsilí je meziroční změna strukturálního salda indikující expanzivní či restriktivní fiskální politiku v daném roce.

Jednorázové a jiné přechodné operace jsou taková opatření na straně příjmů či výdajů, která mají pouze dočasný dopad na saldo sektoru vládních institucí a často vyplývají z událostí mimo přímou kontrolu vlády (např. výdaje na povodně).

Kapitálové transfery zahrnují pořízení nebo úbytek aktiva bez ekvivalentní protihodnoty. Mohou být prováděny v peněžní nebo naturální formě.

Mezispotřeba je součástí konečné spotřeby vládních institucí a zahrnuje nákupy zboží a služeb sektorem vládních institucí, které jsou spotřebovány v daném období.

Náhrady zaměstnancům se skládají z mezd a platů včetně příslušenství, tedy odvody hrazené zaměstnavatelem (pojistné,

případně další odvody jako fond kulturních a sociálních potřeb). Jde o součást konečné spotřeby vládních institucí.

Naturální sociální dávky (naturální sociální transfery) představují hodnotu zboží a služeb poskytnutých zejména ve formě zdravotní a sociální péče, vzdělání, bydlení. Jsou to zejména naturální dávky související se zdravotním pojištěním (částky za zdravotní pomůcky, lékařské, zubní ošetření, operace apod.) hrazené zdravotními pojišťovnami těm, kdo toto zboží a služby poskytují. Jde o součást konečné spotřeby vládních institucí.

Notifikace vládního deficitu a dluhu je kvantifikace fiskálních ukazatelů předkládaná každou členskou zemí EU dvakrát ročně Evropské komisi podle nařízení Rady (ES) č. 479/2009 ze dne 25. května 2009 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku, připojeného ke Smlouvě o založení Evropského společenství, ve znění pozdějších předpisů. Je sestavována v akruální metodice za sektor vládních institucí. Český statistický úřad zpracovává data za čtyři uplynulé roky t-4 až t-1. MF ČR dodává predikci týkající se běžného roku t. Notifikace obsahuje jak základní sadu notifikačních tabulek, ve kterých jsou především klíčové ukazatele jako saldo a dluh včetně vysvětlení přechodu na saldo v národní metodice, tak i celou řadu doplňkových dotazníků, jako např. tabulku státních záruk apod.

Peněžitě sociální dávky představují dávky sociálního pojištění (např. dávky důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory), které jsou ze sektoru vládních institucí vypláceny domácnostem.

Produkční mezera je dána rozdílem reálného a potenciálního produktu (často vyjádřena v poměru k potenciálnímu produktu). Určuje pozici ekonomiky v rámci hospodářského cyklu.

Sektor vládních institucí je vymezen mezinárodně harmonizovanými pravidly na úrovni EU. Sektor vládních institucí v ČR zahrnuje v metodice ESA 2010 tři základní subsektory: ústřední vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení.

Strukturální saldo je rozdíl cyklicky očištěného salda a jednorázových a přechodných operací (obě složky viz výše).

Střednědobý rozpočtový cíl je vyjádřen ve strukturálním saldu a implikuje udržitelnost veřejných financí dané země. Pro ČR aktuálně odpovídá úrovni strukturálního salda -0,75 % HDP.

Tvorba hrubého fixního kapitálu vyjadřuje čisté pořízení fixního kapitálu, tj. jeho přírůstky mínus úbytky, dosaženého produktivní činností výrobních a institucionálních jednotek. Představuje investiční aktivitu jednotek.

Výdaje na konečnou spotřebu vlády zahrnují platby vlády, které jsou následně použity buď pro spotřebu jednotlivců v sektoru domácností (především úhrada zdravotní péče zdravotními pojišťovnami za služby zdravotnických zařízení), nebo jsou spotřebovány celou společností (jako například výdaje na armádu, policii, soudnictví, státní správu apod.).

C Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR

Seznam tematických kapitol Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma kapitoly
Listopad 2014	Dlouhodobé projekce penzijního systému
Listopad 2015	Fiskální impuls Reforma fiskálního rámce v ČR
Listopad 2016	Dlouhodobé projekce veřejných výdajů na zdravotní péči
Listopad 2017	Fiskální rady
Listopad 2019	Návrh nového fiskálního pravidla pro EU
Leden 2021	Opatření přijatá na podporu ekonomiky v souvislosti s pandemií COVID-19
Listopad 2021	Finanční prostředky z rozpočtu EU a jejich dopad v ČR

Seznam tematických boxů Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma boxu
Listopad 2013	Box 1: Investice vládního sektoru v letech 2009–2012 Box 2: Fondy Evropské unie a jejich čerpání Box 3: Povodně v roce 2013
Květen 2014	Box 1: Čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU za programové období 2007–2013 Box 2: Finanční prostředky z fondů EU z programového období 2014–2020
Listopad 2014	Box 1: Základní změny ve statistice sektoru vládních institucí v souvislosti s přechodem na metodiku ESA 2010 Box 2: Změny ve statistice sektoru vládních institucí v systému národních účtů Box 3: Plánovaná opatření v boji proti daňovým únikům Box 4: Vliv nových odhadů elasticit cyklicky citlivých příjmů a výdajů na cyklickou složku salda
Květen 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí
Listopad 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí Box 2: Růst české ekonomiky a vývoj daňových příjmů v roce 2015 Box 3: Technika výdajového pravidla
Listopad 2016	Box 1: Vliv nabídkových faktorů na výdaje na zdravotní péči
Listopad 2017	Box 1: Požadavky směrnice č. 2011/85/EU a nařízení č. 473/2013/EU na zřízení národních fiskálních rad Box 2: Vybraná doporučení Evropské fiskální rady pro provádění fiskální politiky a sestavování veřejných rozpočtů v zemích eurozóny pro rok 2018
Listopad 2018	Box 1: Změny v metodické klasifikaci určitých příjmů a výdajů sektoru vládních institucí Box 2: Národní metodika klasifikace jednorázových a přechodných opatření
Listopad 2019	Box 1: Stárnutí v dobrém zdraví Box 2: Výdaje na důchody v ČR a zemích EU Box 3: Vylučování specifických položek z výdajových pravidel
Leden 2021	Box 1: Reakce výnosové křivky státních dluhopisů zemí eurozóny na opatření Evropské centrální banky Box 2: Závěry Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj ve Zprávě o důchodovém systému ČR Box 3: Vybrané studie k zamezení šíření nákazy a omezení dopadu na ekonomiku Box 4: Dočasný rámec pro opatření veřejné podpory na podporu ekonomiky zasažené COVID-19
Listopad 2021	Box 1: Výnosová „anomálie“ na dluhopisovém trhu v zemích EU

Ministerstvo financí České republiky
Odbor Hospodářská politika
Letenská 15
118 10 Praha 1

<http://www.mfcr.cz>

